

”Šaljivčine” sa zastrašujućim dojavama

Nedavno su dnevne novine donijele vijest kako su u jednom našem mjestu ispražnjene i temeljito pregledane četiri škole jer je ”šaljivčina” dojavio samo da je bomba u školi - slučajno ili namjerno - ne naznačivši ni jednu od četiri postojeće.

A na meti ”šaljivčina” nisu bile samo škole (da jesu, bilo bi lakše shvatljivo; zaključili bismo da se učenici dovijaju da odgode neki test za koji nisu spremni, kao što su to oduvijek činili, samo na manje grube načine). Bile su to različite institucije pa i sudovi, i Hrvatski sabor u više navrata.

Sve su se dojave, srećom, pokazale lažnima, kao i bezopasne pošiljke s bijelim prahom. Ipak, nakon što smo odahnuli s olakšanjem jer je sve bila neslana šala, morali bismo se štošta upitati - najprije svi mi građani, ali i stručnjaci. Pitanje je za sociologe je li to znak da, zbog okolnosti u kojima živimo, postajemo obijesni ili očajni. I psiholozi bi imali što reći o tome koji je to (i čime određen) mentalni sklop ljudi koji se zabavljaju strahom nedužnih i jesu li u stanju shvatiti da svako pretraživanje zgrade ili drugog prostora, provjera bijelog praha, prekid rada i sl., nekoga koštaju; u krajnjem nas građane. Ipak, za ”šaljivčine” bi morala biti zainteresirana policija. Možda ne bi osobito bilo naodmet obznaniti što poduzima da ih otkrije. Primjerice, kad bi neki potencijalni dojavljivač znao da javne govornice nadziru neuniformirani policajci, možda bi se predomislio.

M.K.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o bankama	
- Prijedlog zakona o tržištu vrijednosnih papira; Prijedlog zakona o preuzimanju dioničkih društava	12
- Konačni prijedlog mjerila i uvjeta za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta	17
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež	22
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama (treće čitanje)	26
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu	30
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta	35
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o financiranju između Europske investicijske banke i Republike Hrvatske i HŽ ž hrvatskih željeznica d.o.o. za obnovu željezničke pruge na V.C. koridoru	36
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Ruske Federacije o vojno-tehničkoj suradnji	37
- Prijedlog strategije ”Kulturni razvitak - Hrvatska u 21. stoljeću”	38
- Prijedlog strategije ”Informacijska i komunikacijska tehnologija - Hrvatska u 21. stoljeću”	44
- Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine	47
- Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2000. godinu i prvih šest mjeseci 2001. godine	52
- Izvješće o obavljenoj reviziji Konvencije o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav	53
- Izbori-imenovanja-razrješenja	54
- Odgovori na zastupnička pitanja	55

PRIKAZ RADA:

- 19. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 29, 30. I 31.
SIJEČNJA 2002. GODINE

PRIJEDLOG ZAKONA O BANKAMA

Bankarsko poslovanje prema standardima EU

Na siječanjskoj sjednici Hrvatskog sabora zastupnici su potrošili dosta vremena na usklađivanje financijske regulative s europskim zakonodavstvom. U središtu njihove pozornosti bio je Prijedlog novog Zakona o bankama kojim se na sveobuhvatan način regulira poslovanje banaka, sukladno tržišnim uvjetima i pravilima bankarske struke (postojeći Zakon je nedorečen pa koči daljnji razvoj financijskog sustava). Uz uređivanje pitanja osnivanja, poslovanja i prestanka rada banaka, kao i

Postojeći zakonodavni okvir treba prilagoditi standardima i direktivama EU koje reguliraju poslovanje financijskih institucija, poglavito banaka.

nadzora nad njihovim poslovanjem, u bankovnu regulativu uvedeni su i neki novi instituti. Primjerice, detaljno se razrađuju odredbe o nadzoru nad bankama na temelju konsolidiranih financijskih izvješća, zatim suradnja s ostalim nadzornim tijelima, posebno onima iz zemalja članica EU, te pitanja vezana uz zaštitu potrošača, a uvodi se i institut posebne uprave. Novina koja je izazvala najviše polemika u raspravi je ujednačavanje temeljnog kapitala potrebnog za osnivanje banaka i štedionica na 40 mln. kuna.

Za razliku od zastupnika koalicije, koji smatraju da je ovako koncipiran zakonski okvir temeljna pretpostavka za tržišno poslovanje banaka, opor-

beni zastupnici upozoravaju na to da predložena rješenja u nekim segmentima ne odgovaraju stupnju razvoja hrvatskog financijskog tržišta, pa i bankarstva. Osim toga, zamjeraju Vladi da je zakonske odredbe sročila po diktatu i uputama MMF-a i Svjetske banke.

Uz ove načelne razlike sudionici u raspravi uputili su predlagatelju brojne primjedbe i prijedloge za doradu pojedinih rješenja do drugog čitanja, koje se, dobrim dijelom, poklapaju. Naime, većina ih se usprotivila povećanju temeljnog kapitala za štedionice, što bi dovelo do njihova ukidanja, i to u uvjetima kad je većina naših banaka u stranom vlasništvu. Kao protuargumente Vladinom prijedlogu navode da je riječ o institucijama s dugom tradicijom koje su osnovane isključivo gotovim novcem iz domaćih izvora i iznimno su važne brojnim obrtnicima i malim poduzetnicima. Posebno napominju da temeljni kapital stambenim šte-

Predloženim su na sustavan i cjelovit način regulirana pitanja osnivanja, poslovanja i prestanka rada banaka, kao i nadzor nad njihovim poslovanjem, a u bankovnu regulativu uvedeni su i neki novi instituti.

dionicama ne bi trebalo povisivati iznad 20 mln. kuna, jer je i rizik njihova poslovanja vrlo mali. Zahtijevaju, nadalje, da se preispita redoslijed tražbina u slučaju stečaja banke, na način da štediše sa svojim

pojedinačnim ulozima u isplati iz stečajne mase budu izjednačeni sa zaposlenicima, dakle u prvom isplatnom redu. Smatraju, također, da bi u današnjim uvjetima tržišnog poslovanja HNB morala brže reagirati na zahtjeve banaka za izdavanje odobrenja za rad. S druge strane, trebalo bi propisati da se odluka o oduzimanju tog odobrenja javno obznani tek nakon pravomoćnosti rješenja u upravnom sporu. Izrazivši zadovoljstvo što su novim zakonom bolje razrađene odredbe o zaštiti potrošača te mjere antimonopolske zaštite, zastupnici su se založili i za osnivanje posebne agencije za antimonopolsku zaštitu banaka.

O PRIJEDLOGU

O osnovnim značajkama novog zakona zastupnicima je uvodno govorio **mr. sc. Damir Kuštrak**, zamjenik ministra financija. Napomenuo je da je uloga banaka kao depozitnih financijskih institucija od iznimne važnosti za sveukupni ekonomski i financijski sustav svake zemlje, pa tako i Republike Hrvatske. Zbog toga bankarsko poslovanje u Hrvatskoj treba urediti prema suvremenim standardima bankarstva, a za to je potreban i odgovarajući regulatorni okvir. Njegovo stvaranje započelo je još donošenjem Zakona o bankama i štedionicama iz 1993., a nastavljeno usvajanjem Zakona o bankama iz 1998. godine. Ulaskom u Hrvatsku stranih komercijalnih banaka, pretežito iz zemalja članica EU, kao i započetom konsolidacijom domaćeg

bankovnog sustava u uvjetima primjene postojećeg Zakona o bankama, stvorene su nužne pretpostavke za daljnju transformaciju tog sustava, sukladno standardima EU. Budući da je Republika Hrvatska u

Detaljno se uređuje suradnja s ostalim nadzornim tijelima banaka, posebno onima iz zemalja EU, nadzor nad bankama, zaštita potrošača, a uvodi se i institut posebne uprave.

listopadu 2001. potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU, postojeći zakonodavni okvir treba prilagoditi standardima i direktivama EU koje reguliraju poslovanje financijskih institucija, poglavito banaka, naglašava mr. Kuštrak. Vodeći računa o tome da je ispunjenje i formalnih pretpostavki jedan od uvjeta potrebnih za ulazak u EU, te polazeći od određenih nedorečenosti i u praksi uočenih manjkavosti kod primjene pojedinih instituta postojećeg Zakona, Vlada se - kaže - umjesto njegovog noveliranja odlučila za izradu novog Zakona o bankama.

Njime su na sustavan i cjelovit način regulirana pitanja osnivanja, poslovanja i prestanka rada banaka, kao i nadzor nad njihovim poslovanjem, a u bankovnu regulativu uvedeni su i neki novi instituti. Primjerice, detaljno se uređuje suradnja s nadzornim tijelima banaka, s posebnim naglaskom na oen iz zemalja članica EU, što je bitni preduvjet kvalitetnog nadzora, s tim da će se odredbe koje se odnose na obradu podataka, obavještanje Europske komisije i dr. početi primjenjivati od dana stupanja Hrvatske u punopravno članstvo EU. Nadalje, ugrađene su odredbe o nadzoru nad bankama na temelju konsolidiranih financijskih izvješća, detaljnije razrađena pitanja vezana uz zaštitu potrošača te uveden institut posebne uprave. Naime, u našoj bankarskoj povijesti bilo je vrlo loših iskustava s tzv. privremenim upraviteljima koji su u pravilu dolazili kad je već bilo prekasno. Prema novom zakonu HNB bi mogla imenovati posebnu upravu ako stopa adekvatnosti kapitala padne ispod četvrtine minimalne stope, odnosno prije nego što se banka nađe u prevelikim teškoćama.

Predlaže se, nadalje, da najmanji iznos temeljnog kapitala potrebnog za osnivanje banke iznosi 40 mln., što znači da više neće biti potrebe za institutima malog, odnosno velikog ovlaštenja.

Po riječima ministra Kuštraka zakonom se vrlo detaljno opisuju razlike između bankovnih usluga (primanja novčanih depozita, odobravanja kredita i dr.) te ostalih financijskih usluga. Regulirano je i na koji način banka može dobiti suglasnost za bavljenje određenim financijskim uslugama. Uređuje se, nadalje, stjecanje kvalificiranog udjela u banci, pružanje bankovnih i ostalih financijskih usluga izvan područja Hrvatske, detaljnije se razrađuje područje upravljanja rizicima, itd. Među ostalim, razdvajaju se postupci vezani uz likvidaciju banke (u slučaju redovne likvidacije odluku o prestanku rada banke donosi skupština dioničara) ponešto je izmijenjen postupak stečaja, propisuje se dinamika kojom štedionice moraju povećavati svoj temeljni kapital (do 31. prosinca 2006. trebao bi doseći 40 mln. kuna) te omogućuje udruživanje banaka. Jednom riječju, osnovni je cilj ovog Zakona da na sveobuhvatan način, usuglašen s direktivama i smjernicama EU, regulira poslovanje banaka, uz što manji utjecaj Hrvatske narodne banke. Naime, bankama se prepušta da posluju slobodno, sukladno tržišnim uvjetima i pravilima bankarske struke, što bi trebalo svesti na najmanju moguću mjeru eventualnu pravnu nesigurnost u njihovu poslovanju. Kroz visoki stupanj prevencije, koji prvenstveno trebaju osigurati same banke, kao i kroz zakonske mehanizme koji stoje na raspolaganju HNB-u i nadzornim tijelima drugih banaka te revizorima, stvaraju se pretpostavke za uredno tržišno poslovanje banaka.

Po riječima gospodina Kuštraka ovaj zakon dolazi u pravo vrijeme, budući da su nakon konverzije valute u euro izrazito narasli bankovni depoziti građana. To je - kaže - također dokaz određenog povjerenja u bankarski sustav, koji je potpuno stabiliziran

RADNA TIJELA

Po mišljenju matičnog Odbora za financije i državni proračun preuzimanje zakonskih obveza iz područja

bankarstva koje vrijede za zemlje članice EU u ovom trenutku je za Hrvatsku upitno, budući da će se te zakonske odredbe u našem bankarstvu početi primjenjivati tek onda kad Hrvatska postane članica EU. U međuvremenu će vjerojatno doći do određenih promjena u zakonodavstvu EU, itd. Zbog toga ne treba žuriti s donošenjem ovog Zakona, već valja dobro procijeniti političku i ekonomsku opravdanost unošenja spome-

Temeljni kapital za stambene štedionice ne bi trebalo povećavati iznad 20 mln. kuna, jer ionako imaju vrlo mali rizik poslovanja.

nutih odredaba u ovaj Zakon, upozorava Odbor.

U Izvješću tog radnog tijela navodi se da je hrvatski bankarski sustav relativno stabilan, u odnosu na one u drugim tranzicijskim zemljama. Međutim, postavlja se pitanje je li došlo vrijeme da se u nj uvode i drugi tipovi bankarske organizacije, osim koncepta univerzalne banke, što bi doprinijelo povećanju kvalitete ukupnog bankarskog sustava.

U raspravi na sjednici Odbora izraženo je mišljenje da se predloženim Zakonom kvalitetno uređuju odnosi na financijskom tržištu u Republici Hrvatskoj. Naglašeno je da je to prvi zakonski propis koji gotovo u potpunosti zadovoljava sve kriterije i obveze koje proizlaze iz Ugovora o pridruživanju i stabilizaciji koji je Republika Hrvatska potpisala. Najveća je novost uvođenje mogućnosti pružanja bankovnih i ostalih financijskih usluga izvan područja Republike Hrvatske (te će se odredbe početi primjenjivati tek po prijemu Hrvatske u punopravno članstvo EU). Članovi Odbora podržali su prijedlog da Hrvatska narodna banka svake godine objavljuje popis dioničara banaka koji imaju više od 5 posto udjela. Smatraju, međutim, da to treba proširiti i na sve članove uprave banke koji imaju bilo kakav udio u toj banci. Naime, oni koji vode banku imaju privilegirane informacije i zato nije nevažno da se zna koje udjele imaju u toj banci, napominje se u Izvješću Odbora.

Po mišljenju članova tog radnog tijela što prije treba osmisliti koncepciju cijelog financijskog sustava i regulacije tržišta u Republici Hrvatskoj (još uvijek ne postoji

krovnna institucija). Odbor, među ostalim, upozorava na to da će u praksi doći do kolizije i preklapanja nadležnosti između Hrvatske narodne banke i Komisije za vrijednosne papire. Mišljenja je, također, da nema potrebe u predloženom zakonu ponavljati pojedine odredbe drugih zakona (npr. Zakona o trgovačkim društvima). Drži, nadalje, da treba otvoriti argumentiranu raspravu o razlozima ukidanja štedionica koje, prema nekim mišljenjima, ipak imaju određenu perspektivu. Problem njihova opstanka postaje posebno aktualan s obzirom na činjenicu da je 85 posto naših banaka u stranom vlasništvu i da su smanjene kompetencije štedno-kreditnim zadrugama. Štedionice bi vjerojatno uspjele opstati da im zakonom nije propisan tako visoki

Odluku o oduzimanju odobrenja za rad banci obznaniti tek nakon pravomoćnosti rješenja u upravnom sporu.

temeljni kapital (20 mln. kuna) dok je istovremeno u Sloveniji taj limit utvrđen u iznosu od 6,25 mln. kuna. Po ocjeni članova Odbora temeljni kapital za štedionice trebao bi biti na razini razmjernoj ostvarenom bruto domaćem proizvodu. Ako je u EU na 20 tisuća dolara po stanovniku donja granica ulaska u bankarski posao 5 mln. eura, onda bi u Hrvatskoj to iznosilo 1,25 mln. eura, tj. oko 8 mln. kuna, procjenjuje Odbor. Po njegovoj ocjeni česte izmjene zakonskih propisa u tom segmentu doprinijele su daljnjoj nesigurnosti poslovanja štedionica na hrvatskom financijskom tržištu. Činjenica je, naime, da one nisu bile tretirane kao banke, a to znači ni prodavane niti sanirane poput banaka, zbog čega su ostale na oko 1,5 posto ukupne aktive. Zbog različitog tretmana u odnosu na banke one su, zapravo, osuđene na gašenje ili pretvaranje u banke. Te male banke, uspiju li se održati, ostale bi jedine domaće financijske institucije koje bi konkurirale velikim stranim bankama na domaćem tržištu kapitala.

Odbor, nadalje, upozorava na to da temeljni kapital za stambene štedionice (Prijedlogom zakona nije definiran) ne bi trebalo povećavati iznad 20 mln. kuna, jer ionako imaju vrlo mali rizik poslovanja. Naime, uglavnom odobravaju stambene kre-

dite fizičkim osobama (iznimno općinama i gradovima), ne bave se platnim prometom u zemlji i ne obavljaju poslove sa stranim sredstvima plaćanja, ne daju jamstva i garancije i dr.

Spomenimo i sugestiju tog radnog tijela za izmjenu formulacije u članku 6. stavku 2. točka 13., budući da banka upravlja i mirovinskim i investicijskim fondovima. Osim toga, valja utvrditi mogućnost da Hrvatska narodna banka daje jedno odobrenje za pružanje bankarskih i ostalih financijskih usluga a ne za svaki od tih poslova posebno. Tu je i zahtjev da se u stavku 3. članka 23. Prijedloga zakona precizira u koji to drugi registar banka može biti upisana, osim u sudski. Po mišljenju članova Odbora u članku 25. trebalo bi utvrditi vremensko razdoblje u kojem osoba koja je bila na rukovodećim položajima u banci odnosno trgovačkom društvu nad kojim je otvoren stečajni postupak ne bi mogla biti član uprave banke (a ne da se to odnosi na čitav životni vijek). Zatražili su i da se preispitaju odredbe stavaka 7. i 8. u članku 26. koje propisuju da osoba koja je već dobila suglasnost za člana uprave banke prije imenovanja na tu funkciju u drugoj banci mora ponovno tražiti suglasnost HNB-a. Isto vrijedi i za člana uprave kojeg nadzorni odbor želi ponovno imenovati (prema Prijedlogu zakona morao bi ponovno proći postupak propisan ovim Zakonom).

Po mišljenju članova Odbora nema opravdanih razloga da rok za dobivanje odobrenja za rad banke bude tako dug (umjesto 6 mjeseci od dana primitka zahtjeva, HNB bi trebala donijeti odluku u roku od mjesec ili dva dana). Zahtijevaju i da se precizira odredba članka 37. stavak 1. podstavak 5. u kojoj stoji da će HNB odbiti zahtjev za izdavanje odobrenja za pružanje bankovnih i/ili ostalih financijskih usluga ako iz dokumentacije i "drugih poznatih činjenica" proizlazi da banka nije sposobna pružati usluge iz njenog poslovnog plana. U članku 84. stavku 1. Prijedloga zakona treba pojasniti što znači jamstveni kapital u nefinancijskoj instituciji, a u članku 99. taksativno navesti da se obveza čuvanja bankovne tajne ne odnosi na Državni ured za reviziju, daljnje su sugestije Odbora.

Spomenimo i njegov prijedlog za izmjenu odredbe stavka 2. u članku 112., budući da reviziju ne obavljaju fizičke već pravne osobe, odnosno

revizorske tvrtke, te upozorenje da su člancima 113. i 114. Prijedloga zakona predviđene neke obveze revizora koje ne spadaju u standardni dio revizorskih poslova.

Po mišljenju članova Odbora u članku 129. Prijedloga zakona trebalo bi propisati da se rješenje o oduzimanju odobrenja za rad banci objavljuje u "Narodnim novinama" tek nakon pravomoćnosti i konačnosti rješenja u upravnom sporu. Založili su se i za preispitivanje odredbe u članku 131. jer se njome još više smanjuje odgovornost Hrvatske narodne banke, odnosno njenih zaposlenika, članova Savjeta ili ovlaštenih osoba, za eventualne štete koje nastanu prilikom obavljanja dužnosti u okviru ovog zakona.

Na inicijativu Odbora štediša Glumina banke predložena je izmjena odredbe članka 169. stavka 1. Prijedloga zakona, kojom je propisan redoslijed tražbina viših isplatnih redova u slučaju stečaja banke, na način da štediše svojim pojedinačnim ulozima u isplati iz stečajne mase budu izjednačeni sa zaposlenicima, dakle u prvom isplatnom redu, prije DAB-a i HNB-a. Na spomenutu odredbu iznijeta je i primjedba da su tražbine HNB-a neopravdano vrlo visoko pozicionirane u drugi isplatni red, kao i tražbine Državne agencije za osiguranje uloga koje su neopravdano u trećem isplatnom redu.

Članovi Odbora zatražili su i da se izmjenom stavka 2. u članku 194. propiše obveza da se svi podzakonski akti donesu istovremeno s ovim zakonom.

Odbor je jednoglasno predložio zastupnicima da prihvate Prijedlog zakona o bankama a primjedbe iz rasprave prosljede predlagatelju.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o Prijedlogu zakona u svojstvu zainteresiranog radnog tijela (pritom je raspolagao mišljenjem Hrvatske gospodarske komore i Hrvatska udruga banaka). Članovi tog radnog tijela podržali su donošenje novog Zakona o bankama, prilagođenog standardima EU, kojim se poslovanje banaka regulira sukladno tržišnim uvjetima i pravilima bankarske struke. U raspravi je upozoreno na potrebu da se iz zakonskog teksta isključuje odredbe koje uređuju pitanja regulirana (ili koja bi trebalo regulirati) drugim zakonima. Izražena je i sugestija da se ovim Zakonom propiše obveza

bankama da jednom godišnje objave: popis dioničara s postotkom udjela dionica u temeljnom kapitalu banke, popis dioničara koji su članovi uprave banke i podatke o poslovanju.

Spomenimo i konkretne primjedbe i prijedloge Odbora na pojedine članke predloženog Zakona. Podimo od sugestije da se člankom 2. propiše izuzetak za Hrvatsku banku za obnovu i razvitak, jer će, u protivnom, trebati mijenjati Zakon o HBOR-u. Po mišljenju tog radnog tijela valjalo bi preispitati opravdanost davanja kredita ili jamstava na kredite zaposlenicima banke i njezinih ovisnih društava za kupnju vlastitih dionica banke (članak 17. st. 3) te razmotriti mogućnost smanjenja omjera povlaštenih dionica u temeljnom kapitalu banke (čl. 18). Prema njegovu prijedlogu izmjenom stavka 2. u članku 20. trebalo bi propisati obvezu pribavljanja prethodne suglasnosti HNB-a za stjecanje dionica s pravom glasa čiji ukupni nominalni iznosi čine 25 posto i 100 posto temeljnog kapitala banke.

Utvrđiti neparan broj članova uprave banke te propisati fleksibilnije uvjete koje moraju ispunjavati, daljnje su primjedbe Odbora (članci 23. i 25.). To radno tijelo zalaže se i za ograničenje ulaganja banaka u sve vrste vrijednosnih papira do 10 posto vrijednosti jamstvenog kapitala banke (čl. 82.). Smatra, nadalje, da dopunom članka 99. valja omogućiti Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja i Državnom uredu za reviziju da u određenim slučajevima mogu doći do podataka obuhvaćenih bankovnom tajnom, putem Hrvatske narodne banke. Po mišljenju Odbora u stavku 4. članka 108. trebalo bi definirati veličinu banke koja, uz prethodnu suglasnost HNB-a, obavljanje unutarnje revizije može povjeriti osobi koja ispunjava uvjete iz stavka 1. ovog članka, a koja nije u radnom odnosu s tom bankom.

Spomenimo i njegove sugestije da se preispita redosljed tražbina u članku 169. te opravdanost rješenja u članku 110. prema kojem se ovim Zakonom propisuje sadržaj izvješća o radu unutarnje revizije. Po mišljenju Odbora trebalo bi definirati i obavljati li banka usluge iz članka 174. besplatno, ili uz naknadu (riječ je o obavještavanju potrošača o stanju na njihovim računima te o promjeni kamatnih stopa).

Donošenje ovog zakona podupro je, bez primjedbi, i **Odbor za zakonodavstvo**.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja **Dragica Zgrebec** iznijela je stavove Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, a **Jadranko Mijalić**, primjedbe i prijedloge Odbora za financije i državni proračun.

Potiče se tržišna utakmica banaka

Josip Leko, glasnogovornik Kluba zastupnika SDP-a, najavio je da će njegovi stranački kolege podržati donošenje ovog zakona jer je to bitan korak u prihvaćanju bankovne i financijske prakse i regulative EU i na sektoru bankovnog i financijskog

Uz uobičajene poslove banke će ubuduće pružati i ostale financijske usluge, dobiju li odobrenje od HNB-a.

poslovanja. Po riječima zastupnika predlagatelj u potpunosti uvažava direktive Vijeća EU u svezi s osnivanjem i poslovanjem banaka i podružnica stranih banaka u Hrvatskoj. Predloženim rješenjima bitno se mijenja bankovni sustav i bankovno poslovanje u Republici Hrvatskoj. Naime, uz uobičajene poslove banke moraju pružati i ostale financijske usluge (poslovi platnog prometa, posredovanje pri sklapanju financijskih poslova, upravljanje mirovinskim ili investicijskim fondovima, itd.) ako od Hrvatske narodne banke dobiju odobrenje za to. Posebna je novost, kaže zastupnik, da će strane banke iz država članica EU u Hrvatskoj moći osnivati podružnice, dakako, temeljem odobrenja HNB-a (time se raltivizira sadašnje stanje u hrvatskom bankarstvu u pogledu vlasništva). Za osnivanje podružnica stranih banaka u Hrvatskoj propisan je i poseban uvjet - da najmanje jedan član uprave mora poznavati hrvatski jezik te da jedan od njih mora imati prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Po ocjeni zastupnika SDP-a kvaliteta ovog zakonskog prijedloga je u tome što podržava i potiče tržišnu utakmicu banaka i kad je riječ o bankovnim uslugama i financijskom poslovanju banaka. Klub zastupnika SDP-a podržava intenciju predlagatelja da se što preciznije utvrdi odgovornost članova uprave i

nadzornog odbora banke. Predviđena je, čak, i solidarna odgovornost članova nadzornog odbora za štetu koja nastane kao posljedica njihovog propusta u radu. Međutim, zakon predviđa da oni sami dokazuju svoju ispravnost, umjesto onih koji tvrde da su neispravno i nesavjesno poslovali (to treba promijeniti). Pozitivno je to što se predloženim pojačava odgovornost HNB-a kod davanja odobrenja

Pojačava se odgovornost HNB-a kod davanja odobrenja za rad bankama, posebno podružnicama stranih banaka, u praćenju stanja na tržištu bankovnih usluga, itd.

za rad banaka, posebno podružnica stranih banaka, kod praćenja stanja na tržištu bankovnih usluga, itd. Jednom riječju, esdepeovci su uvjereni da će donošenje ovog Zakona ubrzati standardizaciju hrvatskih privrednih grana sukladno standardima članica EU, ali upozoravaju na to da Hrvatska još uvijek nema sređene evidencije koje bitno utječu na gospodarski i pravni okvir u kojem će se primjenjivati (npr. evidenciju vlasništva u zemljišnim knjigama, evidenciju dioničara i dionica, itd.)

Podrška mjerama antimonopolske zaštite

U uvodnom dijelu izlaganja **Luka Ročić**, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a, podsjetio je na brojne nedorečenosti i manjkavosti uočene u praktičnoj primjeni postojećeg Zakona o bankama iz 1998. godine. Nakon dviju bankarskih kriza - kaže - treba se odrediti ka financijskom tržištu, institucijama i regulativi. U prvom redu valja okončati proces privatizacije i time okrupniti banke. Naime, kod nas je jedno vrijeme vladala poplava osnivanja banaka i štedionica (mogle su se osnovati i posredstvom politike) a na kraju su mnogi građani ostali bez svojih ušteđevina. Razlog - te naše banke nisu ulagale povjerenim novac u gospodarstvo nego su se orijentirale na kreditiranje građana uz zelenaške kamate. Nedugo zatim dolazi do zaokreta i reduciranja broja banaka (sada ih je manje od 40) i to opet na teret poreznih obveznika. Banke se saniranju po političkoj podobnosti, proračunskim sredstvi-

ma, i onda rasprodaju strancima, a menadžment se za to, u pravilu, nagrađuje. Interesantno je da te iste banke sada posluju pozitivno (iako ih vodi isti menadžment), konsolidiraju se bilance, razdvaja se vlasništvo od menadžmenta i dr., a svega toga nije bilo dok su bile u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske.

Ulazak stranih banaka u Republiku Hrvatsku doveo je - kaže - do monopola u stranom vlasništvu, (87 posto hrvatskog bankarskog sustava je u vlasništvu stranih banaka a nakon privatizacije Croatia banke i Dubrovačke banke taj omjer bi bio 91 posto). Zbog toga se novim zakonom želi regulirati područje konsolidiranog nadzora nad svim bankovnim skupinama. Za razliku od dosadašnjeg Zakona o bankama u kojem nije postojala zaštita od monopola i bankovne koncentracije, novim zakonom predviđa se da je za preuzimanje udjela većeg od 10 posto potrebna suglasnost savjeta centralne banke.

Zastupnici HSS-a podržavaju predviđene mjere antimonopolske zaštite (to nije novost u Europi i svijetu). U tu svrhu zalažu se i za osnivanje pandana Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, u vidu agencije za antimonopolsku zaštitu banaka.

Nitko ne može biti oslobođen odgovornosti za propuste

Zastupnik se osvrnuo i na članak 131. kojim je regulirana zaštita zaposlenika, članova Savjeta Hrvatske narodne banke i drugih osoba uključenih u nadzor nad poslovanjem banaka. Prema predloženom, oni ne bi odgovarali za štetu koja nastane prilikom obavljanja dužnosti u okviru ovog zakona, osim ako se dokaže da

Povećanje temeljnog kapitala štedionica vezati uz rast bruto društvenog proizvoda.

su propust učinili namjerno ili grubom nepažnjom. Po mišljenju haesesovaca svatko mora snositi posljedice za svoj rad i ne može biti lišen odgovornosti za počinjene propuste, bili oni namjerni ili slučajni. Zbog toga valja razmišljati i o nekakvoj krovnoj agenciji koja bi obavljala nadzor banaka i za svoj rad odgovarala Vladi i Hrvatskom saboru. Njihov je prijedlog da Agencija za

osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka preuzme aktivnu ulogu u nadzoru poslovanja banaka, u suradnji s HNB-om, na način koji bi joj omogućavao skrbništvo nad bankama čije poslovanje HNB tijekom obavljanja redovnog nadzora ocijeni problematičnim ili rizičnim. Agencija bi trebala biti mjesto koncentracije stručnih ljudi koji su u svakom trenutku spremni ući u bilo koju banku s poteškoćama i pomoći rješavati probleme, kaže zastupnik. Za razliku od stečajnih upravitelja Agencija bi brže vodila stečajni postupak, a trebala bi imati i samostalni nadzor u segmentu osiguranja štednih uloga građana. Uostalom, prilikom usvajanja Zakona o HNB-u u Hrvatskom saboru je istovremeno donesen i zaključak da se i drugim, zakonom ovlaštenim institucijama, omogućiti da obavljaju nadzor nad poslovanjem banaka (taj je zaključak ovim zakonom donekle ispoštovan).

Prema predloženim rješenjima banka je dužna detaljno razraditi uvjete i cijene usluga koje pruža "potrošačima", kaže zastupnik. Zahvaljujući tome cijene kredita će se ubuduće izražavati u efektivnim, a ne nominalnim stopama, u koje će biti uključene i naknade i provizije za različite usluge. Pozitivno je i to da će po novom načinu otplate kredita potrošači mjesečno vraćati i dio glavnice i dio kamate, dok su dosad u nekim bankama prvo otplaćivali kamatu. U slučaju da se banka ne pridržava uvjeta iz ugovora o pružanju bankarskih i ostalih financijskih usluga potrošač može uputiti prigovor odgovarajućim organizacijskim jedinicama banaka, unutar njoj reviziji i društvima za zaštitu potrošača, Državnom inspektoratu i drugim nadležnim tijelima dok HNB nije nadležna za rješavanje takvih problema. Haesesovci su mišljenja da i te probleme treba rješavati centralna banka ili neka druga krovna organizacija. Jer, prepuste li se ovakvi slučajevi samim bankama koje su i odgovorne za njihovo nastajanje, moglo bi biti po onome "kadija te tuži, kadija ti sudi".

Po riječima zastupnika Roića njegovi stranački kolege se priklanjaju ideji da se povećanje temeljnog kapitala štedionica veže uz rast društvenog bruto proizvoda, odnosno uskladi s gospodarskom snagom naše države. Mišljenja su i da treba produžiti rok od 2 godine u kojem se banke moraju riješiti vlasništva,

odnosno udjela, naročito u tvrtkama turističke djelatnosti, kako ne bi prevladali spekulantski razlozi za prodaju takvih portfelja. Jednom riječju, pridružuju se onima koji se zalažu za doradu ovog propisa, na način da odgovara i našim potrebama i željama a i potrebama Europske zajednice.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Dario Vukić**. Opovrgnuo je navod prethodnika da je do 1999. godine izvršena privatizacija banaka. Pojasnio je da su do 3. siječnja 2000. privatizirane samo Slavonska i Privredna banka, s tim da je zadržan kontrolni paket od 25 posto plus dvije dionice (svi novci od prodaje Privredne banke dočekali su novu vlast na računu Proračuna, odnosno državne riznice).

Luka Roić je na to primijetio da je govorio samo o financijskom stanju u određenim godinama ne uspoređujući ga s prethodnim ni s idućim razdobljem.

Skratiti rok za izdavanje odobrenja za rad

Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, **mr. sc. Zlatko Mateša** je konstatirao da je ovaj Zakon podoban za prvo čitanje, ali je izrazio bojazan da predložena rješenja u nekim segmentima ne odgovaraju stupnju razvoja hrvatskog financijskog tržišta, pa i bankarstva (možda će situacija biti drugačija kad budemo primani u članstvo EU).

Tražbine građana neopravdano su svrstane u četvrti isplatin red, iza tražbina HNB-a i Državne agencije za osiguranje uloga.

Kako reče, njegovi stranački kolege smatraju da u članku 2., kojim su definirane banke, treba napraviti izuzetak u pogledu Hrvatske banke za obnovu i razvitak. Naime, riječ je o instituciji sui generis osnovanoj temeljem posebnog zakona, a ne o banci u klasičnom smislu. Po njihovom mišljenju nema nikakve potrebe zakonom regulirati da banke mogu kreditirati uposlene kada kupuju vlastite dionice banke, jer se time građane stavlja u neravnopravni položaj. Drže da treba smanjiti postotak povlaštenih dionica koje banke smiju imati u svom temeljnom

kapitalu (manje od trećine svih izdanih dionica).

Rok u kojem HNB mora izdati odobrenje za rad bankama koje ispunjavaju uvjete ne bi smio biti duži od tri mjeseca, napominju zastupnici HDZ-a (duži rok omogućio bi raznorazne špekulacije). Priklanjaju se i mišljenju matičnog Odbora da bi HNB trebalo obvezati da objavljuje i popis svih onih dioničara koji su istovremeno članovi uprave banke, a imaju manje od 5 posto dionica. Smatraju da je i javno objavljivanje podataka o poslovanju, makar jednom godišnje, također dokaz o stanju bankarskog sustava. Po njima nema nikakvog razloga ići na povećanje potrebnog kapitala za stambene štedionice, ali bi zato zakonom trebalo predvidjeti da banka mora svake 4 godine mijenjati revizorsku kuću. Zalažu se i za to da država još neko vrijeme zadrži kontrolni paket od 25 posto plus 2 dionice u onim bankama koje su privatizirane, kako bi mogla kontrolirati, makar u ograničenom dijelu, bitne segmente njihova poslovanja.

Poboljšava se sustav nadzora

Predloženim rješenjima otklanja se niz uočenih manjkavosti i nedorečenosti postojeće zakonske regulative u oblasti bankarstva, ocjenjuje Klub zastupnika HSLŠ-a (njihova stajališta prenio je **Jadranko Mijalić**). Smatraju da je ovako koncipiran zakonodavni okvir temeljna pretpostavka za tržišno poslovanje banaka, sukladno standardima i regulativi EU. Nizom novina osjetno se poboljšava sustav nadzora nad bankama, unutar nje i eksterne revizije, upravljanje i mjerenje rizika, regulacija stečaja banke i sl. Primjerice, uvođenje instituta posebne uprave banke (imenuje je HNB utvrdi li da su u poslovanju banke nastupili ozbiljni poremećaji) znatno je kvalitetnije rješenje u odnosu na postojeći institut privremenog upravitelja.

Za razliku od dosadašnjih zakona o bankama predloženi razrađuje i problematiku zaštite potrošača tj. fizičkih osoba, korisnika bankovnih i ostalih financijskih usluga (pod tim pojmom trebalo bi obuhvatiti i pravne osobe). Međutim, postavlja se pitanje opravdanosti uvrštavanja i detaljne razrade ove problematike u okviru ovog zakona.

Zastupnik se u nastavku osvrnuo na zakonske odredbe kojima se

štedionice obvezuju da zaključno do 31. prosinca 2006. povećaju temeljni kapital sa 20 na 40 mln. kuna (ta se obveza odnosi i na one koje su do 31. prosinca 2001. dobile odobrenje za rad kao banke). Predviđeno je, naime, da će HNB oduzeti odobrenje za rad onim štedionicama koje utvrđenom dinamikom ne uspiju povećati temeljni kapital. Analizirajući ulogu i značaj štedionica na hrvatskom financijskom tržištu, podsjetio je na činjenicu da je postojećim Zakonom o bankama tim institucijama već povećan minimalni kapital sa 3,6 na 20 mln. kuna. Stoga se postavlja pitanje ne samo visine, već i opravdanosti ovakvog čestog mijenjanja zakonskih propisa koje uvodi faktor nesigurnosti poslovanja. Mijalić je u nastavku ponovio argumente matičnog Odbora protiv uklanjanja štedionica kao samostalnih institucija s hrvatskog financijskog tržišta i to u uvjetima kad je većina hrvatskih banaka u stranom vlasništvu. Posebno je naglasio da je riječ o institucijama koje su zbog svoje fleksibilnosti važne za manje poduzetnike, obrtnike, poljoprivrednike i slične klijente. Napomenuo je i to da su osnivane isključivo gotovim novcem iz domaćih izvora, te da ni jednu od njih nije sanirana država.

Haeselesovci također smatraju da predviđeni iznos temeljnog kapitala potreban za osnivanje stambenih štedionica treba smanjiti, proporcionalno razini rizika njihova poslovanja (na 20 mln. kuna). Mišljenja su i da u današnjim uvjetima tržišnog poslovanja banaka HNB treba brže reagirati na podnesene zahtjeve banaka za izdavanje odobrenja za rad. Predlažu i da se preispita opravdanost zakonske odredbe kojom je regulirano da osoba koju nadzorni odbor želi ponovno imenovati za člana uprave mora ponovo tražiti suglasnost HNB-a.

Tražbine građana moraju imati prioritet

Pri definiranju odgovornosti nadređene banke za zakonitost rada podređenih banaka valja cjelovitije i potpunije razraditi instrumentarij nadzora i provođenja zakonskih mjera koje stoje na raspolaganju nadređenoj banci, daljnja je sugestija zastupnika HSLŠ-a. Po njihovu mišljenju jačanju povjerenja klijenata u banke značajno će pridonijeti i

zakonske odredbe kojima je definirana obveza čuvanja bankarske tajne, te slučajevi na koje se navedene obveze ne odnose (uz spomenuta državna tijela kojima su banke dužne

Predloženi zakon rađen po naredbi i uputama MMF-a i Svjetske banke.

dostaviti povjerljive podatke trebalo bi navesti i Državni ured za reviziju).

Po njihovoj ocjeni predloženim zakonom je preciznije reguliran stečaj banke a utvrđen je i krajnji rok od 2,5 godine za završetak tog postupka. Međutim, tražbine građana do ukupnog iznosa po osnovi uloga, tekućih i žiro računa, depozita na deviznim računima i dr. neopravdano su svrstane u četvrti ispladni red, iza tražbina HNB-a i Državne agencije za osiguranje uloga (trebalo bi ih prebaciti u prvi ispladni red).

Upozoravaju i na činjenicu da se ovim zakonom regulira niz pitanja koja su uređena, ili bi to trebala biti, Zakonom o trgovačkim društvima, Zakonom o HNB-u, Zakonom o radu, Zakonom o reviziji, Zakonom o zaštiti potrošača i sl. U tom smislu Prijedlog zakona treba doraditi, te obvezati HNB da potrebne podzakonske akte donese istodobno s njegovim donošenjem, zaključio je Mijalić.

Zakon rađen po naredbi MMF-a

Po riječima **dr. sc. Ante Kovačevića, glasnogovornika Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**, predloženi Zakon je zapravo plagijat, odnosno prijepis zakonskih odredbi čije je donošenje hrvatskoj Vladi naredio Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka. O tome - kaže - najbolje svjedoči dokument iz lipnja 2000. godine koji su Vlada i HNB primili od radne skupine MMF-a, pod nazivom: "Hrvatska, uloga Hrvatske narodne banke, Zakon o HNB-u, Zakon o bankama, instrumenti monetarne politike, upravljanje pričuvama, upravljanje dugom i tržište novca". Iz priloga ovog dokumenta vidljivo je da je ista radna skupina hrvatskoj Vladi pisala i Prijedlog zakona o HNB-u i izmjene i dopune Zakona o bankama. Ne samo da nam je Vlada predlagala zakone po naredbama MMF-a, nego je, na njegov zahtjev, to tajila pred Hrvatskim saborom (zastupnici nikada do sada

nisu imali prilike raspravljati o spomenutom dokumentu) negodovao je Kovačević. Zahvaljujući takvoj politici Vlade koja bezrezervno prihvaća naredbe MMF-a i Svjetske banke, te međunarodne monetarno - financijske institucije mogu zadržati daljnju kontrolu nad gospodarskim rastom u Hrvatskoj, jer u svakom trenutku mogu ucjenjivati Vladu vanjskim dugom ili politički. Postojanje ovakvih dokumenata može pokrenuti postupak ocjene ustavnosti donošenja cijelog niza zakonskih i podzakonskih dokumenata, kao i proces ispitivanja odgovornosti Vlade zbog ozbiljnog narušavanja ekonomskog suvereniteta zemlje, kaže Kovačević. Iz tih razloga Klub zastupnika HSP-HKDU-a zahtijeva da Vlada hitno dostavi zastupnicima spomenutu dokumentaciju razmijenenu s MMF-om, kao i ostale dokumente i naputke koje su joj MMF i Svjetska banka uputili u svezi s ovim zakonom.

Pojedine odredbe neustavne

Posebno je zanimljivo, kaže, da predlagatelj, po naredbi MMF-a, želi izbjeći primjenu stečajnog zakona u slučaju banaka. Naime, prema predloženom, stečajni zakon ne bi se primjenjivao, a uloga suda bila bi ograničena na jedno prizivno ročište nakon pokretanja administrativnog postupka za slučaj nelikvidnosti banke (HNB bi imao isključivu ovlast u određivanju insolventnosti banke). U tom slučaju Fond za osiguranje štednih uloga bi imenovao stečajnog upravitelja koji bi sastavio novu bilancu na osnovi revidiranih vrijednosti bančine imovine, mogao bi smanjiti kamatne stope na njene

Međunarodne monetarno - financijske institucije izravno su zainteresirane za provedbu ovakve reforme jer se kao kupci propalih banka mogu javiti strane novčarske kuće i ulagači.

obveze, itd. Budući da u takvim okolnostima građani (dioničari, štediše i dr.) ne bi mogli ostvarivati svoja prava pred sudom, postavlja se i pitanje ustavnosti ovakvih zakonskih odredbi, upozorava Kovačević. Ujedno se povećava mogućnost nepravilnosti i dovodi u pitanje zakonitost cjelo-

kupnog gospodarskog sustava. Po riječima zastupnika MMF i Svjetska banka imaju izravan interes za provedbu ovakve reforme, jer se u nerazjašnjenim odnosima i u izravnom dogovoru s HNB-om kao kupci propalih banaka mogu javiti strane novčarske kuće i ulagači. MMF je naredio Vladi i drugačiji odnos prema podružnicama stranih banaka (dosad su odgovarale institucijama nadzora u Hrvatskoj a sada im se želi omogućiti poslovanje djelomično u skladu s pravilima matične države). To izravno zadire u samu strukturu hrvatskog monetarno - financijskog sustava jer dovodi do neravnopravnosti hrvatskih banaka i podružnica stranih banaka. Na taj način MMF osigurava mogućnost iskazivanja planiranog bankarskog sloma, u trenutku kad ocijeni da mu je to u interesu, te odljeva hrvatskog kapitala u inozemne financijske investicijske tokove, zaključuje

Prilagodba zakonodavstvu EU treba teći sukladno nacionalnim interesima.

zastupnik (takvi su primjeri brojni, od Meksika, do Malezije i Argentine).

Dr. sc. Zdenko Franić (SDP) ispravio je tvrdnju zastupnika Kovačevića kako je ovim dokumentom ugrožen monetarni suverenitet naše zemlje. U prilog svom stajalištu podsjetio je na činjenicu da za vrijeme mandata ove Vlade niti jedna banka nije pala u stečaj, za razliku od prethodnog razdoblja kad ih je propalo 40-ak.

Odobrenje za rad mora biti univerzalno

Iako se u obrazloženju predlagatelja tvrdi da je cilj ovog zakona regulirati poslovanje banaka uz što manji utjecaj centralne banke i osigurati im da posluju slobodno, sukladno tržišnim uvjetima i pravilima bankarske struke, pojedinim rješenjima HNB-u se daje diskreciono pravo u većoj mjeri nego što je to prihvatljivo, konstatirao je **Tibor Santo, dr. med.**, u ime Kluba zastupnika LS-a. Navodeći konkretne primjedbe svojih stranačkih kolega upozorio je, najprije, da u članku 4. Prijedloga zakona nije izrijekom navedeno da banke država članica EU, koje u skladu s ovim zakonom osnuju podružnicu na području Hrvatske ili

koje neposrednim ovlaštenjem posluju u Hrvatskoj, trebaju odobrenje HNB-a. Budući da je više od 85 posto naših banaka u vlasništvu onih iz zemalja EU proizlazi da se ta važna ingerencija HNB-a ne odnosi na većinu bankarskog sektora. Ne bi li bilo jednostavnije da se odobrenje za rad bankama odnosi i na bankovne i ostale financijske usluge, a ne da za svaku vrstu usluge moraju posebno tražiti privolu HNB-a, pita zastupnik (to više što se na banke primjenjuju i odredbe Zakona o trgovačkim društvima). Osvrnuo se i na članak 26. Prijedloga zakona kojim je propisano da za člana uprave banke može biti imenovana samo ona osoba koja je dobila prethodnu suglasnost HNB-a. Dvojbeno je, kaže, je li u zemljama EU propisana baš takva specijalna poslovna sposobnost kao uvjet. Neshvatljivo je, također, da osoba koja je jednom već dobila suglasnost HNB-a za člana uprave banke, prije nego što bude imenovana na tu funkciju u drugoj banci ponovo mora proći istu proceduru. Prema prijedlogu predlagatelja to bi se odnosilo i na osobu koju nadzorni odbor želi ponovno imenovati.

U nastavku je upozorio na to da je člankom 129. Zakona o bankama, među ostalim, propisano da se odobrenje za pružanje bankovnih financijskih usluga može oduzeti ako banka ne izvršava naloge zadane rješenjem o kontroli. To je, naizgled, posve logično, ali što ako HNB propiše banci obvezu koja nije provediva (primjerice, da mimo volje ulagača izmijeni ugovor o depozitu). U tom slučaju banci ništa neće pomoći obratiti se Upravnom sudu RH i dobije li spor u svoju korist, ako je HNB već objavila rješenje o oduzimanju odobrenja za rad i time izazvala lavinu povlačenja štednih uloga, napominje zastupnik ("nažalost, bili smo svjedoci i takvih izjava koje su, zapravo, srušile cijeli niz banaka a pitanje jesu li odgovarale činjenicama). To je posebno važno pitanje i stoga što prema članku 131. nitko ne odgovara za nastalu štetu, pa i za propast nekih banaka, već to i dan-danas plaćaju porezni obveznici. Pored toga predloženim se nastoji izbjeći i mogućnost sudske zaštite od eventualnog štetnog djelovanja djelatnika ili viceguvernera HNB-a. Zbog navedenih razloga zakonom valja predvidjeti da se rješenje o ukidanju odobrenja za rad banke ne može objaviti prije provedenog upravnog postupka i

pravomoćnosti rješenja u tom postupku.

Zastupnici LS-a se, inače, slažu s prijedlozima da se u članku 169. preispita redosljed tražbina. Zadovoljni su činjenicom da je ponuđenim propisom bolje razrađena zaštita potrošača, ali sugeriraju da se detaljnije definira i pojam grupe banaka i konzorcija banaka.

Neprolazna ocjena zakonu i bankarskom sistemu

Govoreći u ime Kluba zastupnika DC-a, **Vesna Škare-Ožbolt** konstatirala je da su višekratne izmjene Zakona o bankama u proteklih desetak godina stvorile ozbiljne probleme koji su rezultirali i značajnim društvenim troškovima (to je koštalo porezne obveznike više od 50 mlrd. kuna).

I ne samo to. Hrvatska je u potpunosti prepustila bankarski sustav stranim bankama, tako da danas nema nacionalne poslovne banke. Iako ranije spomenuti razlozi govore da gubitak samostalnosti države na području financijskog tržišta može imati nesagledive posljedice, teško je pretpostaviti da ovaj zakon neće biti donesen, budući da je to još jedna od

Predvidjeti mogućnost da se bankama koje uspješnim preustrojem izađu iz stečaja obnovi ili vrati oduzeto odobrenje za rad.

zaostalih obveza koje je Vlada preuzela prema sporazumu s MMF-om, kaže zastupnica.

Ocjenu bankarskog sistema, pa prema tome i centralne banke, valja dati temeljem stanja u društvu u cjelini, a to sugerira neprolaznu ocjenu, naglašava dalje. U prilog tome podsjeća na činjenicu da su u Hrvatskoj stranci najprije preuzeli dio privredne strukture, a potom se krenulo u preuzimanje financijske infrastrukture (taj proces upravo završava). Kad je dominacija stranih banaka postala relevantna, uslijedilo je preuzimanje trgovačkih kanala i sve je to aranžirano destrukcijom nacionalnog bogatstva i teško održivim zaduženjem prema inozemstvu. Istodobno su i javna i zajednička potrošnja na zabrinjavajućem nivou, a institucije koje pružaju te usluge u još gore stanju.

Po mišljenju zastupnika DC-a ovaj zakon ne vodi računa o željenom učlanjenju Hrvatske u europske integracije, tako da ona ulazi u globalizaciju kao objekt (za razliku od Slovenije koja to čini kao subjekt). Prilagodba zakonodavstvu EU treba teći sukladno nacionalnim interesima, naglašava zastupnica. To znači da treba odrediti strategiju, taktiku i operativne politike institucionalnog prilagođavanja (u protivnom će se cijena integracije iz dana u dan povećavati). Po ocjeni njenih stranačkih kolega predloženi zakon je u duhu dosadašnjih rješenja u kojima koncepcija i strategija razvoja nemaju mjesta (uglavnom je u funkciji centralne banke i povećanja njezinih ovlaštenja). Zbog toga ga Klub zastupnika DC-a ne može podržati.

Pretrpan tekst, prekratki rokovi

Težnja predlagatelja za sveobuhvatnim rješenjima u području poslovnog bankarstva dovela je do preopširnog zakonskog teksta koji zadire i u područje Zakona o trgovačkim društvima, Stečajnog zakona te Zakona o HNB-u, prepisivanja niza smjernica i direktiva EU te reguliranja detalja koji su dosad bili uređeni odlukama centralne banke (npr. o rizičnim plasmanima banaka), konstatirao je **dr. sc. Vilim Herman (HSLs)**.

U nastavku se osvrnuo na zakonske odredbe kojima se regulira stečaj banke. Primijetio je, među ostalim, da Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka ima preveliku ovlast u odnosu na stečajne suce i ostale vjerovnike. Nadalje, rokovi za prijavu tražbina određeni rješenjem o otvaranju stečajnog postupka te za održavanje ispitnog ročišta su prekratka (za prijavu tražbina trebalo bi predvidjeti 60 dana a za održavanje ispitnog ročišta još barem 90 dana). Dosadašnja iskustva potvrđuju da je prekratak i rok za pojedinačne te prodaju cjelokupne imovine banke u stečaju (2,5 godine od početka stečaja).

Uskladiti isplatne redove

Mišljenje je zastupnika da bi trebalo uskladiti isplatne redove tražbina stečajnih vjerovnika iz Stečajnog zakona i Zakona o bankama. Njegova je sugestija da se treći isplatni red - tražbine Državne agencije za osiguranje uloga po osnovi osiguranih

uloga sukladno posebnom zakonu prebace na peto mjesto, tako da svi građani odnosno štediše budu izjednačeni u pravima naplate svojih uloga. Naime, na taj bi se način izbjegle neugodne posljedice zbog neisplaćenih malih pologa građana, npr. mirovina na tekućim i žiro-računima, koji nisu obuhvaćeni osiguranjem štednih uloga. Po mišljenju zastupnika trebalo bi regulirati i status banaka koje bi nakon sanacije, odnosno otklanjanja nepravilnosti i teškoća u poslovanju, ili uspješnim preustrojem nakon provedenog stečajnog postupka mogle nastaviti normalno poslovanje, tako da im se obnovi ili vrati oduzeto odobrenje za rad. To se predloženo zakonom uopće ne predviđa, iako je evidentno da su sanacijom velikih banaka zna-

Napuštanjem instituta privremenog upravitelja i uvođenjem posebne uprave napravljen je kvalitetan pomak.

tno umanjene moguće štete. Da je to učinjeno u većem broju banaka umanjila bi se ukupna šteta koju, na kraju, plaćaju porezni obveznici. Ilustracije radi spomenuo je primjer Gradske banke u Osijeku koje je već nekoliko godina u stečaju, a raspolaže značajnim kapitalom (s oko 250 mln. kuna). Zbog nemogućnosti da banka "preustrojem" izađe iz stečaja taj značajni financijski potencijal se ne koristi, negodovao je zastupnik. Na kraju je izrazio mišljenje da Slavonija i Baranja, odnosno Hrvatska, treba jednu snažnu investicijsku banku koja bi tom području, kao agrobanka, mogla pomoći i potaknuti jedan novi razvojni ciklus.

HNB odgovara za stabilnost bankarskog sustava

Po riječima **Tončija Žuvele (SDP)** jedan od osnovnih razloga zbog kojih se ide na donošenje novog zakona je činjenica da postojeći predstavlja kočnicu daljnjeg razvoja financijskog sustava, a posebno bankarskog. Dakako, prihvaćanje i potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EU dodatno nam nameće potrebu da se preispitaju mnoge odredbe tog zakona koje se odnose na ukupno poslovanje komercijalnih banaka i

njihovo usklađivanje sa standardima i direktivama EU. Kvaliteti predloženih rješenja zacijelo je pridonijela i činjenica da je u njihovoj izradi sudjelovao širok krug zainteresiranih, između ostalog i predstavnici komercijalnog bankarstva. Od značajnih novina koje donosi predloženi zakon, spomenuo je uvođenje termina bankarskih i financijskih usluga te napuštanje instituta valikog i malog ovlaštenja. Time se sve banke stavljaju u ravnopravni položaj u odnosu na izbor poslova koje će obavljati. Za razliku od prethodnika Žuvela smatra da je propisani iznos temeljnog kapitala za osnivanje banaka prava mjera, budući da je slična svota (5 mln. eura) predviđena i direktivama EU. Pozitivno je, kaže, što je nadzoru nad bankama u zakonu posvećeno dosta prostora, budući da sve pojave koje su ranije bile prisutne na hrvatskom financijskom tržištu iziskuju i provođenje nadzora nad grupama banaka. I on smatra da je napuštanjem instituta privremenog upravitelja i uvođenjem posebne uprave napravljen kvalitetan pomak. Pozdravlja i rješenje da se za banke u stečajnu imenuje stečajna uprava (imenovao bi je sud na prijedlog institucije nadležne za osiguranje štednih uloga). Drži da bi kandidati za stečajnog upravitelja, pored ostalih uvjeta, morali zadovoljavati i kriterije za članove uprave banke.

Naglasio je, među ostalim, da HNB snosi veliku odgovornost za stabilnost bankarskog sustava. Srećom, ovaj zakon ostavlja dovoljno prostora da se

To što u Hrvatskoj posluju strane banke ne umanjuje odgovornost hrvatske Vlade i HNB-a za stabilnost financijskog sustava.

izlaz iz eventualnih teškoća pronađe u preuzimanju problematičnih banaka od strane zdravih i njihovu kasnijem revitaliziranju.

Izrazio je zadovoljstvo i činjenicom da se zakonskim odredbama kojima je regulirana zaštita potrošača nastoji ograničiti banke u njihovoj mogućoj samovolji prema klijentima i nepoštovanju njihovih osnovnih prava. Među ostalim, banke su se dužne pridržavati propisanog iskazivanja efektivne kamatne stope, što bi klijentima trebalo omogućiti bolji

pregled nad uvjetima poslovanja pojedinih banaka.

Najveća je novost, kaže, da se ovim propisom bankama omogućava pružanje bankovnih i ostalih financijskih usluga i izvan područja Republike Hrvatske, a regulirana je i suradnja s nadzornim tijelima banaka i tijelima EU. Iako će se spomenute odredbe primjenjivati tek od dana stjecanja punopravnog članstva Hrvatske u EU, zastupnik stoji na stajalištu da već sada treba regulirati ta pitanja jer na taj način pokazujemo našu želju da se hrvatsko financijsko tržište uključi u međunarodno tržište. Na kraju je sugerirao da Ministarstvo financija i HNB do drugog čitanja ovog zakona pripreme se potrebne podzakonske akte, kako bi se zaokružio zakonodavni okvir za poslovanje banaka.

Prisustvo stranih banaka ne umanjuje odgovornost Vlade i HNB-a

Ovaj zakon, koji ide ka standardizaciji hrvatskog bankarskog zakonodavstva sukladno smjernicama EU, uvelike je sličan zakonu o bankama koji ima Republika Slovenija, konstatirao je **dr. sc. Đuro Njavro (nezavisni)**. Po njegovoj ocjeni Hrvatska danas ima najsolidniji bankarski sustav u posljednjem desetljeću. Smatra da je dolaskom stranih banaka ostvareno puno više pozitivnih pomaka, nego li negativnih efekata (primjerice, građani su sigurniji za svoje štedne uloge, a zdraviji dio gospodarstva dočekao je pad kamatnih stopa). Naime, 1996. je kamatna stopa u Hrvatskoj bila 18,5 posto a u listopadu prošle godine 8,5 posto. Dakako, iluzorno je očekivati da se problemi hrvatskog gospodarstva mogu riješiti kroz bankarski sustav, ali nema sumnje da se hrvatske banke ponašaju ispravno, kaže zastupnik. O tome najbolje svjedoči porast kreditnih plasmana građanima, koji su najuredniji platiše, najave kredita na 25 godina uz kamate od 7 do 8 posto, itd. Po mišljenju zastupnika kod kreditnih ulaganja u pojedine sektore (npr. u agrar, stambeno kreditiranje) država bi trebala surađivati i s privatnim bankama. To što u Hrvatskoj posluju strane banke ne umanjuje odgovornost hrvatske Vlade i HNB za stabilnost financijskog sustava, napominje Njavro. Međutim, budu li proračun i monetarna politika uredno

i odgovorno vođeni, mala je vjerojatnost da bi nam se u budućnosti ponavljale bankarske krize. U tom smislu je ovaj zakon dobar, iako u pojedinim segmentima i malo previše detaljan. Međutim, nema nikakvih razloga da njime, podižući osnivački ulog banaka sa 20 na 40 mln. kuna, ugušimo mogućnost privatnog poduzetništva u štedno-kreditnoj djelatnosti. Radije omogućimo da se štedionice, koje u Hrvatskoj imaju stoljetno iskustvo, osnivaju već sa 8 do 10 mln. kuna (osnivački ulog može se povećavati kako Hrvatska bude dostizala prosjek EU u BDP-u). Mikrofinanciranje nam je itekako potrebno jer hrvatsko gospodarstvo ne čine nikakve multinacionalne kompanije, nego brojni obrtnici i mali poduzetnici, zaključio je Njavro.

Ivan Milas je primijetio da se ne isplati raspravljati o ponuđenim rješenjima, koja je Vlada, već gotova, preuzela od međunarodnih financijskih institucija, jer "ionako ne možemo promijeniti ni jedan zarez kao što nismo mogli promijeniti niti Zakon o HNB-u". Dakako, Vladini predstavnici o tome moraju šutjeti pred Parlamentom, budući da više ni o čemu ne možemo odlučivati jer više ništa nije u našim rukama. S obzirom na veliku zaduženost u inozemstvu, nesuvereni smo u svakom pogledu, negoduje zastupnik. Naime, od onoga dana kad je ministar Prka uveo Hrvatsku u međunarodne kreditne poslove stalno potpisujemo stand by aranžmane i svaki put smo sve siromašniji. To je taj oblik globalizacije zahvaljujući kojoj svijet postaje sve siromašniji što se reforme bolje provode, kaže Milas. Kako reče, nastupila je nova faza u razvoju čovječanstva koja će završiti katastrofom. Naime, riječ je o novom valu pravog kapitalizma, budući da više nema radničkih pokreta i svi su podređeni istoj "palici". Moraju slušati i diviti se kako će se za njih otvoriti radna mjesta "budu li poslušni i badava radili (to nije ništa novo, jer su i Egipćani imali punu zaposlenost uz takve uvjete). Volio bih da je naša vlast, ona koju narod izabere, suverena, tako da može raditi po svome, a ne da se mora odreći svoga predizbornog programa, rekao je na kraju Milas.

Josip Leko je napomenuo da razumije strahovanja kolege Milasa, ali da ne bi trebalo poistovjećivati pojam globalizacije i puta ka Europi. Naime, u nekim momentima globa-

lizacija se može izbjeći, a u nekima ne. Jedno je, međutim, sigurno - u nekoj budućoj Europi Hrvatska i druge zemlje koje nisu u Eurolandu bit će bijeli otoci, ne krenu li na vrijeme u Europu. **Ivan Milas** je pojasnio da se zalaže za to da se globalizacija odvija u korist malog čovjeka, a ne samo jednog uskog sloja ljudi.

Na početku svog izlaganja **Ivan Šuker (HDZ)** je izrazio nadu da se određene kritičke primjedbe oporbe na predložena rješenja neće shvatiti kao antieuropejske. Primijetio je da je svaki novi zakon o bankama, od nastanka hrvatske države, sve opsežniji i da bi pojedina pitanja možda trebalo regulirati podzakonskim aktima.

Nameće se pitanje, kaže, je li nam prilikom izrade ovog zakona uzor bila EU ili je on ipak rađen po direktivi MMF-a i treba li sva rješenja iz EU nekritički primijeniti kod nas. Po njegovim riječima ovaj propis izgleda kao malo deblja skripta jer u njemu ima dosta nejasnoća (nisu iskristalizirana načela). Ne samo da je pretrpan odredbama koje su mogle biti svrstane u opće uvjete poslovanja, nego je previše opterećen kontrolnim i nadzornim mehanizmima, te zabranama i ograničenjima koje su mogle biti sadržane u odlukama HNB-a.

Po mišljenju zastupnika u članku 3. trebalo je preciznije definirati bankarske poslove i ostale financijske usluge. Zanima ga zbog čega je u članku 6. kao bankovni posao izostavljeno "trgovanje u svoje ima i za svoj račun i u svoje ima za račun komitenata", tim više što je Zakonom o tržištu vrijednosnim papirima ta

mogućnost dana tvrtkama koje imaju temeljni kapital 50 tisuća eura. Evidentno je, kaže, da je današnja banka full servis financijskih poslova ali predlagatelj, očito, skače s jednog europskog koncepta na američki, koji je u svijetu već prevladan.

Smatra, nadalje, da bi trebalo razmotriti mogućnost da štedionice ostanu u konkurenciji, a ne da ih se odredbama o povećanju temeljnog kapitala uklanja s financijskog tržišta. Upozorio je i na činjenicu da zbog straha od propadanja banaka u zadnje četiri godine u Hrvatskoj nije osnovana niti jedna banka. Smatra da nije toliko problem u visini kapitala, nego u sustavu kontrole i nadzora banaka. Naime, treba na vrijeme upozoravati na određene nepravilnosti u bankarskom poslovanju i problematične banke isključiti iz tržišta dok ne pojednu svoj temeljni kapital, štedne uloge građana i dr.

Osvrnuo se i na članak 23. kojim je, među ostalim, propisano da najmanje jedan član uprave banke mora poznavati hrvatski jezik (zanima ga, tko će provjeravati to znanje). Po njegovoj ocjeni sporan je i članak 25. kojim se definiraju uvjeti za članstvo u upravi banke. Smatra da bi kao jedan od uvjeta trebalo navesti visoku stručnu spremu srodnu bankarskoj djelatnosti (ekonomski ili pravni smjer) te svakako predvidjeti odgovarajuće radno iskustvo na bankarskim poslovima. S obzirom na činjenicu da je više od 90 posto naših banaka u vlasništvu stranaca, mišljenja je, da bi u članku 30. valjalo propisati da barem jedan član nadzornog odbora banke bude

hrvatski državljanin. Izrazivši žaljenje što članci 177. i 181. ovog zakona, nažalost, predstavljaju rekvijem hrvatskim štedionicama, upitao je kada će biti ustrojen hrvatski registar obveza po kreditima, i gdje su odredbe o tzv. milijunskim kreditima.

ISHOD RASPRAVE

Nakon što je potpredsjednik Hrvatskog sabora **Baltazar Jalšovec** zaključio raspravu, uslijedilo je izjašnjavanje o Prijedlogu zakona. Zastupnici su ga jednoglasno prihvatili a primjedbe i prijedloge iz rasprave prosljedili predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Potom se glasovalo o prijedlogu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, da se obveže Vladu da u roku od 10 dana dostavi Hrvatskom saboru dokumentaciju skupine autora iz MMF-a, od 8. lipnja 2000., pod nazivom: ... "Hrvatska, uloga HNB-a, Zakon o HNB-u, Zakon o bankama, Instrumenti monetarne politike upravljanje pričuvama, upravljanje dugom i tržište novca" te ostalu dokumentaciju i nuputke koji su MMF i Svjetska banka ili europske institucije uputile Vladi RH u smislu ovog zakona. Međutim, većina zastupnika nije bila za donošenje takvog zaključka (22 glasa "za", 65 "protiv" i 4 suzdržana).

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O TRŽIŠTU VRIJEDNOSNIH PAPIRA; PRIJEDLOG ZAKONA O PREUZIMANJU DIONIČKIH DRUŠTAVA

Zakonodavna osnova za razvitak tržišta kapitala

Hrvatski sabor jednoglasno je, nakon objedinjene rasprave, prihvatio oba predložena zakona, a sva iznesena mišljenja i prijedloge dostavit će predlagatelju radi pripreme konačnih

prijedloga zakona. Osnovni cilj i sadržaj Zakona o tržištu vrijednosnih papira je reguliranje ponude vrijednosnih papira, uvjeta usluga prodaje i kupnje vrijednosnih papira, poslo-

vanja burzi i uređenih javnih tržišta te poslovanja Središnje depozitarne agencije, dok se Zakonom o preuzimanju dioničkih društava definiraju uvjeti i postupci kojima se

stjecateljima dionica iznad propisanog praga nalaže obveza objavljivanja ponude za preuzimanje. Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOZIMA

... ZAKONA O TRŽIŠTU VRIJEDNOSNIH PAPIRA ...

Osnovni cilj i sadržaj predloženog Zakona je reguliranje ponude vrijednosnih papira, uvjeta usluga prodaje i kupnje vrijednosnih papira, poslovanja burzi i uređenih javnih tržišta te poslovanja Središnje depozitarne agencije. Zakon također regulira prava, obveze i odgovornosti izdavatelja i investitora, pravnih osoba i podružnica stranih pravnih osoba koje obavljaju investicijske usluge i komplementarne investicijske usluge u Republici Hrvatskoj te zadatke, raspon značenja i postupke Komisije za vrijednosne papire. Određuje se pojam vrijednosnih papira koji se primjenjuju u sklopu ovog Zakona. Odredbe ovog Zakona otklanjaju nejasnoće koje su bile izražene u dijelu koji se odnosio na definiranje privatnog izdanja i uvjeta za izdavanje skraćenog prospekta, temeljnog dokumenta koji sadrži podatke o izdavatelju vrijednosnih papira, te potrebnih radnji koje su izdavatelji dužni ispuniti kada izdaju vrijednosne papire na taj način. Pojednostavljena je procedura izdavanja kratkoročnih vrijednosnih papira tzv. institucionalnim ulagateljima. Napušta se tzv. Glass-Steagall model ovlaštenja za vrijednosne papire te se uvodi model prema kojem će banke moći raditi dio poslova s vrijednosnim papirima s odvojenim računovodstvom za taj dio posla. Zatim se reguliraju uvjeti poslovanja domaćih ovlaštenih tvrtki za poslovanje vrijednosnim papirima na području država članica Europske unije te uvjeti za poslovanje u Hrvatskoj tvrtkama koje su registrirane u Europskoj uniji. Regulirano je skrbništvo nad vrijednosnim papirima te se posebno definira vlasništvo nad vrijednosnim papirima kao i zaštita vrijednosnih papira koji su predmet skrbništva. Namjera je Zakona poticanje transakcija na organiziranom tržištu odnosno sprječavanje tzv. sivog tržišta. Kao najvažniju odredbu ovog Zakona

predlagatelj je naglasio uvođenje pojma javna dionička društva. Oko 400 takvih društava morat će svoje dionice uvrstiti na posebnu kotaciju na Zagrebačkoj ili Varaždinskoj burzi u roku od jedne godine, a morat će i podnositi tromjesečna poslovna i financijska izvješća Komisiji za vrijednosne papire u depozitorij Središnje depozitarne agencije. Zakonom se također precizno određuje pojam vlasništva nematerijaliziranih vrijednosnih papira te ostala prava i specifičnosti koja proizlaze iz navedenog pojma. Nematerijalizirani vrijednosni papiri deponiraju se u Središnjoj depozitarnoj agenciji. Središnja depozitarna agencija ima obvezu jednako se odnositi prema svim svojim korisnicima, a Komisija za vrijednosne papire i Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja tu su da obavljaju kontinuirani nadzor.

... TE ZAKONA O PREUZIMANJU DIONIČKIH DRUŠTAVA

Zakonom se definiraju uvjeti i postupci kojima se stjecateljima dionica iznad propisanog praga nalaže obveza objavljivanja ponude za preuzimanje. Navedeni prag stjecanja je 25 posto dionica s pravom glasa jednog izdavatelja. Razlog takvog postotka je u tome što prema odredbama Zakona o trgovačkim društvima onaj tko ima više od 25 glasova u glavnoj skupštini, može blokirati donošenje nekih strateških odluka glavne skupštine. Zakon se odnosi samo na javna dionička društva u smislu odredbi Zakona o vrijednosnim papirima, a njime nisu obuhvaćena dionička društva zatvorenog tipa jer su interesi dioničara u tim društvima zaštićeni Zakonom o trgovačkim društvima. Zakonom se definira pojam zajedničkog djelovanja pravnih i fizičkih osoba kako bi se zaštitio interes dioničara koji zajedno imaju više od 25 posto dionica s pravom glasa i sporazumjeli su se da djeluju zajednički prema izdavatelju. Ovlaštima danim Komisiji za vrijednosne papire nastoji se otkriti te prikriveno zajedničko djelovanje. Ako stjecatelj ili osobe koje s njim zajednički djeluju ne objave ponudu za preuzimanje, a na to ih obvezuju odredbe Zakona predviđen je čitav niz sankcija. Stjecatelj i osobe s kojima zajednički djeluju nemaju pravo glasa temeljem

dionica izdavatelja koje imaju sve dok ne objave ponudu za preuzimanje u skladu sa Zakonom. Izriekom se uvodi pojam konkurentne ponude, a kako bi se omogućilo postojećim dioničarima ostvarenje što bolje cijene daje se mogućnost da svaka pravna ili fizička osoba u vrijeme trajanja osnovne ponude za preuzimanje podnese konkurentnu ponudu za preuzimanje. Zakon dalje predviđa i visoke novčane kazne za njegovo kršenje, a Komisiji za vrijednosne papire precizno se daju ovlasti za praćenje provođenja odredbi Zakona i postupka nadzora. Posebno se navode ovlasti Komisije glede stjecatelja koji nisu prešli prag od 25 posto.

RADNA TIJELA

Odbori za zakonodavstvo, za financije i državni proračun te za gospodarstvo, razvoj i obnovu podržali su, bez primjedbi, Prijedlog zakona o tržištu vrijednosnih papira.

Odbori za zakonodavstvo, za financije i državni proračun te za gospodarstvo, razvoj i obnovu predložili su prihvaćanje Prijedloga zakona o preuzimanju dioničkih društava. Sve primjedbe i prijedlozi proizašli iz rasprave o ova dva zakonska prijedloga, da se upute predlagatelju radi izrade konačnih prijedloga zakona.

RASPRAVA

Redovna procedura omogućit će razmatranje svih primjedbi

S obzirom na to da je provedena objedinjena rasprava zamjenik ministra financija **mr. sc. Damir Kuštrak** pojasnio je oba zakonska prijedloga. Iznio je njihove temeljne odrednice, dodavši kako će zakoni biti raspravljani u redovnoj proceduri što će dati mogućnost i vremena da se uzmu u obzir svi prijedlozi i primjedbe.

U ime Odbora za financije i državni proračun govorio je njegov predsjednik **Jadranko Mijalić**. Osvrnuo se prvo na Prijedlog zakona o tržištu vrijednosnih papira. Od primjedbi istaknuo je nužnost dopune članka 2 stavka 1. točke 11., koja određuje što se smatra izdavanjem vrijednosnih papira, na način da se omogućiti upis i uplata vrijednosnih papira i stranim

fizičkim i pravnim osobama. Drži dalje da je prekruto utvrđen postupak od 80 posto kao prag uspješnosti upisa i uplate javnog izdanja vrijednosnih papira te predlaže da on bude 60 ili 70 posto. Također je mišljenja da treba preciznije utvrditi obvezu izdavatelja da kroz godinu dana uvrsti vrijednosne papire na tržište. Nadalje bi trebalo utvrditi obvezu da se podaci o transakcijama između institucionalnih ulagatelja također učine dostupnim javnosti. Kao nužno istaknuo je i definiranje pojma dnevni dohodak. Dodao je i kako bi trebalo ići u pravcu dematerijaliziranih vrijednosnih papira kao što je to u cijelom svijetu. Stavove Odbora tada je iznio glede Prijedloga zakona o preuzimanju dioničkih društava. Naglasio je kako bi u članak 28. trebalo ugraditi odredbu temeljem koje se određuje da ponuditelj od objave ponude do isteka roka važenja ne smije otuđivati dionice koje daju pravo glasa u glavnoj skupštini izdavatelja. Iskazao je i mišljenje da bi trebalo izuzeti Hrvatski fond za privatizaciju, a možda i Republiku Hrvatsku od objave ponuda za preuzimanje dionica. Založio se za preispitivanje opravdanosti izuzeća od obveze objavljivanja ponude za preuzimanje za sve predviđene slučajeve budući da su posljedice za ostale manjinske dioničare istovjetne bez obzira na način stjecanja dionica. Smatra kako bi trebalo preispitati i odredbe članka 14. kojima se definira ocjena po kojoj ponuditelj objavljuje ponudu za preuzimanje. Zaključio je da Odbor za financije i državni proračun podržava prihvaćanje oba zakonska prijedloga, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju kako bi ih razmotrio prilikom izrade konačnih prijedloga.

Predlagatelj se morao držati direktiva Europske unije

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Dario Vukić (HDZ)**. U početku se osvrnuo na Prijedlog zakona o tržištu vrijednosnih papira. Rekao je da dobrim drži uvođenje novog pojma - javno dioničko društvo. Pohvalio je i to što ta društva moraju svoje dionice uvrstiti na posebnu kotaciju na Zagrebačkoj ili Varaždinskoj burzi u roku od jedne godine jer će to, kaže, znatno povećati broj dioničkih društava kojima će se trgovati. Smatra da će to značajno

pomoći jačanju tržišta kapitala u Hrvatskoj. Predložio je i da se spusti granica temeljnog kapitala ispod 30 milijuna kuna što bi omogućilo većem broju trgovačkih društava izlazak na tržište kapitala. Dobrim je ocijenio i odredbu da banka može imati dionice ili posebne udjele samo u jednom brokerskom društvu, ali je izrazio i bojazan ukoliko će banka obavljati poslove koje inače obavljaju brokerska društva. Drži dalje kako je odredba o izdavanju vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj u proturječju s potpisanim sporazumima s Europskom unijom. Mišljenja je da se predlagatelj morao držati direktiva Europske unije što će samo ojačati tržište kapitala u Hrvatskoj. Založio se potom i za više ovlasti Komisije za vrijednosne papire. Također je mišljenja da bi predlagatelj trebao voditi računa o tome tko će kontrolirati provedbu ova oba zakona. Što se tiče drugog predložеног Zakona rekao je kako u članku 3. stavku 1. piše kako fizička ili pravna osoba koja stekne dionice izdavatelja a tim stjecanjem broj dionica s pravom glasa prijeđe 25 posto od ukupnog broja dionica s pravom glasa obvezna je bez odgode o stjecanju obavijestiti komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske i izdavatelja te u roku od najviše 30 dana objaviti ponudu za preuzimanje. Tu je zamolio da predlagatelj razmisli o tome zašto je određen najmanji rok kada Europska unija određuje da taj rok može biti 4 do 10 tjedana. Ukazao je potom na članak 6. U tom članku piše da stjecatelj nije obavezan objaviti ponudu za preuzimanje ako je sukladno odredbama ovog Zakona objavio javnu ponudu a nakon okončanja javne ponude raspolaže s više od 50 posto dionica s pravom glasa i svakih šest mjeseci od dana okončanja javne ponude istječe još do 3 posto dionica s pravom glasa. Drži da je to suprotno odredbi koja se pojavljuje u dosta stavaka o tome kako se mora ići na preuzimanje ako se stekne 25 posto plus jedan glas. Iznio je i odredbu temeljem koje ponuditelj može u ponudi navesti da neće kupiti dionice zbog prihvata ponuda za preuzimanje ako ukupan broj glasova koje daju pohranjene dionice zajedno s ukupnim brojem glasova s kojima ponuditelj već raspolaže ne premašuje 50 posto dionica s pravom glasa. Drži da je to rizik te moli predlagatelja zašto se to nalazi u zakonu. Konstatirao je potom

da je članak 14., koji kaže da ako ponuditelj ne plati dionice u roku za plaćanje dioničar može povući dionice iz pohrane, u suprotnosti sa člankom 9. koji pak definira da prije objavljivanja ponude za preuzimanje ponuditelj mora na poseban račun izdvojiti novčana sredstva potrebna za plaćanje svih dionica. Pozdravio je tada uvođenje konkurentne ponude, ali predlaže da se u članku 15. to dodatno razradi kako bi odredilo tko može ponuditi konkurentsku ponudu. Smatra dalje da postoji određeni problem jer je ovaj Zakon u članku 20. u koliziji sa Zakonom o pretvorbi i privatizaciji. Taj članak treba potpuno preraditi jer ne prepoznaje popusne i nepopusne dionice te nije jasno što je predmet trgovine. Na kraju se osvrnuo i na kazne u Zakonu rekavši da bi trebalo napraviti njihov veći raspon od 5 tisuća do 5 milijuna kuna. Zaključio je da ukoliko se iznesene primjedbe prihvate ovi će zakoni pridonijeti razvoju kapitala u Hrvatskoj.

Stavove Kluba zastupnika SDP-a glede Prijedloga zakona o preuzimanju dioničkih društava iznijela je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Rekla je da taj Zakon rješava neke od uočenih nejasnoća i uvodi nove odredbe. Definira se, kaže, obveza objave preuzimanja u trenutku kada se stekne više od 25 posto ukupnog broja dionica s pravom glasa, precizira se zajedničko djelovanje, jasnije su definirane odredbe o pohrani dionica, pojmovi kao što su dionice s pravom glasa, izdavatelj dionice, dan stjecanja dionica i skrbništvo. Kao zadnje što Zakon donosi istaknula je jasnije utvrđivanje ovlasti Komisije za vrijednosne papire u provođenju postupka preuzimanja. Iznijela je tada primjedbe i prijedloge. Predložila je da se razmotri mogućnost duljeg roka za objavu ponude. Smatra da je nepotreban stavak 6. članka 3. jer se obavještavanje Komisije regulira već u stavcima 1, 4. i 5. tog članka. Drži nepotrebnim da se rade razlike između fizičkih i pravnih osoba oko pojma dioničar. Predložila je da se utvrdi rok u kojem će Komisija izvršiti kontrolu ponude za preuzimanje dionica. Zatim da se preispita obveza dostave potvrde o vlasništvu i dokumentacija o stjecanju dionica godinu dana prije objave ponude. Potom, razmatranje mogućnosti bezuvjetnog otkupa dionica u slučaju kada imatelj već posjeduje 95 i više posto ukupnog temeljnog kapitala. Također

je mišljenja da bi poslove depozitara trebala preuzeti Središnja depozitarna agencija. Predložila je i pojašnjenje nastaje li uspostavom odnosa zajedničkog djelovanja između dva ili više dioničara obveza objave ponude za preuzimanje. Isto tako založila se za reguliranje situacije u kojoj prestaje odnos zajedničkog djelovanja. Kao zadnje je konstatirala da ukoliko je osnovni motiv ovog Zakona zaštita manjinskih dioničara, on bi se trebao primjenjivati na sve, bez obzira na način stjecanja više od 25 posto dionica.

Okvir za kvalitetno reguliranje tržišta vrijednosnica

U ime Kluba zastupnika SDP-a, ali o Prijedlogu zakona o tržištu vrijednosnih papira govorio je **mr. sc. Zorko Vidiček (SDP)**. Drži da je to vrlo kvalitetan zakonski prijedlog koji je na tragu modernih zakonskih rješe-

Zakon je u skladu s direktivama Europske unije i međunarodne zajednice, a prilagođen je i našim konkretnim uvjetima, našem nivou gospodarskog razvoja i našoj potrebi da potakne i ojača ponudu na tržištu dionica.

nja razvijenih zemalja i može biti izvanredan okvir za kvalitetno reguliranje tržišta vrijednosnica. Dodao je kako je Zakon u skladu s direktivama Europske unije i međunarodne zajednice, a prilagođen je i našim konkretnim uvjetima, našem nivou gospodarskog razvoja i našoj potrebi da potakne i ojača ponudu na tržištu dionica. Kao najvažniju novinu naveo je obvezu da javna dionička društva prema propisanim kriterijima mogu svoje dionice uvrstiti na posebnu kotaciju Zagrebačke i Varaždinske burze u roku od jedne godine. Istaknuo je i formiranje jamstvenog fonda u Središnjoj depozitarnoj agenciji koji se aktivira u slučaju nepodmirenja novčanih obveza ili namira dionica. Uzimajući u obzir sva poboljšanja i sve dobrodošle novine Klub zastupnika SDP-a će sa zadovoljstvom podržati Zakon o tržištu vrijednosnim papirima.

Jasno razgraničiti ovlasti Komisije za vrijednosne papire

O predloženim zakonima u ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Ante Markov (HSS)**. Prvo se osvrnuo na Zakon o tržištu vrijednosnih papira. Rekao je da imperativ razvoja financijskog tržišta nije prisutan isključivo u zemljama tranzicijske sfere, nego i u svim razvijenim zemljama. Kao prvu primjedbu predloženom Zakonu iznio je to što nije dovoljno usklađen sa smjernicama i načelima međunarodne organizacije. Smatra potom da bi trebalo jasno razgraničiti ovlasti Komisije za vrijednosne papire koje se tiču kontrole ispitivanja i nadgledanja tržišno vrijednosnih papira. Također drži kako treba detaljno razraditi suradnju Komisije sa srodnim inozemnim tijelima i domaćim institucijama. Mišljenja je da bi trebalo precizirati aktivnosti i mjere koje će Komisija poduzimati radi sprječavanja i sankcioniranja manipulacije cijenama i davanja povlaštenih informacija. Predložio je tada brisanje točke 1. u članku 35. koja se odnosi na kupnju i prodaju dužničkih vrijednosnih papira u svoje ime i za svoj račun. Potrebno drži i jasno definiranje odredbi koje se odnose na oduzimanje dozvola za rad brokerima, kao i odredbe koje se odnose na nematerijalizirane vrijednosne papire i Središnju depozitarnu agenciju. Posebno je naglasio preispitivanje dioničke strukture Središnje depozitarne agencije te pojačavanje prisilne odredbe zbog efikasnog provođenja materijalnih odredbi Zakona i jačanja discipline članova Agencije. Dodao je kako nakon usklađenja materijalnih odredbi ovog zakona treba izraditi prekršajne i kaznene odredbe s višim novčanim i duljim zatvorskim kaznama. Govorio je potom o Prijedlogu zakona o preuzimanju dioničkih dru-

Imperativ razvoja financijskog tržišta nije prisutan isključivo u zemljama tranzicijske sfere, nego i u svim razvijenim zemljama.

štava. Rekao je da bi objavljivanje ponude dionica od dana stjecanja trebalo sa 30 produžiti na 60 do 90 dana. Smatra dalje da je u članku 7. nepotrebno opisan odnos ovisnosti trgovačkog društva. Nepotrebno je, kaže, praviti razliku između fizičkih i

pravnih osoba jer je izraz dioničari obuhvatio sve imatelje dionica. Drži potom da sama činjenica srodničke ili bračne veze ne može pretpostavljati zajedničko djelovanje. Nepotrebno je ocijenio i navođenje obveze dostave potvrde o vlasništvu dionica stjecatelja i dokumentacije o stjecanju dionica Komisiji. Ali, mišljenja je da bi u Zakon trebalo uvrstiti mogućnost bezuvjetnog otkupa ostatka dionica u slučaju kada stjecatelj stekne više od 95 posto ukupnog temeljnog kapitala. Dodao je kako bi bilo dobro urediti situaciju kada stjecatelj ima obvezu davanja ponude izuzetno malom broju dioničara jer je potpuno neprimjereno obvezivati stjecatelja na javnu objavu ponude koja predstavlja velik trošak. Stoga bi, kaže, trebalo predvidjeti mogućnost da se javna ponuda uputi i ostalim dioničarima preporučeno poštom. Lošim je ocijenio rješenje da Središnja depozitarna agencija jedina preuzima poslove depozitara. Čini mu se kako i dalje nije jasno regulirano nastaje li uspostavom odnosa zajedničkog djelovanja između dvije i više osoba dioničara obveza objave ponude na preuzimanje. Isto tako ocijenio je i situaciju u kojoj prestaje odnos zajedničkog djelovanja između dva ili više dioničara. Zaključio je da se nada kako će predlagatelj do drugog čitanja uzeti u obzir sve iznesene primjedbe čime će predloženi zakoni biti kvalitetniji, bolji i prihvatljiviji.

Donošenjem predloženih zakona stvorit će se cjelovit kvalitetan zakonodavni okvir kao preduvjet razvitka kako tržišta kapitala tako i našeg gospodarstva.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a **Jadranko Mijalić (HSLS)** osvrnuo se samo na Prijedlog zakona o tržištu vrijednosnih papira. Rekao je da Klub prihvaća taj Zakon jer drži da se njime cjelovito rješavaju uočeni nedostaci važećeg Zakona te se stvara poticajni zakonodavni okvir za razvitak tržišta kapitala. Dodao je da posebno podržava redefiniranje položaja Komisije za vrijednosne papire. Značajnim je ocijenio odredbe članka 11. kojim je propisano da Komisija može oduzimati dozvole, odobrenja i suglasnosti dane sudionicima tržišta kapitala. Podržao je i odredbu kojom se predlaže da predsjednika Komisije za vrijednosne papire imenuje Hrvat-

ski sabor. Istaknuo je dalje kako su ovim Zakonom osnažene nadzorne ovlasti Komisije u odnosu na sve subjekte tržišta kapitala, ali je, smatra potrebno jasnije definirati te urediti primjenjive procedure koje uređuju ovlasti nadzornog tijela te način provedbe ispitivanja kontrole i nadgledanja. Ocijenio je da bi međusobna suradnja nadzornih tijela osigurala provođenje kvalitetnog nadzora te stvorila preduvjete za pravovremeno uočavanje nezakonitosti ili pak slabosti sustava u cjelini. U tu svrhu, kaže, trebalo bi razraditi suradnju Komisije sa srodnim inozemnim tijelima i domaćim institucijama. Predložio je poboljšanje u dijelu kojim se uređuje postupanje Komisije i ovlaštenih društava prema imateljima vrijednosnih papira i nalogodavcima. Posebno je podržao odredbu kojom se želi spriječiti korištenje nedopuštenih radnji kojima se pri trgovanju vrijednosnim papirima utječe na promjenu cijena. Drži dalje da je u cilju sprječavanja međusobnog trgovanja i izravnog utjecaja na tržište kapitala potrebno detaljnije regulirati vrste poslova koje obavljaju sudionici ovog tržišta točnije brokerska društva, banke i institucionalni ulagači. Što se minimiziranja štete i gubitaka investitora tiče mišljenja je kako bi Zakon trebao regulirati dosljednu proceduru postupanja s propalim tržišnim posrednicima posebno u dijelu obavljanja poslova upravljanja portfeljem i skrbničkih poslova. Uz to je, kaže, potrebno jasno definirati zajedničko djelovanje povezanih osoba te pojačati prisilne odredbe. Smatra dalje da je potrebno omogućiti upis i uplatu vrijednosnih papira izdavatelja čije je sjedište u Republici Hrvatskoj te stranim, pravnim i fizičkim osobama. Bio je i mišljenja da bi trebalo preispitati opravdanost fiksnog utvrđivanja praga uspješnosti pri upisu i uplati javnog izdavanja vrijednosnih papira. Predložio je da se definira pojam dnevni dohodak kao mjerilo za

novčanu kaznu ili da se briše iz Zakona. Neprihvatljivim je tada ocijenio predviđanje mogućnosti da se dioničarima predaju isprave u materijalnom obliku. Drži dalje kako će uvođenje skrbništva nad vrijednosnim papirima i uvođenje javnih dioničkih društava značajno pridonijeti razvitku tržišta kapitala, dok je kao najznačajniju odredbu Zakona istaknuo uvođenje javnih dioničkih društava. To će značajno povećati broj dioničkih društava s kojima će se transparentno trgovati na tržištu kapitala, a donošenje predloženog Zakona stvorit će se cjelovit kvalitetan zakonodavni okvir kao preduvjet razvitka kako tržišta kapitala tako i našeg gospodarstva.

Nadzirati socijalno-ekonomsku stabilnost zemlje

Dr. sc. Anto Kovačević (HKDU) je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a naglasio da ukoliko predloženi Zakoni budu doneseni kao rezultat naredbi i projekata Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke te međunarodne monetarne institucije u svakom trenutku mogu nadzirati socijalno ekonomsku stabilnost naše zemlje i jednom administrativnom mjerom mogu otjerati hrvatsko gospodarstvo u potpuni kolaps u roku od nekoliko sati. Ovaj Sabor ne smije

Ovaj Sabor ne smije legalizirati Vladine špekulacije nacionalnim financijama, jer predloženi Zakon o tržištu vrijednosnim papirima nije ništa drugo nego legalizacija nacionalnog bankrota.

legalizirati Vladine špekulacije nacionalnim financijama, jer predloženi Zakon o tržištu vrijednosnim papirima nije ništa drugo nego legalizacija nacionalnog bankrota, zaklju-

čio je zastupnik. Predložio je stoga da Sabor usvoji slijedeći zaključak: "Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske, posebno premijer i ministar financija, da se očituje o naredbama Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke u smislu ovih Prijedloga zakona te dostave Saboru svu dokumentaciju razmijenjenu s Međunarodnim monetarnim fondom i Svjetskom bankom u smislu ovih prijedloga zakona i to u roku od 8 dana".

Za ispravak netočnog navoda javio se **Jadranko Mijalić**. Smatrao je da je gospodin Kovačević promašio izlaganje i krivo pročitao svoj tekst.

Koliko sam informiran prema novom Poslovniku onome tko govori u ime Kluba nema se pravo ispravljati navode ili replicirati, rekao je **dr. sc. Anto Kovačević**.

Nisam prekršio Poslovnik jer zastupnik u ovoj situaciji ima pravo na ispravak netočnog navoda za što se i javio, odgovorio je predsjedatelj **dr. sc. Zdravko Tomac**.

Dogovorite se što i kako zastupnici mogu reagirati prema novom Poslovniku jer je gospodin Arlović u raspravi tijekom jutra spriječio zastupnika da ispravi netočni navod na izlaganje u ime Kluba zastupnika, istaknuo je **Milan Kovač (HDZ)**.

Predlažem da Odbor za Ustav i Poslovnik to na slijedećoj sjednici obrazloži, odgovorio je predsjedatelj **sc. dr. Zdravko Tomac**.

Zastupnici su tada jednoglasno (91 glas "za") prihvatili predložene zakone u prvom čitanju. Što se tiče prijedloga Klub zastupnika HDZ-a da se obveže Vladu da pri svakom podnošenju zakonskog prijedloga Hrvatskom saboru u kojem se poziva na bilo koji dio pravnog sustava, direktiva ili preporuka Europske unije dostavi uz prijedlog zakona i hrvatski prijedlog akta ili mišljenje Europske unije na koji se poziva, takav zaključak nije donesen jer nije dobio potrebnu većinu glasova.

M.S.

KONAČNI PRIJEDLOG MJERILA I UVJETA ZA PROVEDBU PRIVATIZACIJE
POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Ocjena o ispunjavanju uvjeta - na razini lokalne samouprave

Nakon rasprave, većinom glasova, zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su Mjerila za provedbu i privatizaciju poljoprivrednog zemljišta. Njima se, pored ostalog, predviđa da fizičke i pravne osobe mogu kupiti zemljište u vlasništvu države. Maksimalna površina koja se u raspisanom natječaju može kupiti ovisi o vrsti poljoprivredne i stočarske proizvodnje, a za ratarsku proizvodnju ovisi još i o županiji gdje se zemljište nalazi.

Klubovi zastupnika vladajuće koalicije uz nekoliko su primjedbi i prijedloga podržali Mjerila, dok su zastupnici HDZ-a kritizirali Vladin prijedlog okarakteriziravši ga površnim.

O PRIJEDLOGU

Člankom 68. Zakona o poljoprivrednom zemljištu precizirano je da to zemljište u vlasništvu države može ići u postupak raspolaganja nakon što Hrvatski sabor na prijedlog Vlade, utvrdi mjerila i kriterije kojima uređuje postupak, sadržaj i količinu privatizacije poljoprivrednog zemljišta. Prijedlogom je utvrđeno tko donosi program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, i što treba sadržavati program, utvrđuju se oblici raspolaganja tim zemljištem i određuju površine za pojedine oblike raspolaganja. Za poljoprivredno zemljište koje je dano u zakup i koncesiju ili na kojem je ustanovljena služnost plodouživanja može se raspisati natječaj za prodaju sukladno programu raspolaganja te uvjeti i način prodaje takvog poljoprivrednog zemljišta.

Nadalje, utvrđena je i maksimalna površina koju u raspisanom natječaju za prodaju može kupiti jedno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, fizička ili pravna osoba ovisno o

vrsti poljoprivredne i stočarske proizvodnje, a za ratarsku proizvodnju ovisno i o županiji gdje se zemljište nalazi. Sudionici natječajnog postupka za kupnju poljoprivrednog zemljišta moraju u trenutku podnošenja ponude priložiti dokaz o ispunjenju ugovorne obveze prema Republici Hrvatskoj kao vlasniku poljoprivrednog zemljišta ukoliko su bili zakupci ili koncesionari istog zemljišta. U Prijedlogu se razrađuju kriteriji prema kojima treba dati prednost pojedinim obiteljskim gospodarstvima kod prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Potvrdu o ispunjavanju uvjeta utvrđenih ovim Mjerilima izdaje nadležno tijelo jedinica lokalne samouprave za gospodarstvo prema obrascu koji će izraditi Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu. Definiran je i postupak ukoliko se u dva uzastopna natječaja za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ne jave osobe koje ispunjavaju zakonske uvjete.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo te za poljoprivredu i šumarstvo poduprli su donošenje ovih Mjerila budući da su ista nužna kako bi se mogao provoditi Zakon o poljoprivrednom zemljištu. U raspravi o Konačnom prijedlogu ovih mjerila u Odboru za poljoprivredu i šumarstvo iznesena je dvojba glede prevelikog određivanja površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koje se mogu prodati pojedinim županijama. Izneseno je i mišljenje kojim se podržava u ovim Mjerilima izražena decentralizacija u raspolaganju poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, a neki su članovi Odbora primijetili da se tim zemljištem ne raspolaže učinkovito

zbog nedorečenosti i manjkavosti pojedinih odredbi Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Većinom glasova Odbor je predložio Saboru da donese Mjerila i uvjete za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta.

AMANDMANI

Klub zastupnika HSS-a podnio je tri amandmana. Amandmanska intervencija u točki III. predstavlja tek terminološko usklađenje sa Zakonom o poljoprivredi koji definira poljoprivrednika i poljoprivredno gospodarstvo dok se slijedećim amandmanom usklađuju stavci 1. i 2. u točki III. Novom točkom VII. štiti se ponuditelje od damping cijena, a u funkciji pravilne i pravedne provedbe zemljišne politike. Prema tom amandmanu ako općinsko ili gradsko vijeće utvrdi da se ponuda koja je ocijenjena kao najpovoljnija zasniva na cijeni koja je najmanje 30 posto viša od prosječno ponuđene ili uobičajene cijene iste ili slične kvalitete poljoprivrednog zemljišta na području iste katastarske općine, opravdano posumnja da se radi o damping cijeni ili o namjerno ponuđenoj visokoj cijeni, to će odmah unijeti u zapisnik o postupku nadmetanja i odbiti takvu ponudu, te odabrati slijedeću najpovoljniju ponudu između preostalih ponuda.

I zastupnik Đuro Dečak (HDZ) podnio je amandman. Drži kako je nužno u Prijedlog ugraditi alineju da se u redosljed prvenstva kod prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države uvrsti i obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo čiji je član hrvatski branitelj iz Domovinskog rata. Na taj bi se način, kaže, ne samo cijenio doprinos hrvatskih branitelja u stvaranju neovisne i suverene

Republike Hrvatske već bi se omogućilo rješavanje danas najaktualnijeg i gorućeg problema našeg društva, a to je zapošljavanje razvojačenih nezaposlenih hrvatskih branitelja.

RASPRAVA

U ime predlagatelja uvodno je izlagao zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić**. U kraćem istupu upozorio je na novine u Konačnom prijedlogu ovih Mjerila u odnosu na rješenja koja su bila u Prijedlogu mjerila i kriterija kojima se uređuje postupak, sadržaj i količina privatizacije poljoprivrednog zemljišta (o Prijedlogu smo pisali u broju 320 IHS-a, od 29. siječnja 2001. na strani 54. pod naslovom: "Raspologanje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države"). Uvažen je zahtjev stigao iz Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije (komora i udruga) da se te dvije županije svrstaju u treću grupu u točki III. Prijedloga kojom se utvrđuje maksimalna površina što u raspisanom natječaju za prodaju poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu može kupiti obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, fizička ili pravna osoba koja se bavi ratarstvom ovisno o županiji gdje se zemljište nalazi. Za ove dvije županije maksimalna površina iznosi 50 ha oranica. Razlog - riječ je o županijama koje imaju izuzetno malo takvih površina, ako se pritom isključe livade i pašnjaci koji nisu predmet ovoga zakona. Novina je i to da potvrdu o ispunjavanju uvjeta utvrđenih ovim Mjerilima izdaje nadležno tijelo jedinica lokalne samouprave za gospodarstvo, a ne više Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu.

Sveukupni proces okrupnjavanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava mora biti protkan načelom socijalne pravde kako ne bi došlo do socijalnog raslojavanja.

Prijedlog ovih Mjerila nužno je promatrati u kontekstu Zakona o poljoprivredi i Zakona o poljoprivrednom zemljištu, rekla je **Ljubica**

Lalić istupajući u ime **Kluba zastupnika HSS-a**. Nedvojbeno je da se u ostvarivanju ciljeva poljoprivredna politika oslanja prvenstveno na seljačka ili obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Ima li se na umu činjenica da je prosječna površina obiteljskog gospodarstva 2,8 ha tada je jasno da je nužno okrupnjavanje kako bi se njihova proizvodnja učinila konkurentnom, nastavlja zastupnica. No, sveukupni proces okrupnjavanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva mora biti protkan načelom socijalne pravde kako ne bi došlo do društvenog raslojavanja, tako da na jednoj strani budu malobrojni veleposjednici, a na drugoj brojni nadničari. Upravo u funkciji realizacije okrupnjavanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i zastupljenosti načela socijalne pravde zastupnica promatra ova Mjerila. Samo se površnim čitanjem Mjerila, kaže, može dobiti dojam da se njima preuzima materija regulirana Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Pažljivije čitanje Mjerila pokazuje, međutim, da se zapravo radi o preciznoj razradi postupka raspologanja zemljištem, a to i jeste cilj Prijedloga. Tako npr. članak 23. Zakona o poljoprivrednom zemljištu precizira da se poljoprivredno zemljište u vlasništvu države prodaje javnim natječajem, a odluku o raspisivanju natječaja i izboru najpovoljnije ponude donosi općinsko vijeće, gradsko vijeće, odnosno skupština Grada Zagreba na čijem je području pretežiti dio površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, uz suglasnost resornog ministarstva. Mjerila dopunjuju tu odredbu na način da natječaju za prodaju poljoprivrednog zemljišta prethodi Program raspologanja poljoprivrednim zemljištem kojeg donose jedinice lokalne samouprave, uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Programom se, uz ostalo, određuju površine za pojedine oblike raspologanja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države. Postavlja se pitanje zašto se tako važna odluka prepušta jedinicama lokalne samouprave, i jesu li one dovoljno stručno i kadrovski opremljene za taj složen postupak? Sve poslove u svezi s prikupljanjem potrebne dokumentacije za prodaju tog zemljišta obavljaju županijski uredi za gospodarstvo, koji bi trebali biti dobro kadrovski ekipirani, naglašava zastupnica Lalić. A odluku o načinu raspologanja, a napose

izboru najpovoljnije ponude sasvim sigurno mogu donijeti vijeća jedinica lokalne samouprave koja najbolje znaju kakva je situacija u njihovim sredinama. Konačno, prenošenjem nadležnosti na jedinice lokalne samouprave smanjuje se vjerojatnost donošenja pogrešnih i promašenih odluka i prosudbi, smatra zastupnica, te to objašnjava time da su vijećnici izloženi sudu javnosti u kojoj svakodnevno žive pa je za očekivati da će njihova odluka biti u skladu ne samo sa zakonom nego i s temeljnim moralnim načelima. No, kako nitko nije imun od činjenja greške tu je predviđen i mehanizam kontrole, a iščitava se u obveznoj suglasnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva s Programom raspologanja poljoprivrednim zemljištem, i odlukom o izboru najpovoljnijeg ponuđača.

Propisujući maksimalnu površinu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja se u raspisanom natječaju za prodaju može kupiti, Vlada je imala u vidu ukupnost obradivih površina u pojedinim županijama kao i strukturu stanovništva u njima. Za Klub zastupnika HSS-a prihvatljiv je taj Vladin prijedlog uz promišljanje kako se tako određen maksimum može pomicati na niže ovisno o raspoloživim obradivim površinama i broju zainteresiranih i sposobnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Također je precizan i jasan kriterij koji se odnosi na maksimum površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koji se može prodati poljoprivrednom gospodarstvu, fizičkoj ili pravnoj osobi, koja se bavi stočarskom proizvodnjom (2 ha oranica po jednom uvjetnom grlu i 3-4 ha pašnjaka po jednom uvjetnom grlu).

Zastupnica se prisjetila prvog čitanja ovog dokumenta kada se, kaže, vodila žestoka rasprava o točki V. kriterija i mjerila pa se tako moglo čuti da je ona suprotna članku 26. Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Naprotiv, zastupnica u spornoj točki kriterija i mjerila vidi razradu i preciziranje članka 26. Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Razlog - prema članku 26. Zakona pravo prvenstva u kupnji imaju fizičke i pravne osobe koje su sudjelovale u natječaju za prodaju pa je tako na prvom mjestu suvlasnik zemljišta, a na drugom mjestu obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo. Točka V. kriterija i mjerila ne suspendira prioritet suvlasnika zemljišta, poja-

snila je zastupnica Lalić, jer to ne može učiniti budući da je dokument o kojem se vodi ova rasprava nižeg pravnog ranga od zakona. Osim toga suvlasnik zemljišta ima pravo prvokupa, a to pravo ne ovisi samo o Zakonu o poljoprivrednom zemljištu. Točka V. ovih Mjerila prednost daje obiteljskim gospodarstvima kod kupnje zemljišta, a pritom se prednost daje načelu domicilnosti, stručnosti i razvojnosti, dakako, ne na štetu prava prvenstva suvlasnika zemljišta.

Klub smatra, kaže, kako nema straha od prodaje hrvatske zemlje strancima, jer pravna osoba može postati vlasnikom zemljišta samo onda kada za to nema zainteresiranih obiteljskih gospodarstava, poljoprivrednika ili razvojačenih hrvatskih branitelja. Bitno je, međutim, zaštititi domicilnog sudionika natječaja od špekulantskih i dampinških cijena pa je u tom smislu upozorila na amandman Kluba zastupnika HSS-a. Kazala je kako Klub smatra da su predloženi kriteriji i mjerila dobri te da će ih Klub podržati.

Terminološko usklađivanje

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a istupio je Marko Baričević. U Zakonu o poljoprivrednom zemljištu svagdje se spominje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, a isto tako i u ovom dokumentu. Temeljni zakon, a to je Zakon o poljoprivredi, međutim, stalno rabi pojmove seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, pa u korištenju poljoprivrednih pojmova valja slijediti temeljni zakon, upozorava Baričević.

Glede točke V. Mjerila kojom se razrađuju kriteriji glede prednosti kod prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države sada se npr. navode obiteljska poljoprivredna gospodarstva s prebivalištem na području jedinice lokalne samouprave koja je raspisala natječaj. U članku 26. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, međutim, kaže se da su to obiteljska poljoprivredna gospodarstva (trebalo bi, kaže zastupnik, još dodati i seljačka gospodarstva) koja će se baviti ekološkom proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda, a zakon je "jači" od ovih Mjerila, podsjeća zastupnik Baričević.

Prema Vladinom prijedlogu konačnih mjerila prednost kod prodaje imala bi i obiteljska poljoprivredna gospodarstva - čiji članovi imaju završenu poljoprivrednu ili drugu

odgovarajuću školu ili fakultet. Zastupnik misli da je umjesto predloženog ovdje trebalo slijediti (ostaviti) definiciju iz temeljnog Zakona o poljoprivredi po kojem je poljoprivrednik fizička osoba na poljoprivrednom gospodarstvu koja se bavi poljoprivrednom proizvodnjom te posjeduje znanja i vještine o poljoprivredi. Predložio je Vladi da predloženi dokument ugradi amandmane koji su usuglašeni sa Zakonom o poljoprivredi i Zakonom o

S obzirom na ozbiljnost materije koju tretira, ovaj je dokument izuzetno površan.

poljoprivrednom zemljištu, a napose vlastitim amandmanom intervenira u točki III. tj. onom dijelu koji se odnosi na predloženi maksimum površine koja se može kupiti ovisno o vrsti stočarske proizvodnje. Tu zastupnik ima u vidu prijedlog po kojem maksimalna površina tog zemljišta u vlasništvu države koja se može prodati obiteljskom gospodarstvu, fizičkoj ili pravnoj osobi, a koja se bavi stočarstvo iznosi 3-4 ha pašnjaka po jednom uvjetnom grlu. Tu je trebalo uzeti u obzir i livade koje država ima u svom vlasništvu, jer pašnjak i livada nisu iste poljoprivredne kategorije, dodao je zastupnik te najavio da će Klub prihvatiti predložena mjerila.

Dino Debeljuh je u ime Kluba zastupnika IDS-a izrazio nezadovoljstvo konačnim tekstom ovih Mjerila. U prvom čitanju izneseno je dosta kvalitetnih prijedloga ali predlagatelj to nažalost nije uzeo u obzir kod izrade Konačnog prijedloga ovih Mjerila, pojasnio je Debeljuh.

S obzirom na ozbiljnost materije koju tretira ovaj je materijal za raspravu izuzetno površan. I dalje se pravi razlika među županijama u određivanju maksimuma površine koja se može kupiti u raspisanom natječaju (točka III.) pa Klub i dalje ne vidi razlog zašto bi istarski poljoprivrednici u tom smislu bili u drugom položaju u odnosu na poljoprivrednike u npr. Osječko-baranjskoj županiji. Tako građani nekih županija imaju pravo na 150 ha, a drugih županija samo na 50 ha, čime ih se dovodi u neravnopravni položaj, a postavlja se i pitanje ustavnosti te točke.

Prema Vladinom prijedlogu (točka III.) maksimalna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države

koja se može prodati obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, fizičkoj ili pravnoj osobi, koja se bavi vinogradarskom proizvodnjom iznosi 20 ha vinograda. Takav je prijedlog na rubu smijeha i žalosti za onoga tko je to napisao, kazao je Debeljuh, te dodao kako IDS neće amandmanski intervenirati da tu grešku ispravi pa će predloženo ostati na sramotu predlagatelja. Ovdje se radi o prodaji zemljišta, a ne vinograda, a onaj koji je predloženo napisao precizirajući 20 ha vinograda, a ne 20 ha zemljišta vjerojatno je imao na umu nekakve vinograde koje će netko prodavati, zaključio je Debeljuh. Da to nije slučajno govori i slijedeći prijedlog iz točke III. kojim se utvrđuje "maksimalna površina poljoprivrednog zemljišta - 20 ha voćnjaka".

I Debeljuh smatra da točka V. ovih Mjerila nije usklađena sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Glede prioriteta kod prodaje poljoprivrednog zemljišta trebalo bi možda predvidjeti i obiteljska gospodarstva s više članova, a osim obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava - dosadašnjih zakupaca poljoprivrednog zemljišta - i one koji su u mirnom posjedu zemljišta. Zastupnik pritom misli na zakupce poljoprivrednog zemljišta koji su to već 30-tak godina, ali im sve dosad (unatoč zahtjeva) država nije omogućila da legalno uđu u posjed tog zemljišta pa slijedom te činjenice prema Konačnom prijedlogu ovih mjerila nemaju prednost pri kupnji poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Glede prioriteta ponovio je primjedbu Kluba iz prvog čitanja kako će prednost pri kupnji imati ona poljoprivredna gospodarstva čiji članovi imaju završenu poljoprivrednu ili drugu odgovarajuću školu ili fakultet, a nigdje, kaže, ne piše da ta osoba treba raditi na zemlji.

Na zabrinjavajući se način olako postupa s dokumentom na temelju kojeg bi se trebalo raspolagati poljoprivrednim zemljištem.

Predlagatelju zamjera što se nije, kako je to običaj, osvrnuo na primjedbe i prijedloge iz prvog čitanja, a napose obrazložio zašto ih nije prihvatio pripremajući Konačni prijedlog. Na kraju je izrazio nadu u prihvaćanje amandmana koji će

poboljšati predloženi tekst ovih Mjerila. U protivnom, kaže, Klub ne može podržati ova Mjerila jer smatra da su površna i da mogu dovesti u zabunu onoga tko će morati provoditi Zakon o poljoprivrednom zemljištu zajedno s Mjerilima i uvjetima za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta.

Lakoća postupanja i zadovoljavanje forme

O stavovima **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Drago Krpina**. Rasprava o ovom dokumentu neodoljivo ga podsjeća na podatak iz povijesti kazališta da je najkraće održana kazališna predstava trajala 7 sekundi, tako što je jedan glumac sjedio na pozornici i čitao novine, a onda je došao drugi glumac i pitao što ima novoga na što mu je ovaj odgovorio ništa i zastor se spustio. Rasprava o predloženom dokumentu sasvim sličijoj predstavi, naime, nema ništa novoga, primijetio je Krpina.

Zastupnik misli da se na zabrinjavajući način olako postupa s dokumentima na temelju kojih bi se trebalo raspolagati poljoprivrednim zemljištem, koje je uz more i šume naše najvrednije prirodno bogatstvo. Sve u svemu zabrinjavajuća je improvizacija kroz koju se određuje pravni okvir u kojem će se raspolagati tim našim neponovljivim i neusporedivim prirodnim nacionalnim dobrom. Činjenica je da su Vlada, odnosno resorno ministarstvo sasvim formalno shvatili potrebu donošenja ovog dokumenta izražavajući negodovanje što je uopće u formi amandmana ušao kao obveza u Zakon o poljoprivrednom zemljištu (spomenuti članak 68. Zakona). Stoga mu se čini da Ministarstvo nije previše ozbiljno shvatilo sadržaj ovog dokumenta, niti Vlada misli da će on imati osobitog utjecaja na raspolaganje poljoprivrednim zemljištem, pa onda u konačnici nije niti bitno što će u dokumentu pisati. Bitno je udovoljiti formi iz članka 68. Zakona i ovu točku skinuti s dnevnoga reda, dodao je zastupnik.

Drži kako ovakav dokument neće riješiti niti jedan problem koji postoji u svrhovitom raspolaganju poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, jer se ti problemi nalaze u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu. U tom je zakonu, kaže, čitav niz

proturječja i blokada koje isključuju stvarnu uspostavu takve poljoprivrede čiji će glavni nositelj biti konkurentna obiteljska poljoprivredna gospodarstva bez kojih hrvatska poljoprivreda nema nikakve šanse. Svrhovitoj strategiji raspolaganja poljoprivrednim zemljištem trebao je prethoditi niz dokumenata koje predviđaju Zakon o poljoprivredi i Zakon o poljoprivrednom zemljištu tj. Nacionalni program poljoprivrednog razvitka, Odluka o uspostavi (određivanju) poljoprivrednih regija te pravno definiranje i pozicioniranje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Cilj privatizacije poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu nikako ne bi smjela biti zarada nego valja omogućiti da zemlja dođe u ruke hrvatskih seljaka, odnosno obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kako bi stekla temeljnu pretpostavku za natjecanje s nemilosrdnom konkurencijom iz zemalja EU-a, a i drugih, zaključio je Krpina.

Ovaj dokument neće riješiti niti jedan problem koji postoji u svrhovitom raspolaganju poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države jer se ti problemi nalaze u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu.

Uslijedila je pojedinačna rasprava, a riječ je dobio **Josip Sesar (HDZ)**. Mjerila i uvjeti za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta proizlaze iz Zakona o poljoprivrednom zemljištu koji puno toga određuje ali je u važnim stvarima proturječan, i tu nastaju problemi, smatra Sesar. Najvažnije je naći odgovor na pitanje kako spriječiti da zemlja bude u rukama stranaca, kako zaustaviti odlazak mladih sa sela, a napose kako pomoći i zaštititi stare i onemoćale na selu, kojih je sve više. Gotovo više od godine dana liberalizirali smo tržište, a sada žurimo da tobože ojačamo obiteljsko gospodarstvo u situaciji kada još nemamo njihov popis, niti utvrđenu definiciju što je to obiteljsko gospodarstvo. Uz to, još nije provedena regionalizacija proizvodnje (misli na kulturu proizvodnje), a kod donošenja programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države još uvijek je potrebno veće jamstvo države, kako bi se izbjegla svaka moguća improvizacija ili neželjena posljedica. To

zahtijeva raspravu kada se zna da jedinice lokalne samouprave moraju sagledati stanje u gruntovnici i katastru ali i stvarno stanje na terenu. Pritom ih čeka, kaže, veliki posao od prikupljanja podataka o raspoloživim površinama, preko utvrđivanja stanja tj. preciziralo se kakvim je oblikom raspolaganja obuhvaćeno državno zemljište, (razgraničiti koje je zemljište za prodaju, a koje za zakup i denacionalizaciju). Zastupnik smatra da bi trebalo spriječiti da novoosnovana trgovačka društva kupuju poljoprivredno zemljište, jer se npr. može dogoditi da zemljište u istočnoj Hrvatskoj kupe neki trgovci iz Srbije. Stoga je središnje pitanje kako ugraditi mehanizam kojim bi se takva kupovina spriječila, no zastupnik to ne vidu u ovom dokumentu pa će zbog toga, kaže, biti protiv ovih mjerila i kriterija.

Zastupnik **Dragutin Vukušić (SDP)** drži da je predložena maksimalna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja se može prodati obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu vrlo visoka pa postoji velika opasnost da se to zemljište nađe u vlasništvu malog broja poljoprivrednika. Zbog određenih prioriteta dogodit će se da dio sadašnjih vlasnika lako dođe do predloženih 150, 100 ili 50 ha zemljišta jer ga već i koriste, upozorava Vukušić. Veliki broj poljoprivrednika na području Virovitičko-podravske županije zalaže se da maksimum zemljišta koje se može kupiti iznosi 50 ha, a zastupnik misli da to nije realno. Osobno smatra da bi taj maksimum za prvu skupinu županija trebao iznositi do 80 ha, za drugu skupinu 50 ha, odnosno 40 ha za treću skupinu. Istina, zakonodavac je predvidio mogućnost po kojoj jedinice lokalne samouprave mogu u svojim programima utvrditi maksimalnu površinu za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države za svoje područje koja može biti i niža od maksimalne površine utvrđene odredbama točke III. Mjerila, ovisno o specifičnim uvjetima i interesima. Iako ne sumnja u jedinice lokalne samouprave zastupnik kaže kako u cijeloj toj situaciji ne može isključiti subjektivnost kao i određen interes pojedinaca na razini lokalne samouprave. Mjerilima se ograničavaju poljoprivredne površine koje se mogu prodati, tj. utvrđuje maksimum za prodaju, ali to ne ograničava onoga tko ima interes i novac, dakako, da

kupi na komercijalnom tržištu koliko god hoće zemlje, međutim, ali ne i ove u vlasništvu države, i to na određen način i po povoljnijim uvjetima. Smanjenjem maksimalne površine poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja se može prodati obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu postigle bi se dvije stvari - prvo omogućilo da veći broj poljoprivrednika, koji su sposobni obrađivati zemlju, istu dobiju, a uz to bi se i zaposlio veći broj poljoprivrednika. Stoga je zastupnik sugerirao Vladi da svojim amandmanom izađe s takvim prijedlogom.

U završnoj riječi zamjenik ministra za poljoprivredu i šumarstvo, **Tomislav Ledić** osvrnuo se na neke primjedbe iznesene u raspravi. Vraćanje rasprave na Zakon o poljoprivredi pogrešan je pristup - kazao je Ledić. Zanemaruje se činjenica da su ova mjerila i uvjeti za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta zapravo operacionalizacija samo jednog članka Zakona o poljoprivrednom zemljištu, a jesu li ona dobra ili nisu stvar je ocjene. Osim toga ako nešto nije u redu s Mjerilima tu je Zakon koji je višeg pravnog ranga od ovoga dokumenta. Objasnio je zatim kako nema nikakve stihije u cjelokupnom poslu vezanom uz prodaju zemljišta jer postoji program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem za svaku općinu gdje je jasno precizirano koliko hektara zemljišta ide u prodaju, a koliko u zakup i koncesiju. U ovom su dokumentu jasno razrađeni kriteriji na temelju kojih će se ići u predviđeni postupak privatizacije zemljišta, razrađuju kriteriji na temelju kojih se utvrđuje prednost kod prodaje poljoprivrednog zemljišta, natječajni postupak za kupnju zemljišta itd. Drži da je predloženi dokument dobar, a tu je i otvorena

mogućnost podnošenja amandmana kako bi se poboljšao predloženi tekst. Uostalom, kod pripreme teksta sudjelovali su predstavnici Agromorskog fakulteta, Hrvatska gospodarska komora, udruge seljaka, klubova zastupnika, itd.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

O podnesenim amandmanima očitovao se gospodin Tomislav Ledić. Budući da je Vladin amandman stigao nakon utvrđenog termina prema članku 166. Poslovnika zastupnici su trebali odlučiti hoće li o tom amandmanu raspravljati i glasovati. Većinom glasova (63 glasa za, 20 protiv i 4 suzdržana) donijeli su odluku da će o Vladinom amandmanu raspravljati i glasovati. **Mr. sc. Mato Arlović (SDP)** predložio je da se prvo raspravlja o Vladinom amandmanu jer će o toj raspravi i glasovanju ovisiti eventualno povlačenje amandmana radnih tijela koji su tim amandmanom obuhvaćeni. Prihvaćen je, međutim, prijedlog zamjenika ministra poljoprivrede i šumarstva, gospodina **Tomislava Ledića** da se ide redom, pa se tako najprije odlučivalo o amandmanu zastupnika Dečaka. Vladin je predstavnik prihvatio amandman ali kao novu alineju (tri) i u ponešto izmijenjenoj formulaciji tj. da se u redosljed prvenstva za kupnju poljoprivrednog zemljišta uvrste i obiteljska poljoprivredna gospodarstva čiji je član hrvatski branitelj iz Domovinskog rata, koji je proveo u obrani suvereniteta RH najmanje tri mjeseca.

Zastupnik **Đuro Dečak (HDZ)** prihvatio je Vladin prijedlog.

Uslijedilo je izjašnjavanje o amandmanima Kluba zastupnika HSS-a. Gospodin **Ledić** je prihvatio prvi amandman Kluba, a drugi tek

djelomično (odnosi se na utvrđenu maksimalnu površinu koju se u raspisanom natječaju može kupiti ovisno o vrsti stočarske proizvodnje). Vlada prihvaća da se limit odnosi samo na oranice ali ne i na pašnjake, te najavio s tim u vezi nomotehničko usklađivanje predloženog teksta. Zastupnici su se složili s Vladinim prijedlogom.

U nastavku Vladin je predstavnik kazao da u suštini prihvaća posljednji amandman Kluba (nova točka VII.) ali u ponešto izmijenjenoj formulaciji kojom se postiže zaštita sudionika u natječaju od osoba koje nerealnim ponudama na natječajima mogu opstruirati postupak privatizacije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH. Prema Vladinom amandmanu ukoliko najviša ponudena cijena na natječaju od ponuđača koji ispunjava natječajne uvjete prelazi dvostruki iznos početne cijene, takva ponuda se smatra nevažećom.

U ime **Kluba zastupnika HSS-a Ljubica Lalić** prihvatila je Vladin prijedlog jer je njime, kaže, u cijelosti obuhvaćena ideja Kluba da se od špekulantskih cijena zaštite obiteljska domaćinstva koja imaju pravo prioriteta kako po ovim kriterijima tako i po Zakonu o poljoprivrednom zemljištu. Nakon tog obrazloženja zastupnica je povukla amandman Kluba. Na kraju zastupnici su većinom glasova prihvatili već spomenut amandman Vlade kojim se predlaže nova točka VII.

Time je rasprava okončana pa se pristupilo glasovanju. **Većinom glasova zastupnika (68 za, 18 protiv i 6 suzdržanih)** donesena su Mjerila i uvjeti za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta u tekstu kako ga je predložio predlagatelj i zajedno s prihvaćenim amandmanima.

J.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Postupak u duhu Konvencije o pravima djeteta

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su izglasali Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež. Predlagatelj Zakona je Vlada Republike Hrvatske, a Zakon je izglasan u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima. Izmjenama i dopunama Zakona ugrađene su sve potrebne odredbe kojima se osigurava zaštita djece i maloljetnika kada se vodi postupak učinjen na njihovu štetu, a sve u cilju efikasne zaštite djece i maloljetnika kao žrtava kaznenog djela.

O PRIJEDLOGU

U prikazivanju Vladina prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagača, ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, gospode **Ingrid Antičević-Marinović**.

Zakon o sudovima za mladež je lex specialis za mlade počinitelje kaznenih djela, odnosi se na maloljetne osobe, od navršene četrnaeste do navršene osamnaeste godine života i mlade punoljetne osobe, od navršene osamnaeste do navršene dvadeset i jedne godine života. Zakon o sudovima za mladež sadrži posebne materijalno-pravne, ali i procesno-pravne odredbe, te posebne odredbe kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika. No, zakon ne sadrži sve nego samo diferencijalne odredbe, tako da se tijekom kaznenog postupka primjenjuju, pored razlikovnih odredbi po kojima je drugačiji položaj maloljetnih osoba od položaja punoljetnih osoba, i odredbe Zakona o kaznenom postupku. Izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež koje se predlažu, nastale su kao rezultat iskustva primjene Zakona o sudovima za mladež kroz gotovo četiri

godine. Sadržane izmjene su kod tzv. uvjetovane svrhovitosti iz članka 64. Zakona koja odredba propisuje da državni odvjetnik može odluku o nepokretanju postupka uvjetovati spremnošću maloljetnika da se, osim mogućnosti popravljivanja i nadoknade štete nanesene kaznenim djelom, uključivanja u rad humanitarnih organizacija, te podvrgavanja postupku odvikavanja od droge ili drugih

S jednim brojem djece koja su teško zlostavljana naprosto se ne može drugačije komunicirati nego putem video i audioveze.

ovisnosti, uključujući i u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mlade. Kod mogućnosti podnošenja neposrednog prijedloga za izricanje sankcije bez prethodnog provođenja pripremnog postupka protiv maloljetnika koji je počinio kazneno djelo za koje je predviđena kazna zatvora do pet godina ili blaža kazna, brisano je davanje privole maloljetnika kao uvjet udovoljavanja prijedlogu državnog odvjetnika, tako da sada sudac za mladež nakon ispitivanja maloljetnika ocjenjuje daju li prikupljeni podaci o kaznenom djelu i ličnosti maloljetnika dovoljno osnove za suđenje bez prethodno provedenog pripremnog postupka, te dostavlja taj prijedlog vijeću za mladež radi suđenja. U članku 28. Konačnog prijedloga proširuje se nadležnost sudova za mladež na kaznena djela koja su po tekstu inkriminacije u Kaznenom zakonu počinjena na štetu djeteta i maloljetnika, te se taksativno navode dodatna kaznena djela, dakle teško ubojstvo, čedomorstvo, sudjelovanje u samoubojstvu, protupravno oduzimanje slobode, otmica, zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti i

nasilničko ponašanje u obitelji. Vlada je uvažila zaključak Sabora koji je donesen na 12. sjednici održanoj 31. svibnja 2001. godine, a kojim se zadužuje Vlada da u Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež ugradi sve potrebne odredbe kojima će se osigurati zaštita djece i maloljetnika kada se vodi postupak učinjen na njihovu štetu, jer postojeće odredbe nisu dostatne za efikasnu zaštitu djece i maloljetnika kao žrtava kaznenog djela. Takve izmjene nastojalo se ugraditi u drugo čitanje Zakona. Tako je izmijenjen i članak 119. Zakona koji se odnosi na postupanje u kaznenim predmetima protiv počinitelja kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika kao žrtava kaznenih djela i to na način da je propisana pojačana zaštita djece i maloljetnika kao žrtava kaznenih djela, da bi se izbjegle moguće štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta i maloljetnika, pa je prilikom ispitivanja u pravilu obvezatna pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe bez nazočnosti stranaka i branitelja, te mogućnost

Prilikom ispitivanja u pravilu obvezatna pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe bez nazočnosti stranaka i branitelja.

ispitivanja snimanjem tehničkim uređajem za prijenos slike i zvuka, a na glavnoj raspravi samo reproduciranje snimke ispitivanja. Sve te odredbe su u cilju zaštite od pretjeranog postupovnog traumatiziranja djece i maloljetnika.

Potrebno je istaći da je odredba ovog članka usklađena s novim prijedlogom odredbe članka 238. stavka 5. Nacrta prijedloga Zakona o izmje-

nama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, gdje je predviđen različiti režim ispitivanja djeteta oštećenog kaznenim djelom za sve kaznene postupke, a tehničko ispitivanje, te snimanje nije u svrhu zaštite osobe svjedoka u cilju anonimnosti, nego je svrha zaštita djeteta i maloljetnika kao oštećenika. Prijedlog ovih izmjena s ciljem opće zaštite djece sukladan je Konvenciji o pravima djeteta koju je Hrvatska ratificirala 8. listopada 1991. godine. S obzirom na moguće štete koje u kaznenom postupku mogu nastati upravo saslušavanjem djece i mladih maloljetnika, žrtava, treba ih saslušavati na poseban način putem psihologa, pedagoga, psihijatra, socijalnog pedagoga ili drugog odgovarajućeg stručnjaka. Intencija je također da se dijete ne saslušava više puta, da se postupak maksimalno ubrza, da se izbjegne sučeljavanje djeteta ili mlade maloljetne osobe s okrivljenikom, a naročito je to važno ako se radi o članu obitelji. Na ovakav način dijete ne sluša nalaze vještaka, što je do sada bio čest slučaj, sprječavaju se omalovažavajuće primjedbe i opaske obrane koje mogu uslijediti na račun djeteta i njegove nazočnosti. "Čini mi se da je ovo jedan od dobrih pravnih mehanizama zaštite djece od naknadnog zlostavljanja. Može netko staviti prigovor i može se učiniti da je ovakav prijedlog zakonskog rješenja u suprotnosti s osnovnim načelom Zakona o kaznenom postupku, načelom kontradiktornosti i načelom neposrednosti izvođenja dokaza. Međutim, ako usporedimo ta dva interesa, interes okrivljenika da se dokaz mora izvoditi po načelu neposrednosti i izravne kontradiktornosti, mislim da je važniji interes djeteta. Naime, zaštita integriteta djeteta, posebno njegovog duševnog zdravlja je jači pravni princip i upravo je on uzdignut i inkorporiran u zakon, temeljem spomenute Konvencije članka 3. i uzdignut je na rang općih i najvećih pravnih vrijednosti", rekla je ministrica. Temeljna odrednica Konvencije je tzv. najbolji interes djeteta. Prema tom načelu sve odluke u svezi s djetetom trebaju slijediti dobrobit djeteta. Takve svjedoke u kaznenom postupku svi demokratski pravni sustavi nastoje što više zaštititi upravo na način da manje formaliziraju postupak. Takav način omogućuje da se dijete što manje traumatizira, da doživi što manje

stresa, jer i takvo ispitivanje sigurno će imati utjecaj na dijete. S tim u vezi slijedi i odredba članka 6. stavak 2. Konvencije koja djetetu priznaje u najvećoj mogućoj mjeri pravo na opstanak i pravo na razvoj. U situaciji svjedočenja djeteta kao žrtve kaznenog djela moraju se uzeti u obzir i kratkoročne i dugoročne posljedice takve stresne situacije i što je moguće više nastojati spriječiti negativne implikacije kao što je povlačenje djeteta u sebe, gubitak samopoštovanja, interesa za okolinu, za prijatelje pa čak sve do suicida. Stoga tragično iskustvo djeteta žrtve, o kojem dijete mora i svjedočiti, ako se ono ne provede u krajnjem oprezu može nepovratno ugroziti njegovo pravo i na opstanak i na njegov nesmetani razvoj. Zato revidiranje navedenih odredbi Zakona o sudovima za mladež slijedi zahtjeve i duh Konvencije o pravima djeteta koja je dio pravnog poretka RH, a na temelju Ustava po pravnoj snazi i iznad zakona. "Stoga smatram da ovakav Prijedlog zakona treba biti ohrabrenje onima koji su svjesni posebnosti dječjih prava i njihovog apsolutnog prava u odnosu prema bilo kakvom i bilo čijem pravu odraslog čovjeka", rekla je ministrica. Nažalost, djeca i maloljetnici sve su češće žrtve nasilja i to vrlo teških kaznenih djela. Gospođa Antičević na kraju je rekla da su ostale izmjene koje sadrži ovaj Prijedlog zakona redakcijski ispravci i pojašnjenja, odnosno prilika da se poboljša dosadašnji tekst Zakona". Cijeneći rezultate rasprave iz prvog čitanja u Hrvatskom saboru predlagatelj je sve primjedbe razmotrio, te usvojio određene prijedloge i mišljenja, te ih ugradio u tekst Konačnog prijedloga.

RADNA TIJELA

Članovi Odbora za obitelj, mladež i šport jednoglasno su podržali tekst Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za pravosuđe također je proveo raspravu o Konačnom prijedlogu zakona. Podržana su predložena rješenja uz malu dvojbu vezanu uz članak 29. Konačnog prijedloga, po kojem bi se članak 119. stavak 2. Zakona mijenjao na način da se ispitivanje svjedoka djeteta ili mladog punoljetnika oštećenog kaznenim djelom može snimiti putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka.

Postavljeno je pitanje o fakultativnosti ove radnje, uvjeta reprodukcije, te čuvanja i arhiviranja predmetnih snimki. Nužno je pronaći rješenje koje će na najmanju mjeru svesti mogućnost nanošenja raznovrsnih šteta za osobu svjedoka oštećenika. Odbor je odlučio prihvatiti inicijativu Hrvatskog psihološkog društva, Sekcije za forenzičnu psihologiju za intervencijom u članku 42. stavku 1. temeljnog Zakona, što je izraženo odgovarajućim amandmanom s obrazloženjem, jer je inicijativa ocijenjena nužnom, kako zbog potreba postupka tako i usklađenosti s drugim zakonima. Naime, u članku 42. stavak 1. temeljnog Zakona trebalo bi promijeniti tekst i u stručni tim koji djeluje pri sudovima i državnim odvjetništvima koja pred njima postupaju, trebalo bi uključiti i psihologa. To je očito nužno jer pored stručnih suradnika, socijalnih pedagoga, defektologa, socijalnih radnika itd. sasvim sigurno bi tu trebao biti i psiholog, koji će biti od pomoći sucima i državnim odvjetnicima i to naročito u tijeku pripremnog postupka prema maloljetnicima i odraslim osobama. Pored ispitivanja pojedinih psihičkih karakteristika psiholozi mogu dati kompetentno stručno mišljenje o vrsti sankcije koju bi bilo opravdano izreći, mogu prikupiti podatke o uspješnosti izvršenja odgojne i kaznene mjere, te potrebi obustave ili zamjene odgojne i kaznene mjere.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona, a na tekst Konačnog prijedloga Odbor je podnio nekoliko amandmana. Prva dva amandmana, na članak 1. i na članak 6. nomotehničke su prirode. Treći amandman Odbora za zakonodavstvo je na članak 9. Konačnog prijedloga, uz obrazloženje da se nomotehnički, gramatički i jezično uredi tekst. Posljednjim dvama amandmanima, na članke 28. i 29. nomotehnički se uređuje izričaj, odnosno usklađuje se izričaj u skladu s preporukama Vijeća Europe, čime se pruža veća zaštita mladeži u postupku ispitivanja.

AMANDMANI

Spomenimo i amandmane koje su pojedini zastupnici uložili na zakonske odredbe. Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** imala je amandmansku intervenciju na članak 29. Konačnog

prijedloga zakona. Naime, u članku 119. stavku 2. Zakona dodala bi se odredba po kojoj bi se snimke slike i zvuka snimljene za vrijeme ispitivanja svjedoka uništile po završetku postupka. Obrazloženje je da snimke slike i zvuka na kojima je snimljeno ispitivanje djeteta treba uništiti zbog njegove zaštite i dobrobiti. Tako se onemogućava bilo kakva zloraba snimki svjedočenja.

Podaci prikupljeni putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka uništili bi se protekom roka od 5 godina od pravomoćnosti presude.

Zastupnica **Katica Sedmak (SDP)** založila se da se u članku 29. Konačnog prijedloga doda novi stavak 5. kojim bi se podaci prikupljeni putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka uništili protekom roka od 5 godina od pravomoćnosti presude. U obrazloženju stoji da se predlaže uništavanje ovako prikupljenih podataka radi sprječavanja mogućih manipulacija istima, a u svrhu zaštite privatnosti djece i maloljetnika kao oštećenika i žrtava kaznenog djela. Rok od 5 godina predložen je u skladu s odredbama Kaznenog zakona, a zbog prirode tj. osjetljivosti i složenosti predmeta.

Milanka Opačić (SDP) zahtijevala je izmjenu članka 119. stavka 2. temeljnog Zakona, po kojoj ako se kao svjedok ispituju dijete ili mladi maloljetnik oštećeni kaznenim djelom iz članka 117. ovoga Zakona, ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe. Istražni sudac će naložiti da se ispitivanje svjedoka snimi putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka. Ispitivanje će se provesti bez nazočnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se svjedok nalazi tako da mu stranke mogu postavljati pitanja putem istražnog suca, te psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe. U obrazloženju stoji da je zaštita djece i maloljetnika jedna od temeljnih postavki Zakona o sudovima za mladež i to kako kao optuženika tako i kao svjedoka u postupku kada su kaznena djela počinjena na njihovu štetu. Jedno od temeljnih načela kaznenog postupka je načelo neposrednosti i kontradiktornosti. Predloženim izmjenama

predviđa se obveza suda da ispituje dijete ili mladog maloljetnika koje je oštećeno kaznenim djelom uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, te da ispitivanje snimi putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka.

Milanka Opačić amandmanski je intervenirala još jednom, i to na članak 29. Konačnog prijedloga. Naime, članak 119. temeljnog Zakona, stavak 2. dopunjuje se na način da će se djeca i maloljetnici u sudskom postupku moći ispitivati jednom do najviše dva puta. Naime, prevelikim brojem ispitivanja dodatno se traumatiziraju djeca u sudskom postupku. Ukoliko se iskaz djeteta uzme uz nazočnost stručnih osoba i dobro je pripremljeno ispitivanje osobe koja se ispituje, nije potrebno višekratno ispitivanje. Također, amandmandskom intervencijom na način dopune stavka 4. članka 119. Zakona zastupnica je željela postići da se bolje precizira valjanost zapisnika ili reprodukcije ispitivanja kao dokaznog materijala.

RASPRAVA

U ime **Odbora za pravosuđe** govorio je predsjednik Odbora, zastupnik **Luka Trconić**. Rekao je da je nakon provedene rasprave Odbor odlučio jednoglasno predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež. Rekao je da Odbor za pravosuđe podržava amandmanske intervencije članica Odbora, gospođe **Jadranke Kosor (HDZ)** i zastupnice **Katice Sedmak (SDP)**. Isto tako, podržana je inicijativa Hrvatskog psihološkog društva, i pretočena je u amandman Odbora.

Nakon ovog izlaganja otvorena je rasprava.

Djeca najugroženija u obitelji

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorila je zastupnica **Jadranka Kosor**. Rekla je da je po njihovom sudu ovaj Prijedlog dobar, jer su izmjene na tragu temeljnih intencija iz Obiteljskog zakona koji govori o dobrobiti djeteta i u skladu su s preporukama Vijeća Europe. Osvrnula se na najnovije podatke iz izvješća Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, koji govore da je 14 tisuća djece u RH zapušteno ili

zlostavljano. Pogotovo seksualna zlostavljanja su u porastu, djeca su najugroženija, nažalost, u svojim obiteljima, a najveći broj među tako zlostavljanim djecom čine djevojčice, dok su nasilnici nažalost očevi, braća, odnosno najbliži rođaci. Raste i broj djece s poremećajima u ponašanju, a suočeni smo i s pojavom, što je teško zamisliti za 21. stoljeće, da djeca napuštaju redovito školovanje. Snižava se dozna granica u kojoj djeca prvi put probaju drogu. Raste broj djece s psihičkim poremećajima, u 2000. godini evidentirano ih je više od 15 tisuća. Sve više djece sklono je nasilju i kriminalu, u popravnim domovima je 1060 djece. Imamo 8.500 djece maloljetnih delikvenata, a to je za Hrvatsku prilično velika brojka. Čak 2000 maloljetnika su počinili 3679 kaznenih djela, mnogi su u recidivu, a 100 maloljetnika učinilo je kaznena djela protiv života i tijela, dakle ubojstva i silovanja. Broj maloljetnih prekršitelja, to je podatak koji je nevjerojatan, porastao je u posljednjih 5 godina za 254%, djeca čine 10% kriminalaca u državi, što je vrlo zabrinjavajući podatak. Više od 400 tisuća djece pati od određenih poremećaja zbog agresije na RH. U 1999. godini okrivljeno je 16 tisuća 825 maloljetnih počinitelja prekršaja, što je gotovo za 18% više nego u 1998. godini. U 1999. godini broj prijavljenih maloljetnih prekršitelja gotovo je 3,5 puta veći u odnosu na 1995. godinu, dakle, riječ je o jednom izuzetno velikom porastu maloljetnih počinitelja prekršaja, a najveći broj prekršitelja iz područja je sigurnosti prometa na cestama, gotovo 67%. Zastupnica se tada osvrnula i na same odredbe Konačnog prijedloga. Imala je primjedbu na članak 42. o kojem je već govorio zastupnik **Trconić** govoreći u ime Odbora za pravosuđe. Klub zastupnika HDZ-a također podržava intenciju koja je došla iz sekcije za forenzičnu psihologiju Hrvatskog psihološkog društva gdje se predlaže da sudovi za mladež i državna odvjetništva koja pred njima postupaju imaju stručne suradnike, odnosno savjetnike i to kako socijalne pedagoge, defektologe, socijalne radnike, tako i psihologe, jer su oni stručno osposobljeni za rad na područjima razvojne, dječje, socijalne, kliničke, pedagoške i drugim granama psihologije i sasvim sigurno svojim iskustvom i znanjem mogu pomoći onome što mora biti temeljno i u ovom Zakonu, a to je zaštita i

dobrobit djeteta. Iznijela je i primjedbu na članak 29. ovog Prijedloga zakona, odnosno na članak 119. temeljnog Zakona koji se mijenja. Predlaže da se u stavku 1. briše izričaj "u pravilu", tj. da se ispitivanje djeteta ili maloljetnika obavlja uvijek uz pomoć pedagoga, psihologa i druge stručne osobe, jer sasvim je sigurno da svojim stručnim znanjem mogu pomoći da traumatiziranje djeteta bude što je moguće manje. Pohvalila je prijedlog po kojem kada se kao svjedok ispituje dijete ili mladi maloljetnik oštećen kaznenim djelom, na tom ispitivanju ne mogu biti nazočne stranke ni branitelj, a prilikom ispitivanja istražni sudac poziva obje stranke da postave pisana pitanja za svjedoka. Međutim, dvojbu je izazvala mogućnost da se ispitivanje svjedoka može snimiti putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka i zastupnica je to iznijela i na Odboru za pravosuđe čija je članica, a kolege su prihvatili to razmišljanje. Naime, zastupnica predlaže da se takvu snimku zbog svih mogućnosti manipuliranja, nakon što postupak završi, uništi, i to upravo zbog dobrobiti djeteta, što je i temeljna intencija izmjena i dopuna. Na kraju izlaganja gospođa Kosor je rekla da će Klub zastupnika HDZ-a dati potporu Konačnom prijedlogu zakona.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorila je zastupnica **Milanka Opačić**. Rekla je da su zadovoljni što je učinjena najbitnija izmjena između prvog i drugog čitanja, sada u članku 29. Konačnog prijedloga, a odnosi se na promjenu članka 119. postojećeg zakona. Do izmjene je došlo na temelju prijedloga zaključka iz Kluba zastupnika SDP-a, a koji je Hrvatski sabor prihvatio. Pohvalila je što se u ovaj zakon uvrstilo nekoliko odredbi iz Kaznenog zakona, posebice nasilničko ponašanje u obitelji.

Ispitivanje djece i izvan prostora suda

Rekla je da je zahvaljujući tim promjenama u protekloj godini podneseno negdje oko 440 prijava za zlostavljanje djece u obitelji, odnosno za nasilničko ponašanje u obitelji. Osvrnula se još jednom na izmjenu članka 119. Smatra izuzetno bitnim da s djetetom koje je često puta i svjedok i žrtva zlostavljanja, onda kada se nađe u sudskom postupku, da s njim prvenstveno u razgovoru kontaktiraju osobe koje su stručne,

dakle ili pedagogi ili psiholozi te druge stručne osobe, zbog toga što je riječ o djeci koja imaju izuzetno teške poremećaje psihološke prirode i bitno je da se s njima postupa na stručan način. "Nažalost, u sudskom postupku se mnoge osobe, dakle i istražni suci i odvjetnici ponašaju prema djeci onako kako se ponašaju prema odraslima, a to je apsolutno neprihvatljivo, jer se dodatno psihološki oštećuju djeca koja su već došla s velikim traumama u sudski proces", zaključila je zastupnica. Smatra dobrim rješenjem da se ispitivanje svjedoka snima putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka, uz amandmansku intervenciju, naime da se ispitivanje svjedoka snima, a ne da se može snimati, "jer u ovom dijelu treba ostaviti što je moguće manje prostora da se netko u samom postupku ponaša ovako ili onako". Zastupnica je naglasila da je ovo ispitivanje putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka bitno ne samo zbog toga da bi ostao nekakav tonski ili slikovni zapis, nego zbog toga što se s jednim brojem djece koja su teško zlostavljana naprosto ne može drugačije komunicirati nego putem video i audioveze. Isto tako je dobro da se dijete može ispitati u nekom drugom prostoru, ne samo u prostorima suda, a nije tako veliki problem urediti jednu prostoriju koja bi bila primjereno uređena djeci i maloljetnicima. Smatra da je isto tako dobro rješenje da se na glavnoj raspravi samo čita zapisnik o iskazu svjedoka, odnosno reproducira snimka ispitivanja, kako bi se na taj način izbjeglo da dijete ponovo dolazi u sudnicu. Upravo ovdje smatra da je potreban jedan mali dodatak u tekstu, naime, da se dijete u ovom postupku ne smije ispitivati više od jedan put, maksimalno dva puta. U tom smjeru ići će i amandmanska intervencija. Zastupnica je mišljenja da ukoliko stručne osobe obave sve pripravne radnje s djetetom, u jedan put ili maksimalno dva svjedočenja mogu se dobiti sve potrebne informacije o tome što se djetetu dogodilo. Na kraju je gospođa Opačić rekla da se nada da će ovi amandmani biti prihvaćeni, jer je riječ o izmjenama koje su vrlo značajne. Naime, iako nije riječ o brojnoj populaciji u Hrvatskoj koja ima ove probleme, to su djeca koja su proživjela zlostavljanje u obitelji, i najčešće onog trenutka kada sud oslobodi zlostavljača ona podižu ruku na sebe, zbog toga što pomisle da je ovaj pravni sustav rekao da nije pogreška u zlostavljaču, nego da je pogreška u njima.

Ovime je završena rasprava.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

Predstavnik predlagatelja, ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, gospođa Ingrid Antičević-Marinović tada se očitovala o podnesenim amandmanima. Svi amandmani Odbora za zakonodavstvo su prihvaćeni. Nadalje, amandman Odbora za pravosuđe Vlada također uvažava, u malo izmijenjenom obliku nomotehničke prirode, naime u tim "stručnih suradnika", a ne "savjetnika" ulaze i psiholozi. Oba amandmana zastupnice Milanke Opačić (SDP) Vlada je zajedno inkorporirala u članak 119. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe. Istražni sudac će naložiti da se ispitivanje svjedoka snima putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka, ispitivanja će se provesti bez nazočnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se svjedok nalazi, tako mu stranke mogu postavljati pitanja putem istražnog suca, te psihologa, pedagoga ili druge osobe. S ovime se zastupnica Opačić suglasila. Tada se ministrica očitovala i o amandmanu zastupnice Jadranke Kosor (HDZ). Rekla je da je njen amandman vrlo sličan amandmanu zastupnice Katicice Sedmak (SDP), a koji konkretnije označava vrijeme, tako da Vlada prihvaća taj amandman, a ne zastupnice Kosor. Naime, amandman zastupnice Sedmak (SDP) je na članak 29. Konačnog prijedloga gdje se dodaje novi stavak 5. koji kaže da se podaci prikupljeni putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka uništavaju protekom roka od pet godina od pravomoćnosti odluke. Na ovo izjašnjavanje predstavnika Vlade, predlagateljica odbijenog amandmana, gospođa Jadranka Kosor rekla je da bi bilo logično i pošteno da je prihvaćen njen amandman, jer ga je ona iznijela na Odboru za pravosuđe, i on je izvorno njen prijedlog. Međutim, budući da će suština njenog prijedloga biti prihvaćena kroz amandman zastupnice Sedmak, Jadranka Kosor povlači svoj amandman.

Zastupnici su tada glasovali o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež. Zakon je jednoglasno prihvaćen sa 83 glasa "za", u tekstu predlagatelja zajedno s prihvaćenim amandmanima.

S.F.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZADRUGAMA (TREĆE ČITANJE)

Krovni zakon za zadruge

Većinom glasova donesene su izmjene i dopune Zakona o zadrugama kao krovnog zakona za sve zadruge, bez obzira na djelatnost koju obavljaju. Njime se otvara mogućnost strukovnog povezivanja zadruga a i prilagodba i ulazak u međunarodne gospodarske tokove temeljene na načelima koja se primjenjuju u zemljama članicama EU, naveo je, među ostalim, predlagatelj, Vlada RH.

Čitatelje podsjećamo da smo o Konačnom prijedlogu ovog zakona i raspravi o njemu pisali u "Izvješćima", broj 306. od 31. srpnja 2001. na stranici 19. s naslovom: "U očekivanju obuhvatnijih promjena otklonjena pravna praznina". U nastavku ćemo se osvrnuti samo na razlike u tekstu između Konačnog prijedloga u drugom i ovom trećem čitanju.

O PRIJEDLOGU

Sada se precizira da se osniva nova krovna organizacija zadruga i združnih saveza koja se zove Hrvatski savez zadruga umjesto Hrvatski združni savez. Ukida se funkcija predsjednika Saveza a pitanja koja se odnose na njena tijela reguliraju se suglasno važećim zakonima. Zadržna revizija regulira se suglasno propisima o reviziji i računovodstvu koja se vrši u malim i srednjim trgovačkim društvima s time da se revizore obvezuje da se u svojim izvješćima osvrnu na neke specifične odnose prisutne u zadrugama. Mijenja se, među ostalim, i rok u kojem je jedinica lokalne samouprave dužna dodijeliti imovinu zadruga, koja je prestajala poslovati a postojala je na dan 9. lipnja 1995., drugoj novosnovanoj zadrugi na svom području (članak 22. jedna godina). Cilj je ove odredbe zaštititi imovinu, stvaranu generacijama, od propadanja odnosno spriječiti da postane plijen nekolicine

zadrugara koji u njenom stvaranju najčešće nisu sudjelovali, ističe predlagatelj.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na tekst Konačnog prijedloga u trećem čitanju podnio je deset amandmana. Njima se, među ostalim, nomotehnički uređuje predloženi tekst (članak 2.) te se navodi da se ovaj zakon primjenjuje i na zadruge čije je osnivanje i poslovanje uređeno posebnim propisima. Precizira se, sukladno temeljnom načelu zadrugarstva, da zadruga ne može sama osnovati drugu zadrugu već da može biti jedan od osnivača (članak 1.) Dopunjuju se i

Obvezuje se Vlada RH da u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona imenuje privremenog upravitelja Hrvatskog saveza zadruga, koji će podnijeti prijavu za upis u sudski registar i obaviti pripreme za početak njegovog rada.

odredbe o skupštini zadruga na način da skupština može donositi odluku o kreditnom zaduženju zadruga te opterećenju i otuđenju imovine. Uređuje se i izričaj (Sud časti) o izboru suca Suda časti, te se, među ostalim, (članak 25.) obvezuje Vlada RH da u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona imenuje privremenog upravitelja Hrvatskog saveza zadruga, koji će podnijeti prijavu za upis u sudski registar i obaviti pripreme za početak njegovog rada. Odbor predlaže i brisanje članka kao suvišnog (27.), jer se njime predviđa da će zadruge, danom osnivanja Hrvatskoga saveza zadruga, doprinos

uplaćivati tom savezu umjesto Hrvatskoj gospodarskoj komori.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu predlaže donošenje ovog zakona a u raspravi je razmatrano pitanje obveze udruživanja zadruga i strukovnih i teritorijalnih združnih saveza u Hrvatski savez zadruga. Izneseno je i mišljenje prema kojem bi zadrugama i strukovnim teritorijalnim združnim savezima trebalo omogućiti dobrovoljno udruživanje u taj Savez. Pozitivno je ocijenjeno i uvođenje instituta skraćene zadržne revizije koja će se provoditi sukladno propisima o reviziji koji se odnose na male poduzetnike i međunarodnim standardima.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo predložio je Hrvatskom saboru nakon provedene rasprave da donese ovaj zakon ali i zaključak kojim se zadužuje Vlada RH da što prije izradi i Vladi dostavi Prijedlog zakona o poljoprivrednim zadrugama. Neki članovi su u raspravi ukazali da je obvezatnost učlanjivanja zadruga u Savez dvojbena budući da se time narušava jedan od osnovnih principa zadrugarstva - dobrovoljnost. Izneseno je i mišljenje da izjednačavanje raznorodnih zadruga u ovom zakonu nije dobro jer poljoprivredne zadruge imaju svoje specifičnosti u funkcioniranju koje nemaju stambene zadruge i stoga većina članova odbora drži da je potreban poseban zakon o poljoprivrednim zadrugama.

AMANDMANI

Klub zastupnika DC-a podnio je četiri amandmana a prvim (članak 5.) se želi omogućiti ulaganje kapitala u zadruge i osobama koje nisu zainteresirane za članstvo u zadrugi već za stjecanje profita ulaganjem. To se predlaže kako bi zadruge opstale u konkurenciji s ostalim oblicima poslovnog organiziranja a takva mogućnost ulaganja, u različitim

oblicima, postoji u zakonima većine razvijenih i tranzicijskih zemalja, obrazloženje je uz ovaj amandman. Time bi se privukle investicije u zadruge pri čemu je potrebno postaviti jasna ograničenja kako se zadruga ne bi pretvorila u dioničarsko društvo. Ostali amandmani idu u pravcu određivanja tko može biti biran u upravu zadruga (i nečlanovi zadruga) i rada skupštine zadruga (skupštinu čine svi zadrugari ili njihovi opunomoćnici te predstavnici nečlanova koji su uložili dodatne uloge, za donošenje odluka potrebna je nazočnost većine itd.) Takvim izmjenama ojačalo bi se načelo demokratskičnosti upravljanja zadrugama i uvela mogućnost izvanrednih sjednica koje se sazivaju ako to zatraži upravno tijelo odnosno 25 posto svih zadrugara, obrazloženje je uz predložene amandmane. Klub zastupnika DC-a ujedno je predložio da Hrvatski sabor uz ovaj zakon donese zaključak kojim se obvezuje Vlada RH da podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o stanju zadruga.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a podnio je dva amandmana kojima traži izmjenu rješenja (članak 19.) o obveznom udruživanju zadruga i združnih saveza u Hrvatski savez zadruga. Taj se Klub protivi obvezatnosti udruživanja jer u našem pravnom sustavu ustrojen je već komorski oblik udruživanja za pravne i fizičke osobe i ovakvo udruživanje za zadruga će predstavljati dodatno financijsko opterećenje što je demotivirajuće za njihov opstanak, kaže, u obrazloženju, među ostalim, Klub zastupnika HSP-HKDU-a, navodeći i da takva rješenja u pravnim sustavima država članica EU nisu poznata.

Drugim amandmanom Klub traži da se izričito navede da se ovaj zakon ne odnosi na štedno-kreditne zadruga jer se radi o financijskim institucijama koje su uređene posebnim zakonom, a koje su potrebne za rad malih poduzetnika-obrtnika.

Ta dva potonja amandmana podnio je i zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)**.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskog sabora zamjenik ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo **Ivan Knok** naglasio je da bi predloženim izmjenama ovaj Zakon bio krovni zakon za sve zadruga u smislu

organiziranosti bez obzira na djelatnost koju obavljaju - poljoprivrede, proizvodnja, zanatstvo, štedno-kreditna, uslužna djelatnost. Otvara se mogućnost njihovog teritorijalnog i strukovnog povezivanja i želi se omogućiti brži razvoj zadrugarstva.

U Konačni prijedlog zakona dijelom su uvrštene primjedbe i prijedlozi izneseni u prvom čitanju i sugestije Odbora za zakonodavstvo (treće čitanje) a zakon je usklađen i s preporukama EU o prilagodbi združnog sustava u EU, uvažavajući specifičnosti hrvatskoga zadrugarstva.

Zatim su govorili izvjestitelji (predsjednici) radnih tijela - **Josip Leko (SDP)** za Odbor za zakonodavstvo i **Dragica Zgrebec (SDP)** Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, a potom je rasprava bila otvorena.

Jačati status zadruga

Prva je riječ dobila **Ljubica Lalić (HSS)** te u ime Kluba zastupnika HSS-a naglasila da z

Zakon mora jačati status zadruga posebice među poljoprivrednicima i obrtnicima ali i potaknuti osnivanje novih zadruga.

akon mora jačati status zadruga posebice među poljoprivrednicima i obrtnicima ali i potaknuti osnivanje novih zadruga. Danas većina zadruga djeluje na području poljoprivrede, obrtništva, bankarstva, maloprodajnih usluga a nažalost, rekla je zastupnica, može se konstatirati da se većina od tih zadruga u svom poslovanju udaljila od temeljnih načela zadrugarstva i posluju kao klasična društva kapitala s jednim ciljem, a to je dobit. A ako je jedini i isključivi cilj zadruga dobit zadrugara postavlja se pitanje razlike između zadruga i društva kapitala, kojem je također cilj dobit, rekla je, među ostalim zastupnica.

Nevidljiv je i motiv u zakonu zbog kojeg bi neki zadrugari unosili više članskih uloga a ravnopravni su u odlučivanju ili zašto bi trpjeli zadruga s manjem broja uloga a istim pravom glasa i jednakim pravima u raspodjeli dobiti. Stoga je zaključak da je jedini cilj zadruga i zadrugara zaštita i unapređenje gospodarskoga i profesionalnog inte-

resa. Interes je jedini poticaj jačanju zadrugarstva i on u zakonu mora biti prepoznatljiv. Čisti dobitak ostvaren zajedničkim poslovanjem trebao bi se zvati poslovni višak a po odluci samih zadrugara ne bi se trebao dijeliti nego stavljati u pričuvnu glavnica koja služi za jačanje snage zadruga. Tako bi, primjerice, zadruga proizvođača mlijeka iz poslovnog viška mogla izgraditi mljekaru za plasman svojih proizvoda.

Postojeći sustav PDV-a jedan je od dodatnih razloga da seljaci traže svoje mjesto u združnom udruživanju jer je porezna stopa od 22 posto neprihvatljivo visoka za poljoprivredu (točno je da seljaci mogu postati porezni obveznici i ostvariti povrat PDV-a no tada moraju voditi poslovne knjige i platiti njihov vođenje). Stoga je povoljnije učlaniti se u zadruga koja će to obavljati za njega, rekla je, među ostalim, zastupnica dodajući da je u funkciji razvoja zadrugarstva u poljoprivrednoj proizvodnji i razvoj štedno kreditnih zadruga.

U predloženi zakon trebalo je unijeti odredbu o neograničenosti članskih uloga a umjesto upravnog odbora suglasnost upravi na otuđenje i opterećenje pokretne i nepokretne imovine zadruga trebala bi davati skupština zadruga. Nejasna je odredba da skupština zadruga donosi odluku o osnivanju druge zadruga (zadruga mogu osnovati najmanje tri osnivača) a ne nalazimo ni opravdanja za obveznost članstva u Hrvatskom savezu zadruga, navela je, među ostalim zastupnica.

Klub zastupnika HSS-a smatra potrebnim zakon o zadrugama koji bi u praksi saživio duh zadrugarstva i poticao njegov razvoj te će (uz amandmane Odbora za zakonodavstvo) podržati donošenje ovog zakona.

Dodatni poticaj zadrugarstvu

I Klub zastupnika SDP-a podržat će usvajanje ovog zakona, rekao je **Franjo Kučar (SDP)** govoreći u ime tog Kluba. Namjera je predlagatelja da ovaj zakon postane krovni zakon za sve zadruga bez obzira na djelatnost koju obavljaju, naglasio je osvrćući se na svrhu ovog zakona. Zadrugarstvo na hrvatskim prostorima datira od 1862. a danas u Hrvatskoj posluje 850 zadruga s 3.000 zaposlenih, 14.761 zadrugarom i 45.000 kooperanata (bez štedno-kreditnih zadruga), naveo je, među

ostalim zastupnik dajući presjek povijesti, sadašnjosti i budućnosti zadrugarstva u nas navodeći i komparativne podatke o zadrugarstvu u Europi koja danas ima 132.000 zadruga sa 83,5 milijuna zadrugara i 2,3 milijuna zaposlenih.

Očekujemo da će ovaj zakon dati dodatni poticaj svima koji kroz zadrugarstvo mogu ostvariti osobni i zajednički interes, rekao je naglašavajući pri tome da poljoprivredno zadrugarstvo, kao specifično, mora osigurati niz posebnih pogodnosti za svoje zadrugare.

Klub zastupnika DC-a drži da je postojeća politika prema zadrugama bila nezadovoljavajuća a da ovaj Klub ne može biti zadovoljan ni ovakvim prijedlogom zakona jer neće pridonijeti boljoj reformi zadrugarškog sustava, rekla je **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** govoreći u ime tog Kluba. Cilj zakona bi trebao biti odrediti jasnu politiku prema zadrugama koja odgovara suvremenim trendovima i potrebama društva, odnosno da jasno definira ulogu zadruga na način kao što je to u razvijenim zemljama.

U tim zemljama pristup zadrugama promatra se kroz politiku razvoja tzv. socijalne ekonomije ili trećeg sektora, koji se nalazi između tržišta i države. Zadruge su u svijetu reprezentativni primjer socijalne ekonomije, dobrovoljna su društva zadrugara koji udružuju svoja sredstva da bi ostvarili zajedničke ekonomske ili društvene potrebe upravljajući njima na demokratskim načelima. Za razliku od društva kapitala zadrugama je primarni cilj ostvarivanje potreba njezinih članova a ne stjecanje dobiti, rekla je među ostalim. Upozorila je na značenje zadrugama u zapošljavanju smatrajući da se u politici zapošljavanja u Hrvatskoj ne pridaje važnost zadrugama na način kako to rade zapadnoeuropske zemlje.

Da bi se promijenila sadašnja situacija u našem zadrugarstvu, a o tome kakva je govori i podatak da je u Hrvatskoj udio zadrugara u ukupnom broju stanovništva tek 1,7 posto dok je u Americi 30 posto, Austriji 45 posto itd., potrebno je korjenito promijeniti politiku prema zadrugama u skladu s konceptom socijalne ekonomije i dati mu odgovarajuću zakonodavnu regulativu. Ona treba omogućiti razvoj zadrugarstva u promijenjenim tržišnim okolnostima i očuvati glavne karakteristike zadruga, a ovaj je zakon manjkav u oba ta segmenta, smatra Klub zastupnika

DC-a. Nedostatke ovog zakona Klub pokušava ispraviti amandmanima, s obzirom na to da se kasni s ovom zakonskom regulativom, premda se sam koncept zakona, s kojim se ne slaže, ne može mijenjati (da postoji četvrto čitanje trebalo bi).

Dvojbena obveza udruživanja u Savez

Tonči Tadić (HSP) govorio je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a te napomenuo u vezi sa značenjem zadruga, da je povijest zadrugarstva u Hrvatskoj duga i da je prva zadruga (štedna) u Hrvatskoj osnovana na Korčuli još 1864. godine. Posljednjih godina u Hrvatskoj je smanjen broj zadruga - 1995. bilo ih je oko 400 a danas ih ima oko 291 a i broj članova smanjen je sa 7.350 na nešto manje od 6.000. Očito je stoga da je nešto trebalo promijeniti u Zakonu no ovaj Klub smatra, rekao je zastupnik, da je predlagatelj (Ministarstvo) trebao imati bolju komunikaciju u tome s Obrtničkom komorom a ne da ovako i u trećem čitanju postoje primjedbe Komore, što je nedopustivo. Pri pisanju ovog zakona trebalo je biti oprezniji pa onda možda ne bismo imali tri čitanja, rekao je.

Najspornijim smatraju određivanje zadruga kao profitabilnog poduzetnika jer se time nepotrebno miješa trgovačko društvo i način funkcioniranja trgovačkog društva s obrtnicima.

Najspornijim smatraju određivanje zadruga kao profitabilnog poduzetnika jer se time nepotrebno miješa trgovačko društvo i način funkcioniranja trgovačkog društva s obrtnicima. Dvojbena je i obveza udruživanja svih zadruga, navodi zastupnik, jer ovaj Klub drži da je princip dobrovoljnosti ključan za razvoj slobodnog poduzetništva u Hrvatskoj. Suvišno je i štetno obvezivati zadruga na udruživanje u Hrvatski savez zadruga (ionako se moraju udružiti u Obrtničku komoru), naglasio je zastupnik podsjećajući u vezi s tim na amandmane ovog Kluba zastupnika. Naime, to bi bilo dodatno financijsko opterećenje za njih a i suprotno poticaju zadrugarstva, rekao je, među ostalim podsjećajući na amandmane ovog Kluba zastupnika.

Josip Sesar (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a i pitao zašto se interesi zadruga ne mogu zaštititi putem Komore (zar je njen ustroj loše postavljen) i mora li se baš ići sa Savezom. Zadruga se osniva radi interesa zadrugara a ne zbog Saveza što se ovdje izgleda ne uvažava, a kada se primijeni načelo univerzalnosti onda zadruga u Savezu gube svoju posebnost u odnosu na različite djelatnosti koje obavljaju (poljoprivrede, obrt, štedno-kreditna djelatnost, izgradnja stanova) naglasio je, pitajući ne bi li bilo bolje sačuvati posebnost i da se donesu posebni zakoni (o poljoprivrednim zadrugama). No prvotno se mora promijeniti klima u zadrugarstvu.

Zakonom se očito najviše želi regulirati organiziranost a ne poticaj zadrugarstva, konstatirao je, među ostalim zastupnik rekavši da nije uvjeren da je predloženi zakon dostatan pravni okvir za popravljavanje postojećeg stanja u zadrugarstvu. Da bi se uhvatio korak i prestalo zaostajanje za zadrugom u Europi i našem je zadrugarstvu neophodna potpora države, rekao je dodajući da će ovaj Klub zastupnika predložiti amandmane te da o njihovom prihvaćanju ovisi i glasovanje o ovom zakonu.

Klub zastupnika HSL-a podržava ovaj zakon jer je prvi korak prema pravom zadrugarstvu. No to je još daleko od onog zadrugarstva kakvo bismo željeli i kakvo je danas u zapadnom svijetu, u Europi, rekao je **Baltazar Jalšovec (HSL)** govoreći u ime ovog Kluba zastupnika. U nastavku je govorio najviše o zadrugarstvu na području poljoprivrede ali i stanju u poljoprivredi, poticajima (zastupnik se prvi put susreo u životu s poticajima radeći kao dijete u vinogradu s djedom).

Prije desetak godina svaki deseti seljak kod nas bio je član jedne zadruga dok je u susjednim zemljama svaki seljak bio član osam, deset raznih zadruga dok je danas to stanje vani približno isto a kod nas tek je svaki dvadeseti seljak član jedne zadruga, jer nemamo takvih mogućnosti, rekao je naglašavajući da stanje u zadrugarstvu nije kakvo bi trebalo biti. Da bi se seljak učlanio u zadrugu mora imati interes, korist, napomenuo je te se u svojoj raspravi osvrnuo i na zakone o poticajima u poljoprivredi i raspodjeli poljoprivrednog zemljišta (američki predsjednik Lincoln davao je nakon

građanskog rata razvojačenim vojnicima poticaj za obradu zapuštene zemlje - konja i pšenicu - a to bi trebao biti primjer i za nas). Pitao je i gdje su naše zadružne štedionice danas (austrijska Reiffeisenbank potekla je upravo od zadruge) te zaključio da predloženi zakon nekako nagovješćuje da će poljoprivrednik imati koristi od te poljoprivredne zadruge i to je jedini razlog da se i u nju učlani.

Seljaci će uvidjeti da je ovo ipak bolji zakon od dosadašnjega (postoji mogućnost da zadruge radi za potrebe svog člana u vezi s PDV-om), rekao je na kraju.

Potreban zakon o stambenom zadrugarstvu

Ivo Lončar (nezavisni) naglasio je da je ovo treće čitanje zakona, da Odbor za zakonodavstvo nije raspravljao u protekle dvije godine ni o jednom zakonskom prijedlogu kao o ovom. No očito je da nekome odgovara da bude ovakav zakon i ovim se zakonom samo legalizira pljačka, rekao je. Konačni prijedlog zakona osim tehničke dopune pojedinih članaka nudi kroz desetak novih članaka osnivanje Saveza kao krovne organizacije zadrugnog organiziranja (a inače u Zagrebu postoji Hrvatski zadrugni savez) i zapravo donosi statut Saveza, napominje zastupnik, umjesto da se ovim novim zakonom riješe osnovna pitanja koja je predlagatelj naveo da ih treba zakonski urediti.

Zastupnik i pita kako se može istim zakonom regulirati zakon o poljoprivrednim zadrugama, zakon o štedno-kreditnim zadrugama, zakon o stambenim zadrugama itd. Iznoseći konkretne primjedbe na tekst Konačnog prijedloga zakona pitao je i koji su to "drugi interesi" zadruge (članak 1.) te upozorio da nije jasno (pravnim stručnjacima) da zadrugar može biti pravna osoba jer ni predlagatelj u obrazloženju ne spominje u tom smislu pravne osobe. U vezi s tim rješenjem dodaje, a na osnovi, kako kaže, osobnog iskustva, da opravdano sumnja da se na ovaj način želi omogućiti, posebno stambenim zadrugama, koje su u posljednje dvije godine osnivale i građevinska poduzeća preko kojih su ranije nelegalno stečenu imovinu prevele u svoje vlasništvo, da ta građevinska poduzeća sada postanu zadrugari. Onda je i razumljivo zašto se u

obrazloženju (članka 2.) navodi da se daje pravo zadrugarima da raspolažu s dobiti ili da tu dobit mogu usmjeriti na zajedničke ili pojedinačne interese zadrugara. Tu je i, među ostalim, primjedba zastupnika u vezi s osnivanjem zadruge (sličnost sa socijalističkim zakonom gdje su bila samoupravna prava, međusobno udruživanje itd.).

Potrebno je donijeti zakon koji će riješiti pitanje stambenog zadrugarstva, naglasio je zastupnik podsjećajući da je i pri prvom i drugom čitanju govorio da ovaj zakon nije rješenje stambenog zadrugarstva već legalizacija desetogodišnje pljačke, odnosno omogućavanje stambenim zadrugama da nezakonito stečenu imovinu upišu kao svoje vlasništvo (to su učinile pojedine stambene zadruge prošlog ljeta krivotvorenjem dokumenata uz pomoć tzv. neovisnih sudaca). Vrlo je zanimljivo, dodao je u vezi s tim, da su njegovi govori i prijedlozi došli do ljudi iz zadruge i jedino što može zaključiti, rekao je, da je to sprega između stambene mafije i mafije u Saboru.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora **mr. sc. Mato Arlović** je zbog ovih potonjih riječi i uvrede cijelog Sabora izrekao sukladno Poslovniku Hrvatskoga sabora zastupniku opomenu i oduzeo mu riječ, na što mu je Ivo Lončar zahvalio "na demokratičnosti".

Pravni okvir o zadrugarstvu

Josip Leko (SDP) rekao je da o ovom problemu ne misli govoriti na temelju vlastitog iskustva jer ga nema. No Ministarstvo ocjenjuje da je potrebno izraditi novi, cjelovit opći zakon o zadrugarstvu i ovo je korak (privremeni zakon do konačnog novog) novim odnosima u tome. Želja je predlagatelja a i smisao zakona poticanje zadrugarstva a drugi je "par cipela" je li to definirao na najbolji način, no primjedbama iz rasprave u Saboru i amandmanima tekst se može poboljšati, naglasio je.

Ovo nije zakon o stambenom zadrugarstvu ili o štedno-kreditnim zadrugama već opći okvir o zadrugarstvu a Vlada će vjerojatno najbolje osmisliti kako može utjecati na razvitak zadrugarstva a u ovoj fazi predlagatelj je ocijenio potrebnim osnovati krovnu organizaciju zadruga u RH. U tom smislu je zakon potreban i dobrodošao, smatra zastu-

pnik, a eventualne zloupotrebe u zadrugarstvu ("paušalno možemo reći bilo ih je i bit će ih") nisu razlog da se ne potiče zadrugarstvo.

Mladen Godek (HSL) napominje da samo mali broj zakona doživljava "sudbinu" da uđe u treće čitanje, a čak je osnovano i tijelo (Odbor za zakonodavstvo i Ministarstvo) koje je konačno usuglasilo tekst zakona. Kada se nakupi toliko dilema oko jedne materije onda se često pokušava vidjeti kako je to drugdje uređeno a Vlada se ovdje našla objektivno u nezahvalnoj situaciji jer, vodeći računa o našim specifičnostima, nije se moglo preslikati strano iskustvo.

U vezi s predloženim rješenjima naglasio je da je na Odboru za zakonodavstvo govorio protiv obveznog udruživanja zadruga u Hrvatski savez zadruga no da je predlagatelj to ocijenio nužnim u ovom trenutku no da će kasnije taj Savez, s razvojem zadrugarstva "prirodno odumrijeti". Osvrnuo se i na navode zastupnika Lončara o stambenim zadrugama te rekao da ove odredbe zakona o zadrugama nemaju veze sa spomenutim sporovima te da se nada da će pravosuđe snaći snagu da ih riješi kako treba, da ne bude oštećenih ljudi. Misli da bez grižnje profesionalne savjesti može dignuti ruku za predloženi zakon, rekao je.

Zatim je rasprava o ovom zakonskom prijedlogu zaključena, a prije samog glasovanja zamjenik ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo Ivan Knok iznio je stajalište predlagatelja u vezi s podnesenim amandmanima. Predlagatelj je prihvatio samo amandmane Odbora za zakonodavstvo, a za neprihvatanje drugih amandmana glasovanjem se opredijelila i većina zastupnika (zastupnik Miroslav Korenika povukao svoje amandmane).

Većinom glasova (79 za, dva protiv i pet suzdržanih) donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Nije prihvaćen predloženi zaključak Odbora za poljoprivredu i šumarstvo o zaduženju Vlade RH da što prije izradi i Hrvatskom saboru dostavi Prijedlog zakona o poljoprivrednim zadrugama (19 za, 21 protiv i 46 suzdržanih) kao ni zaključak Kluba zastupnika da se obveže Vlada RH na podnošenje godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru o stanju zadruga.

Đ.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O AUTORSKOM PRAVU

Autorske naknade svesti u realne (europske) okvire

O zakonskom prijedlogu provedena je opća rasprava. Svi prijedlozi i mišljenja zastupnika izrečena u raspravi, bit će upućeni Vladi RH, uz zaduženje da ona, u roku šest mjeseci, Hrvatskom saboru podnese prijedlog novoga, cjelovitog zakona o autorskom pravu.

Na sjednici u siječnju na dnevnom redu Hrvatskog sabora našao se i zakonski prijedlog o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu, što ga je predložio za donošenje - hitnim postupkom - Klub zastupnika HSP-HKDU-a. Osnovna je svrha njihova prijedloga da se autorske odnosno izvođačke naknade čiju visinu proizvoljno određuju autorske udruge, usklade s mogućnostima korisnika. Predlažu da se način utvrđivanja visine autorske naknade uredi po uzoru na Njemačku, Sloveniju i druge zemlje gdje se prakticira model pregovaranja između udruga autora i udruga korisnika.

Nakon kraće rasprave u kojoj su mišljenja sudionika bila podijeljena, većina zastupnika, priklonivši se mišljenju Vlade, uskratila je podršku ovom prijedlogu, budući da je u pripremi novi zakon o autorskom i srodnim pravima koji će biti u potpunosti usklađen s propisima EU. O prijedlogu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a provedena je samo opća rasprava, a sve primjedbe i prijedlozi iz te rasprave prosljeđeni su Vladi RH kako bi ih uzela u obzir prilikom utvrđivanja prijedloga novog Zakona o autorskom pravu. Zastupnici su je obvezali da to učini najkasnije u roku od 6 mjeseci.

O PRIJEDLOGU

Predstavnik predlagatelja **Anto Đapić** pojasnio je zastupnicima da je Klub zastupnika HSP-HKDU-a predložio hitno noveliranje Zakona o autorskom pravu da bi se spriječili

daljnji poremećaji u gospodarstvu, posebice u tzv. malom poduzetništvu, koje ionako teško preživljava. Ujedno je spomenuo da je hitnu zakonodavnu proceduru poduprlo 108 zastupnika.

Autorske udruge proizvoljno određuju tarife

Postojećim Zakonom koji je naslijeđen iz vremena bivše SFRJ (datira iz 1978. godine) podsjeća zastupnik, regulirano je plaćanje naknade udrugama za zaštitu autorskih prava za puštanje glazbe u ugostiteljskim objektima, hotelima, trgovinama, frizerskim salonima i drugim obrtničkim radnjama, radio i

Zakon dopušta udrugama autora da potpuno samostalno i proizvoljno utvrđuju, ubiru i troše autorske naknade.

TV postajama, itd. Naime, spomenuti zakon omogućava postojanje više "udruga autora i drugih nositelja autorskih prava te drugih pravnih osoba specijaliziranih za ostvarivanje autorskih prava" koje u praksi potpuno samostalno, bez nadzora i bez ičije suglasnosti, propisuju kriterije za utvrđivanje i visinu naknade. tj. svoje tarife, što je pravno neodrživo, tvrdi Đapić (nameće se pitanje u čije ime ih donose i kako ih raspoređuju). Nesporno je, kaže, da treba štiti autorsko djelo, te da autorima pripada određena naknada za korištenje njihovih autorskih djela. Međutim, nedopustivo je provoditi zaštitu autorskih djela i ubirati za to naknade temeljem neodgovarajućeg i nepotpuno

nog zakonskog okvira, prepuštajući pritom korisnike na milost organizacijama autora i njihovim proizvoljnim i samovoljnim interpretacijama Zakona glede utvrđivanja visine naknade. Ako država propisuje obvezu plaćanja naknade ona mora odrediti i osnovne kriterije te obavljati nadzor nad provedbom te pravno utvrđene obveze, naglašava zastupnik.

"Dozvole za javno korištenje" s uplatnicom

U nastavku je spomenuo da je temeljem ovlasti iz postojećeg Zakona Upravni odbor Hrvatskog društva skladatelja donio Pravilnik o naknadama za javnu izvedbu i priopćavanje javnosti glazbenih djela te naknadama za korištenje glazbenih izvedbenih materijala, a Upravni odbor Hrvatske udruge za zaštitu izvođačkih prava Pravilnik o naknadama za iskorištavanje snimljenih izvedaba umjetnika izvođača. Navedeni "opći akti" organizacija za ostvarivanje autorskih prava, kojima se utvrđuje visina autorske, odnosno izvođačke naknade (tzv. naknade ZAMP-u) objavljeni su u "Narodnim novinama". Na taj su način spomenute organizacije, zapravo, izdale "dozvole za javno korištenje" s uplatnicom. Naime, postolari, urari, ugostitelji, hotelijeri, itd. dobivaju uplatnice autorskih organizacija, opomene, sudske tužbe, vode se prekršajni postupci, čak su započeli radom i sudski ovršitelji u postupcima ovrhe i pljenidbe nosača zvuka.

Činjenica da obrtničke radnje uredno dobivaju uplatnice autorskih

organizacija, tužbe, kazne i dr. a poslovni prostori pravnih osoba - tijela državne vlasti i državne uprave ne, najbolje svjedoči o samovoljnoj interpretaciji i provedbi Zakona, kaže

Nema pravne osnove za legaliziranje "dvostruke naknade" za jednu te istu izvedbu, kao ni za naplatu naknade za autorska prava obrtnicima i pravnim osobama radi slušanja skladbe na radiju ili TV-u.

Đapić. To upućuje na potrebu reguliranja ovog sustava na transparentan način. U prvom redu valja postaviti pitanje kriterija i načina utvrđivanja naknade za autorska prava koji su neshvatljivo različiti. Primjerice, ugostiteljskim objektima naknada se naplaćuje ovisno o radnom vremenu, hotelima prema broju gostiju, trgovinskim i drugim poslovnim prostorima prema njihovoj površini, a taksistima u mjesečnom paušalu, itd. Jednom riječju, Zakon dopušta "udruzi autora" da potpuno samostalno i proizvoljno utvrđuje, ubire i troši autorske naknade, zaključuje zastupnik, i napominje da potreba zakonske zaštite prava autora ne smije korisnike dovesti u pravnu nesigurnost (time postojeći Zakon u sadašnjem obliku narušava ustavno načelo vladavine prava). Apсурдно je, kaže, da HRT i drugi elektronski mediji uredno plaćaju naknade za autorska prava, upravo radi distribucije i reprodukcije ovih djela svojim slušateljima i gledateljima, a ne radi internog prijenosa zaposlenicima. To znači da nema pravne osnove za legaliziranje "dvostruke naknade" za jednu te istu izvedbu, kao što nema osnove ni za naplatu naknade za autorska prava obrtnicima i pravnim osobama radi slušanja skladbe na radiju ili TV-u.

Jednako su tako apsurdne i odredbe stavaka 2. i 4. članka 94. postojećeg Zakona prema kojima Financijska policija, odnosno od 13. srpnja 2001. Porezna uprava, te policijske snage MUP-a, trebaju pružati pomoć organizacijama autora u ostvarivanju autorskih prava. To znači da u ostvarivanju pravnog odnosa između autora i korisnika posreduju državna tijela koja posve sigurno nisu osnovana u tu svrhu, upozorava zastu-

pnik. Porezna uprava bi u prvom redu trebala kontrolirati obračun i naplatu državnih prihoda odnosno provjeravati jesu li nosači zvuka (CD ili kasete) u uporabi legalno nabavljeni ili su "piratski", ali ne i provjeravati plaćanje ugovorne naknade.

Ne uspije li dogovaranje slijedi arbitraža

Po riječima zastupnika suština je njihova prijedloga da se radi usuglašavanja postojećeg Zakona s

Iznos naknada za puštanje glazbe mora biti plod dogovora između udruga autora te komora korisnika i udruga elektronskih i javnih glasila.

propisima zemalja EU način utvrđivanja visine autorske naknade uredi po uzoru na Njemačku, kao što je to uradila i Slovenija. Naime, iznos naknada za puštanje glazbe mora biti plod dogovora između udruga autora, s jedne strane, te komora korisnika i udruga elektronskih i javnih glasila s druge strane. Ako dogovaranje ne bi uspjelo u roku od tri mjeseca, visina naknade utvrđivala bi se na temelju pravilnika koji bi donijela paritetno sastavljena arbitraža, uz posredovanje Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Po riječima zastupnika inicijativu za pregovaranje može dati svaka strana u pregovorima. Za donošenje novog pravilnika predviđen je rok od 6 mjeseci.

Autorske naknade svesti u realne okvire

U nastavku je naglasio da predloženom zakonskom izmjenom predlagatelj ne želi ukinuti plaćanje naknade za puštanje glazbe, nego je samo želi svesti u razumne okvire, uz europske norme ponašanja. Time bi se Zakon o autorskom pravu i u ovom dijelu uskladio sa zakonodavnim uređenjima Europe, kao i sa zahtjevima Ustava RH. Najvažnije je, kaže, da glede naknade ZAMP-u zaživi princip pregovaranja udruga autora i udruga korisnika, kao što je to slučaj i u Njemačkoj, Sloveniji i drugim zemljama. Uostalom, na razini grada Zagreba nedavno je, zahvaljujući i ovoj zakonskoj inicijativi, temeljem

predloženog modela postignut uspješan sporazum između udruga autora i udruge ugostitelja grada Zagreba. Na isti način bi se mogle riješiti i dvojbe u svezi s dugovanjima hotelijera i ugostitelja iz ratnog razdoblja za neplaćene naknade ZAMP-u, zaključio je Đapić.

RADNA TIJELA

Mišljenja radnih tijela bila su podijeljena. Primjerice, matični **Odbor za informiranje, informatizaciju i medije** nije podržao predložene izmjene, budući da Vladina radna skupina radi na pripremi novog zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, koji bi tijekom drugog kvartala ove godine trebao biti upućen u saborsku proceduru.

Odbor za turizam je također imao u vidu te argumente kojima je Vlada obrazložila svoje negativno mišljenje o predloženom zakonu. Unatoč tome ocijenio je da postoje opravdani razlozi za izmjenu dijela tog propisa, u predloženom tekstu. Ujedno je sugerirao zastupnicima da obvežu Vladu da najkasnije u roku od šest mjeseci podnese prijedlog novog, cjelovitog Zakona o autorskom pravu. Za predložene izmjene postojećeg Zakona, ali u redovnoj proceduri, založio se i **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu**. Odbor za zakonodavstvo sugerirao je Hrvatskom saboru da provede samo opću raspravu o Prijedlogu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, a prijedloge i primjedbe zastupnika uputi Vladi RH kako bi ih imala u vidu prilikom utvrđivanja prijedloga novog Zakona o autorskom pravu (trebalo bi je obvezati da ga podnese u roku od 6 mjeseci).

U nastavku donosimo i spomenuto Mišljenje Vlade RH koja je sugerirala Hrvatskom saboru da ne prihvati predloženi Zakon. U svom obrazloženju navodi da je u tijeku rad na pripremi novog zakona o autorskom pravu i srodnim pravima koji će, uz uvažavanje specifičnosti, interesa i potreba Republike Hrvatske, biti u potpunosti usklađen s propisima EU, posebice iz područja intelektualnog vlasništva.

Vlada napominje da je u tu svrhu osnovana stalna radna skupina, te pet radnih podskupina za pojedine dijelove zakona (pored predstavnika nadležnih tijela državne uprave,

sačinjavaju ih stručnjaci za pojedina područja, predstavnici autora, te drugih nositelja prava odnosno njihovih udruga, kao i predstavnici korisnika - Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore i udruga elektronskih javnih medija. Predviđeno je, nadalje, da se obave stručne konzultacije i s relevantnim inozemnim institucijama, a npr. Svjetskom organizacijom za intelektualno vlasništvo i Svjetskom trgovinskom organizacijom, čime se ispunjava obveza usklađivanja zakonodavnog područja autorskog i srodnih prava Republike Hrvatske s pravnom stečevinom EU.

Do kraja prvog kvartala 2002. godine trebala bi biti provedena javna rasprava o Nacrtu prijedloga zakona o autorskom pravu i srodnim pravima a nakon obavljene recenzije (domaće i međunarodne) zakonski prijedlog bit će upućen u saborsku proceduru (tijekom drugog kvartala 2002. godine).

Vlada, inače, smatra da zakonski prijedlog Kluba zastupnika HSP-HKDU-a sadrži neprimjerena i neprihvatljiva rješenja. Primjerice, uvođenje arbitraže u autorskopravni sustav upitno je s ustavno-pravnog stanovišta. S obzirom na pozitivne propise Republike Hrvatske, posebice Zakon o arbitraži, a i na relevantne propise i praksu država članica EU, ta novina svakako zahtijeva dodatno elaboriranje, kako u pogledu sastava tog tijela, tako i u pogledu postupka donošenja odluka. Naime, njena (eventualna) implementacija trebala bi osigurati učinkovito funkcioniranje sustava kolektivnog ostvarivanja prava autora i drugih nositelja. Budući da, po njenoj ocjeni, spomenuti zakonski prijedlog sadrži određene nepreciznosti, nepotpunosti, pa i tendenciozne netočnosti, Vlada RH u svom Mišljenju podsjeća na rješenja koja predviđa postojeći Zakon o autorskom pravu. Napominje, među ostalim, da je pravni status udruga autora uređen Zakonom o udrugama, a provođenje nadzora nad njima i Zakonom o autorskom pravu.

Što prije predložiti novi zakon

Prije prelaska na raspravu govorili su izvjestitelji radnih tijela - u ime **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu dr. sc. Ante Simonić**, u ime **Odbora za turizam Željko Pavlic**, a u ime matičnog Odbora za informiranje, informatizaciju i medije **Luka Roić**.

Uslijedila su izlaganja predstavnika zastupničkih klubova.

Po riječima **dr. Ante Simonića Klub zastupnika HSS-a** priklonio se mišljenju Vlade, koja smatra da ponudena rješenja nisu prihvatljiva ni s ustavno-pravnog ni sa stajališta usklađenosti s drugim postojećim propisima. Napominje, također, da je u tijeku rad na pripremi novog zakona o autorskom i srodnim pravima koji će, uz uvažavanje specifičnosti, interesa i potreba Republike Hrvatske, biti u potpunosti usklađen s propisima EU, posebice iz područja intelektualnog vlasništva. Budući da je izrada tog zakona u završnoj fazi Klub zastupnika HSS-a sugerira da predlagatelj ovih izmjena uđe u radnu skupinu eksperata koju je u tu svrhu osnovala Vlada (pored predstavnika nadležnih tijela državne uprave sačinjavaju je stručnjaci za pojedina područja, predstavnici autora te drugih nositelja prava odnosno njihovih udruga, kao i predstavnici korisnika - Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore i udruga elektronskih javnih medija). Zastupnik je na kraju naglasio da haesesovci ne prihvaćaju predložene izmjene i dopune, ali se zalažu za to da se Vladu obveže da do kraja svibnja predloži Saboru novi, cjeloviti zakon o autorskim i srodnim pravima.

Primijeniti njemački model pregovaranja

Na početku svog izlaganja **Tonči Tadić**, glasnogovornik **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**, izrazio je žaljenje što ovoj raspravi nisu nazočni i predstavnici Vlade RH, budući da se

Apsurdno je da se u Hrvatskoj primjenjuju pravilnici sa zakonskom snagom koje donose pojedine udruge i da se naknade ZAMP-u naplaćuju uz zaštitu Financijske policije i MUP-a, kao da je riječ o nekakvom porezu.

radi o zakonu od iznimne važnosti za sve hrvatske obrtnike i poduzetnike te za radio i tv postaje. Napomenuo je da je predloženi zakon sačinjen uz potporu i na zamolbu stručnjaka iz

Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske gospodarske komore i Nacionalne udruge televizija te usklađen s tekstom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i s Međunarodnom konvencijom o autorskim pravima. Ponovio je opredjeljenje predlagatelja da se naknade za slušanje glazbe u ugostiteljskim objektima, trgovinama, obrtničkim radnjama, hotelima i dr. svedu u europske okvire odnosno da se kod utvrđivanja njihove visine primijeni njemački model pregovaranja između udruga koje zastupaju autore i onih koje zastupaju korisnike.

Upozorio je na to da je u Hrvatskoj još uvijek na snazi zakon naslijeđen iz vremena SFRH koji je 1999. godine, doduše, promijenjen, ali ne u dijelu koji se odnosi na način utvrđivanja naknade za autorska prava. Apsurdno je, kaže, da se u nas primjenjuju pravilnici sa zakonskom snagom koje donose pojedine udruge i da se naknade ZAMP-u naplaćuju uz zaštitu Financijske policije i MUP-a, kao da je riječ o nekakvom porezu. Po riječima zastupnika najomiljeniji klijenti ZAMP-a su ugostitelji. Blagajnu nemilice pune i hotelijeri, obrtnici, radio i TV postaje, prodavaonice namještaja, galerije i sl. Tko ne želi plaćati taj namet čeka ga posjet sucu za prekršaje, ovrha ili, u najgorem slučaju, kazna do 5 godina zatvora. Primjerice, u veljači 2001. godine ZAMP je podnio čak 10 tisuća prekršajnih prijava, mahom protiv ugostitelja.

Neizvjesno je kako se prikupljeni novac raspoređuje

Nije poznato koliko se novaca godišnje slije u ZAMP-ovu blagajnu, odnosno po kojim se pravilima taj novac raspoređuje, ali se zna da samo od obrtnika godišnje inkasira oko 130 mln. kuna. Zbog teške financijske situacije u kojoj su hotelijeri već godinama, Ministarstvo turizma RH je samo u 1999. godini uplatilo ZAMP-u 12 mln. kuna, a 2000. godine 13,4 mln. kuna iz Proračuna. Doduše, Hrvatska udruga hotelijera je uz posredovanje ministrice turizma pokušala provesti pregovore sa ZAMP-om, ali oni nisu uspjeli jer nije postojala zakonska obveza pregovaranja.

Spomenuo je i primjer Zagrebačkog kluba "Đuro 2" kojem je ZAMP svojedobno "razrezao" 16,6 tisuća kuna mjesečno, čak i u ljetnim mjesecima kada je taj klub bio

zativoren. Apsurdno je, također, da ugostitelji na jadranskoj obali plaćaju tu naknadu po broju stolica, neovisno o posjećenosti, a hoteli po broju kreveta, odnosno hotelskih soba, neovisno o popunjenosti kapaciteta. Primjerice, Radio Virovitica mjesečno plaća ZAMP-u više nego što izdvaja za PDV ili 15 posto više od ukupnog prihoda informativnog centra Virovitica, u sklopu kojeg djeluje. Nema sumnje da ta davanja treba svesti u realne okvire, to više što način na koji se prikupljen novac raspoređuje nije transparentan.

Tadić je, među ostalim, napomenuo da bi predstavnicima predlagatelja bilo drago da sudjeluju u radu radne skupine koja priprema novi zakon, ali da bi predložene izmjene svakako trebalo prihvatiti kako bi se premostilo vrijeme do njegova stupanja na snagu (to se može odužiti do iduće godine).

Uvodi se novi institut arbitraže

Po riječima **dr. sc. Zdenka Franića, glasnogovornika Kluba zastupnika SDP-a**, institut zaštite intelektualnog vlasništva i autorskog prava star je više od 120 godina a usporedimo li naše norme s propisima drugih zemalja možemo zaključiti da je situacija čak bolja nego što se na prvi pogled čini. Naime, Zakon o autorskom pravu usklađen je s većinom zakona iz europskog pravnog kruga, ali za njegovu punu harmonizaciju bi trebalo provesti određene promjene

Predloženim izmjenama u hrvatski pravni sustav uvodi se jedna nova kategorija arbitraže, u slučaju neuspjelog dogovora između predstavnika autora, komora korisnika i predstavnika elektronskih glasila.

(mnoge odredbe treba precizirati). S obzirom na nesumnjive nelogičnosti i dvojbe u pogledu kriterija i mehanizama te instrumenata novčane autorske naknade pri javnom izvođenju glazbe u poslovnim prostorima, posebice u ugostiteljskim objektima, mnoge odredbe treba precizirati. S druge strane, nesporno je da glazba pripada autorima koji imaju isključivo pravo odlučiti pod kojim će se uvjetima njihova djela izvoditi.

Po riječima zastupnika predloženim izmjenama u hrvatski pravni sustav uvodi se jedna nova kategorija arbitraže u slučaju neuspjelog dogovora između predstavnika autora, komora korisnika i predstavnika elektronskih glasila. Sudeći po sastavu tog tijela (dva predstavnika organizacija autora, 2 predstavnika komora korisnika i udruga hrvatskih elektronskih javnih glasila te 1 predstavnik Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo) proizlazi da bi presudan bio glas predstavnika Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Budući da je predstavnik Vlade na sjednicama saborskih odbora obećao da će se novi zakon naći u saborskoj proceduri tijekom drugog kvartala ove godine, ne bi bilo dobro prejudicirati određena rješenja, upozorava zastupnik. Stoga Klub zastupnika SDP-a podržava stav matičnog radnog tijela, da se ne ide na noveliranje postojećeg, nego na donošenje novog, cjelovitog Zakona o autorskom pravu koji bi trebao što prije doći pred zastupnike.

Autorske naknade moraju biti primjerene ekonomskim uvjetima

Govoreći u ime Kluba zastupnika DC-a, **Vesna Škare-Ožbolt** naglasila je da je Zakon o autorskom pravu jedan od najznačajnijih zakona koji reguliraju područje intelektualnog vlasništva, a kvalitetna zaštita tog prava nužna je kako zbog principa pravne države koja mora štiti svako vlasništvo tako i zbog stvaranja poduzetničke klime. Stoga Klub zastupnika DC-a traži da se ubrza proces donošenja novog Zakona o autorskom pravu kojim bi se na sveobuhvatniji i precizniji način zaštitilo autore svih djela, posebno na području novih tehnologija (moralna, vlasnička i ostala autorska prava moraju uživati svaku zaštitu države). Ključno je pitanje o kojem pritom treba voditi računa kako, s jedne strane, zaštititi autorsko pravo a, s druge, omogućiti dostupnost informacija svima. Drugo je pitanje socijalni moment, kaže zastupnica. Primjerice, nema sumnje da treba zaštititi pravo autora knjiga koje se fotokopiraju, ali ne na način da se studente prisiljava da kupuju knjige. Zastupnici DC-a vide rješenje u isplaćivanju naknade autorima od onih koji posređuju između njihovih

informacija i krajnjih korisnika, a ta naknada mora odgovarati ekonomskim uvjetima društva.

Prema postojećem zakonu udruge autora imaju zakonsko pravo name-

Kvalitetna zaštita autorskog prava nužna je ne samo zbog principa pravne države, koja mora štiti svako vlasništvo, nego i radi stvaranja poduzetničke klime.

tnuti visinu naknade korisnicima, odnosno posrednicima autorskih djela. Budući da se ta cijena na kraju prevlađuje na potrošače, zastupnici DC-a smatraju da u određivanju cijene korištenja tih intelektualnih usluga treba uključiti i drugu stranu, a to su udruge korisnika i udruge javnih medija. Po riječima zastupnice međusobno dogovaranje svih strana omogućilo bi primjereniji način utvrđivanja naknada jer bi se pri tome uvažavao i ekonomski i socijalni moment u kojem se društvo nalazi. U krajnjem slučaju, ako takav odgovor ne bi uspio, presudio bi državni organ - Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Ovakvim modelom ne bi se naštetilo pravima autora, već upravo suprotno - potaknulo bi se korisnike i posrednike autorskih djela da ne izbjegavaju tu zakonsku obvezu. Zbog toga Klub zastupnika DC-a podržava ovaj zakonski prijedlog, uz sugestiju autorima novog Zakona da u njegov tekst ugrade sličan model utvrđivanja naknade koji bi se odnosio na sva područja zaštite autorskih prava.

Ovaj zakon treba podržati jer je na liniji poticanja poduzetništva i olakšavanja pozicije turističkom kompleksu u cjelini.

Mr. sc. Zlatko Mateša je najavio da će Klub zastupnika HDZ-a podržati ovaj zakon jer je na liniji poticanja poduzetništva i olakšavanja pozicije turističkom kompleksu u cjelini (podupro ga je i Odbor za turizam). Dodatni razlog za to je i činjenica da novi zakon koji priprema Vlada najvjerojatnije neće biti donesen tako skoro.

Više reda u zaštiti autorskih prava

Po riječima **Petra Žitnika (HSS)** ha-esesovci podržavaju nastojanje predlagatelja da se u oblasti zaštite autorskih prava uvede više reda (postojeći zakon je zastario i više ne odgovara potrebama na terenu). Naime, autori su na tržištu prepušteni na milost i nemilost sposobnih mešetara i menagera (kada se pojavi neko uspješno djelo svi na njemu dobro zarade a autor dobije mrvice sa stola). Krajnje je vrijeme, kaže, da se spriječi monopol organizacija autora koje mogu po svom pravilniku, koji ima snagu zakona, ostvariti naknadu kakva im odgovara. Iako predložene izmjene samo fragmentarno rješavaju problem treba ih poduprijeti jer je bolje naknade dijeliti prema pravilniku kojeg donose svi zainteresirani, nego prema općem aktu koji donosi sama organizacija autora, naglašava zastupnik. Postojeći zakon, doduše, osigurava zaštitu autorima, sve do policijske zaštite. Unatoč tome, gotovo svaka druga kazeta koja se može kupiti na placu je piratska, tvrdi zastupnik. A najgore je to što autori gotovo ništa ne dobivaju po osnovi tzv. malih autorskih prava (taj novac većinom završava u džepovima drugih).

Kako reče, njegovi stranački kolege se slažu s tim da Vlada u što kraćem roku izradi prijedlog novog zakona, uzimajući u obzir interese svih, a ne pogodujući jednom krugu dobro organiziranih ljudi koji već godinama "obiru vrhnje a drugima ostavljaju sirutku". Međutim, sudeći po dosadašnjem iskustvu, taj zakon zasigurno neće stupiti na snagu prije završetka turističke sezone, pa predloženim izmjenama postojećeg u međuvremenu stvari treba barem malo poboljšati.

Previsoke autorske naknade dodatni teret za poduzetnike

To mišljenje dijeli i **Želimir Janjić (HSL)**. Nema sumnje, kaže, da predlagatelj želi zaštititi autorska prava, a i korisnike tih prava koji sada plaćaju previsoke naknade. To je vrlo veliki teret za naše poduzetnike koji uz to moraju plaćati i porez na

Autori su na tržištu prepušteni na milost i nemilost sposobnih mešetara i menadžera.

tvrtku, na reklamu, prirez, itd., a od njih očekujemo da pridonese smanjenju nezaposlenosti. Stoga je intencija predlagatelja da se ta presija na poduzetništvo smanji, za svaku pohvalu. U svakom slučaju naknada za korištenje autorskih prava treba biti rezultat dogovora onih koji je naplaćuju i onih koji plaćaju, iako uvođenje arbitraže možda nije najsretnije rješenje. Zastupnik se, inače, zalaže za hitno usvajanje predloženih izmjena a nije ni protiv redovne procedure, s tim da drugo čitanje uslijedi što prije.

Po riječima **Tončija Tadića** namjera je predlagatelja da se visina naknada za autorska prava uskladi s realnim mogućnostima korisnika, a to se najbolje može postići na način da se

Zaštita autorskih prava iskorištena je za jednostrano nametanje harača desecima tisuća poduzetnika, obrtnika, ugostitelja, hotelijera i svim radiotelevizijskim postajama.

ona utvrđuje pregovorima dviju strana. Sada nije riječ o zaštiti autorskih prava, nego o tome da je ta zaštita iskorištena za jednostrano

nametanje harača desecima tisuća poduzetnika, obrtnika, ugostitelja, hotelijera i svim radiotelevizijskim postajama (radi se o svojevrsnom porezu koji jednostrano "razrezuju" udruge za zaštitu autorskih prava). Kako reče, predlagatelj ne propisuje visinu tarife, niti nameće jednoj ili drugoj strani neke obveze. Ne želi se upuštati ni u to kako riješiti dugovanja ili probleme dvostrukog plaćanja spomenute naknade (npr. kroz TV pretplatu i kroz naknadu ZAMP-u). Sve što želimo je da u praksi zažive pregovori dviju strana na njemačkom modelu, kaže zastupnik. Slaže se s tim da je arbitraža doista neobično rješenje ali to je, kaže, također sastavni dio tog modela (kod njih se saziva mirovni sud). Na kraju je apelirao na zastupnike da podupru predložene izmjene, kako bi ovaj zakon bio donesen prije turističke sezone. Naime, usklađivanje tih plaćanja s mogućnostima poduzetnika pridonijelo bi većem zapošljavanju u oblasti obrta, ugostiteljstva i hotelijerstva.

Ishod rasprave

Rasprava je okončana donošenjem zaključaka što ih je predložio Odbor za zakonodavstvo. Konstatirano je, naime, da je o zakonskom prijedlogu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a provedena samo opća rasprava. Dogovoreno je, nadalje, da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja zastupnika upute Vladi RH, kako bi ih imala u vidu prigodom utvrđivanja prijedloga novog Zakona o autorskom pravu. Naime, zastupnici su obvezali Vladu RH da najkasnije u roku od 6 mjeseci podnese Hrvatskom saboru prijedlog novog, cjelovitog zakona o autorskom pravu.

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOGA KRIMINALITETA

Izmjene zbog nedovoljno jasnih izričaja

Hrvatski sabor donio je ovaj zakon hitnim postupkom, većinom glasova i nakon kraće rasprave, u tekstu predlagatelja, zajedno s amandmanima Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav te Odbora za zakonodavstvo.

O PRIJEDLOGU

Zaštita, a ne samo kontrola

Umjesto prikaza Prijedloga evo što je o njemu rekla ministrica pravosuđa. Po stupanju na snagu Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta javile su se razne dvojbe zbog nedovoljno jasnih izričaja u svezi s ustrojem Ureda. Radi omogućavanja njegova potpunog ustroja te žurnog postavljanja istražnih sudaca u posebne istražne odjele od predsjednika određenih županijskih sudova predložena je izmjena stavka 6. članka 3 - predloženo je da pristanak kandidata za zapošljavanje u Uredu sadrži podatke o imovini, ali ne i izjavu o pristanku na sigurnosne provjere (kako je to propisano sada). Izmjenom stavka 8. istog članka pojašnjeno je da će sigurnosne provjere biti regulirane posebnim propisima. Opravdano je to radi očekivanja javnosti da se pojača efikasnost države na rješavanju ovoga velikog problema, naglasila je ministrica. Rekavši zatim da tradicionalna načela institucije očigledno nisu dovoljno prilagođena opasnoj pojavi zločinačkih organizacija, njihovoj visokoj organiziranosti i profesionalnosti te metodama njihova djelovanja (od najrafiniranijih ili najsofisticiranijih do najgrubljih), koje obuhvaća i vitalne dijelove društva i čitavog državnog organizma.

Ministrica pravosuđa pojasnila je kako ove izmjene ne odražavaju, kako se spekuliralo u javnosti, nepovjerenje prema sucima ili onima koji će raditi u tom uredu. Uopće ne treba sumnjati da će biti kandidata i da ima onih koji

će vrlo spremno obavljati tu zadaću. Izmjenom se, međutim, ne želi samo kontrolirati već i zaštititi te ljude. Jer, treba imati na umu upravo činjenicu što je to organizirani kriminal i da on želi izvrnuti prijetnjama i ucjenama upravo one koji će se boriti protiv mafije, što zahtijeva potpuni angažman, koji može stajati i života - rekla je ministrica.

Pristanak kandidata za zapošljavanje u Uredu sadržavat će podatke o imovini, ali ne i izjavu o pristanku na sigurnosne provjere (kako je to bilo propisano dosad).

Predloženo je i u korelaciji s pripremljenim zakonskim prijedlogom o konfliktu interesa, prema kojem će svaki javni dužnosnik (dakle i sudac odnosno pravosudni dužnosnik) biti dužan prijaviti svaki mogući pokušaj protuzakonitog utjecaja na njih.

Ispravlja se, nadalje, i očita pogreška u stavku 1. točke 3. članka 21. Zakona, koja propisuje u kojim je predmetima kaznenih djela nadležan Ured. Ured će biti nadležan jedino za djela počinjena u svezi s djelovanjem "zločinačke organizacije" za koja je zapriječena kazna zatvora u trajanju dužem od tri godine - ako su pripremana, planirana ili počinjena u dvije ili više država. Dosadašnje rješenje značajno bi i nepotrebno

Nije riječ o nepovjerenju prema sucima, već o njihovoj zaštiti.

proširilo nadležnost ureda na niz kaznenih djela, bez obzira jesu li u svezi s djelovanjem zločinačke organizacije (što uopće nije bila namjera).

Kazneno pravo koje će djelovati kroz USKOK ne smije otupiti svoju oštricu, rekla je ministrica, uz napomenu da bi se bez izmjene dogodilo upravo to - izgubilo bi se na

ekstenzitetu, a dobilo na intenzitetu, a svrha je upravo suprotno.

Jasnije propisan institut svrhovite delegacije

Bilo je, nadalje, potrebno jasnije propisati institut svrhovite delegacije (članak 26. važećeg zakona) kako bi se Vrhovnom sudu omogućilo da za stvarno nadležan sud odredi i drugi nadležni sud izvan kruga sudova utvrđenih u stavku 1. članka 24 (Osijek, Rijeka, Split i Zagreb), ako bi provođenje postupka, zbog preopterećenosti tih sudova, pred time sudovima bilo otežano.

Izmjena članka 50. predložena je radi ispravka pogreške - iz Ovršnog zakona sud može odrediti mjeru osiguranja "zabilježbe založnog prava u zemljišnim knjigama", a ne "založnog prava".

Ministrica pravosuđa na kraju je naglasila da je predloženim promjenama ostvaren dobar koncept, strategija i taktika. Jer, organizirani kriminalitet crpi snagu iz slabosti države, nedostatka socijalne kohezije i iz netransparentnosti javnih funkcija. A transparentnost je potrebna, naročito kod onih koji obavljaju dužnost u najosjetljivijim dijelovima državnog aparata, policiji i pravosuđu.

RADNA TIJELA

Zakonski prijedlog prethodno je podržan u Odboru za zakonodavstvo, koji je podnio amandman na članak 1. stavak 2, kojim je predloženo da se iz razloga svrsishodnosti ostavi mogućnost obavljanja sigurnosne provjere i kandidata za imenovanje ravnatelja. Istodobno je ukazano da bi trebalo doraditi uz stavak 6. preostali sadržaj stavaka 5. i 6, jer se više ne bi radilo o pristanku već samo o davanju izjave.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podnio je nometehnički amandman na članak 4, a

Odbor za pravosuđe podržao je zakonski prijedlog bez primjedbi, uz izraženu pojedinačnu rezervu o potrebi hitnog postupka.

RASPRAVA

U ime predlagatelja zakonski prijedlog obrazložila je ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Ingrid Antičević-Marinović** (odjeljak o Prijedlogu).

USKOK nadležan i za djela - u svezi s djelovanjem "zločinačke organizacije" - za koja je zapriječena kazna zatvora u trajanju dužem od tri godine, ako su pripremana, planirana ili počinjena u dvije ili više država.

Ako je točna teza da organizirani kriminalitet crpi snagu iz slabosti države tada je naša vlast - s obzirom na 16 tisuća prijava za gospodarski

kriminalitet jako slaba - bio je komentar mr. sc. **Mate Arlovića**.

U ime **Kluba zastupnika HSS-a, Stjepan Dehin** podržao je izmjene Zakona uz upozorenje da je zakon trebalo donijeti i ranije. Naime, pojave koje negativno djeluju na razvoj društva treba otklanjati što rigoroznije i u što kraćem roku, jer su korupcija i kriminal rak-rana svakog društva, napose mladih demokratskih država, kakva je Hrvatska. Zastupnik je apelirao na sve odgovorne da se po svojoj dužnosti svim dopustivim sredstvima uključe u borbu protiv kriminala i korupcije, kako bi ovaj zakon što prije zaživio ("tako ćemo biti zanimljiviji i Europi i svijetu").

Jadranka Kosor (HDZ), koja je načelno poduprla predložene izmjene i konstatacije ministricе, predložila je da se briše rješenje iz članka 1. Konačnog prijedloga, iz kojeg proizlazi - upozorila je - da će se provjera sudaca obavljati bez njihova pristanka i znanja. Obrazloženje - to nije dobro po dignitet sudaca, jer kome vjerovati ako ne njima.

Obrazlažući razloge izmjene predložene člankom 1. ministrica pravosuđa, **Ingrid Antičević-Mari-**

nović objasnila je da to nije odraz nepovjerenja prema sucima već njihova zaštita. Jer upravo članovi organiziranog kriminala pošto-poto nastoje, ne samo u postupku otkrivanja već i procesuiranja, utjecati na one koji donose odluke, pa će zasigurno nastojati zastrašiti i suce i druge zaposlene u Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Predložena odredba transparentno daje do znanja svima, dakle ne samo onima koji rade nego i općoj javnosti, pa i članovima zločinačke organizacije koji se procesuiraju ili koji još nisu obuhvaćeni procesuiranjem, da će se znati za takve njihove postupke. Uz to, dometnula je ministrica, upravo pripremljeni Nacrt zakona o sprječavanju sukoba interesa također predviđa obvezu svim dužnosnicima da prijave svaki pokušaj utjecaja na njihovo djelovanje.

Hrvatski sabor izglasao je izmjene Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta većinom glasova - sa 66 "za" i 13 "suzdržanih".

J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O FINANCIRANJU IZMEĐU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE I REPUBLIKE HRVATSKE I HŽ - HRVATSKIH ŽELJEZNICA D.O.O. ZA OBNOVU ŽELJEZNIČKE PRUGE NA V.C. KORIDORU

Hrvatski je sabor nakon provedene rasprave prihvatio zakonski tekst u hitnom postupku kojim je potvrđen potpisani ugovor o kreditu kojim će se financirati obnova željezničke pruge u smjeru Budimpešta-Ploče.

Zakonom se potvrđuje Ugovor o financiranju potpisan s Investicijskom bankom u iznosu 40 milijuna EUR-a, a koristit će se za projekt obnove 123 km jednotračne pruge na europskom koridoru V.c. u smjeru Budimpešta - Osijek - Sarajevo - Ploče. Prema Ugovoru Hrvatska je obvezna u državnom proračunu, u godinama tijekom provedbe projekta od 2001. do 2005. godine osigurati 56 milijuna 620 tisuća eura.

Hitni postupak primjenjuje se radi toga što je stupanje na snagu pretpostavka za povlačenje zajma.

Zakonski prijedlog raspravila su radna tijela i redom se pozitivno

očitovala - Odbor za zakonodavstvo, Odbor za financiranje i državni proračun te Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu.

Raspravu je započeo **Luka Roić** da bi izvijestio o stavu Odbora za financije i državni proračun. Nastavio je **Miroslav Korenika** u ime Kluba zastupnika SDP-a, i ocijenio kako je modernizacija ove pruge vrlo važna radi budućeg razvoja luke Ploče, gospodarskog razvitka toga dijela Republike Hrvatske, ali i BiH, te cjelokupnog povezivanja sa sjevernom Europom. Pruga će omogućiti postizanje brzine od 60 km na sat, te više od 22,5 tona po jednoj osovini. To odgovara uvjetima prometovanja na paneuropskim koridorima.

Obnovit će se dijelom, u ratu uništena pruga, te elektrificirati dio pruge od Vrpolja do Šamca, uvesti

daljinske komande, te obnoviti sigurnosna signalizacija.

Predviđanja govore da će u narednih 4-5 godina doći do povećanja teretnog ali i putničkog prometa.

Procjenjuje se također da će u predstojećim radovima sudjelovati domaće tvrtke, a bit će upotrebljavana i domaća oprema. Osim toga, postoji mogućnost da se domaće tvrtke i u BiH natječu za izvođača radova što će otvoriti mogućnost daljnjeg zapošljavanja radnika.

Modernizacijom ovog koridora stvara se mogućnost priključenja na deseti koridor (povezivanje Zagreba s istočnom Slavonijom) a financiranjem (iz Fonda za razvoj) obnove pruge od Vinkovaca do Osijeka, čime bi se pomoglo razvoju tih gradova. Ujedno se dobiva mogućnost da privatna društva koja nastanu iz HŽ-a budu

operater i dobiju značajne poslove na koridoru od luke Ploče prema sjevernoj Europi.

Dr. sc. Tonči Tadić je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a podržao predloženi zakon jer će se njegovim donošenjem urediti koridor od mađarske granice preko hrvatskog teritorija do luke Ploče. Povećavanjem tranzita povećava se prihod RH a luka postaje još značajnija za međunarodni promet, naznačio je.

Uz ove prednosti, smatra zastupnik, valja međutim, sagledati i druge činjenice. Naime, upozorio je - oko 2006. godine predviđa se ukidanje monopola što će se odnositi i na HŽ, pa će i radi toga Hrvatska morati obnoviti svoj željeznički prostor, kako ga ne bi prepustila stranim operaterima. Treba stoga voditi računa da se obnovi što više pruga, upozoravajući na mogućnost da HŽ više neće moći na koridorima V.B. i V.C. zaraditi toliko da pokrije gubitke na regionalnim prugama. U protivnom, ako se ne osuvremeni što veći broj

pravaca, a HŽ izgubi koncesiju, može se dogoditi da će Hrvatska doći u situaciju da će vraćati kredit a operater će biti netko treći.

Sugerirao je da bi bilo poželjno da HŽ toliko ojača da kao strani operater u BiH nadzire čitav V.C. koridor.

Smatra da treba voditi računa o obnovi krakova V.C. koridora, u ratu potpuno devastiranih pruga (Osijek-Gaboš-Vinkovci). Apsurdno je - rekao je - da vukovarska luka nije povezana željeznicom nego dijelom kojim prometuju kamioni.

Tibor Santo dr. med. je u ime Kluba zastupnika LS-a rekao da će podržati predloženi zakon jer smatra da će se time riješiti značajna pitanja na području istočne Slavonije.

Međutim, uočava i nedostatke u ovom zakonskom prijedlogu - nije predviđena elektrifikacija pruge, te - do sada važno čvorište (Vinkovci) stavljeno je na margine.

Unatoč tome, za Hrvatsku je zakonom obuhvaćeni koridor važan jer se na ekološki najprihvatljiviji

način transportira roba, a Klub će ga podržati kako bi se što prije povukli krediti.

Damir Jurić je u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a podržao primjedbu zastupnika Sante koja se odnosila na elektrifikaciju te prigovorio da se ne predviđa i drugi koridor u slučaju potrebe.

Ustvrdio je kako je ova investicija jedna od rijetkih u području Slavonije. Premda su, rekao je, ceste u prvom planu, zaključuje kako je i ovaj Ugovor prilika da se ukaže na potrebe većeg investiranja u željeznicu koja sve više postaje važan oblik transportiranja. Na kraju je ustvrdio - ovaj pravac predstavlja snažnu injekciju gospodarstvu istočne Slavonije a za Osijek komunikaciju istok-zapad.

Nakon završene rasprave glasovalo se o Konačnom prijedlogu zakona o potvrđivanju Ugovora o financiranju između Europske investicijske banke i Republike Hrvatske i HŽ-Hrvatskih željeznica d.o.o. za obnovu željezničke pruge na V.c. koridoru. Prihvaćen je jednoglasno sa 90 glasova "za".

M.P.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE RUSKE FEDERACIJE O VOJNO-TEHNIČKOJ SURADNJI

Na sjednici u siječnju Hrvatski sabor je, među ostalim, donio (hitnim postupkom) Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Ruske Federacije o vojno-tehničkoj suradnji potpisanog 18. prosinca 1998. u Moskvi. Zastupnici su ovaj zakonski prijedlog usvojili bez rasprave, priklonivši se pozitivnom mišljenju nadležnih radnih tijela (Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost te Odbora za zakonodavstvo). Ocijenjeno je, naime, da će se potvrđivanjem ovog Sporazuma još više poboljšati bilateralna vojno-tehnička suradnja između dviju zemalja, koja u posljednje vrijeme postaje sve intenzivnija. Naime, Republika Hrvatska će imati šire mogućnosti da u okviru te suradnje realizira dio svojih nastojanja za stvaranjem moderne, tehnički opremljene i stručno osposobljene vojne komponente.

U obrazloženju spomenutog zakona naglašava se da dosadašnji bilateralni vojni odnosi između ministarstava obrane Republike Hrvatske i Ruske Federacije slijede dobre odnose između dviju zemalja i na ostalim područjima međudržavne suradnje. Najveći broj aktivnosti realiziran je u sklopu organizacije susreta i međusobnih posjeta vojnih izaslanstava.

Osnovni cilj sklapanja ovog Sporazuma, koji je produkt prethodnih razgovora i dogovora vojnih izaslanstava Republike Hrvatske i Ruske Federacije, je, znači, poboljšanje dosadašnje bilateralne vojno-tehničke suradnje, kao i stvaranje uvjeta za proširenje međusobne suradnje, posebice u razmjeni stručnjaka radi realizacije zajedničkih programa, pripremi vojnih kadrova i tehničkog osoblja u obrazovnim institucijama i pravnim osobama Stranaka, prodaji licenci za proizvodnju oružja i vojne tehnike i tehničkoj suradnji u organizaciji njihove proizvodnje, te isporuci oru-

žja, vojne tehnike i drugih specijaliziranih sredstava. Sve to od osobitog je nacionalnog interesa Republike Hrvatske, s obzirom na globalni značaj Ruske Federacije u Europi i njezin utjecaj na političke prilike i procese u jugoistočnoj Europi.

Kada stupi na snagu, navedeni Sporazum izravno će se primjenjivati na području vojno-tehničke suradnje (njegove odredbe su, sukladno Ustavu RH, iznad zakona na tom pravnom području) koja će se ostvarivati u sljedećim pravcima: isporuka oružja, vojne tehnike i drugih specijalnih sredstava; osiguranje uporabe, remonta i modernizacije isporučenog oružja i vojne tehnike, te pružanje drugih usluga vojno-tehničke namjene; prodaja licenci za proizvodnju oružja i vojne tehnike i tehnička suradnja u organizaciji njihove proizvodnje; pružanje usluga u izgradnji objekata vojne namjene; razmjena stručnjaka radi realizacije zajedničkih programa s područja vojno-

tehničke suradnje; priprema vojnih kadrova i tehničkog osoblja u obrazovnim institucijama i poduzećima (pravnim osobama) Stranaka, s poštivanjem njihovih potreba i mogućnosti te drugi pravci vojno-tehničke suradnje za koje Stranke pokazuju obostrani interes.

Sklapanje ovog Sporazuma, kao i njegova provedba, ne zahtijevaju osiguranje posebnih financijskih sredstava, uz ona planirana Državnim proračunom za rad Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske, kaže se u obrazloženju

Vlade. Naime, provođenje tog dokumenta odvijat će se kroz redovne aktivnosti Ministarstva obrane i u sklopu godišnjeg plana bilateralne vojne suradnje tog Ministarstva.

M.Ko.

PRIJEDLOG STRATEGIJE "KULTURNI RAZVITAK - HRVATSKA U 21. STOLJEĆU"

Autonomnost kulture i pluralizam kulturnih orijentacija

Zastupnici Hrvatskoga sabora podržali su Prijedlog ove strategije kojom se opisuje, objašnjava i preporučuje temeljne pojmove, ciljeve i instrumente te poželjne učinke razvitka Republike Hrvatske za dugoročno razdoblje u područjima kulturne politike, umjetnosti i kulturnih industrija, kulturne baštine, kulturnih odnosa te međusektorskih žarišta kulture. Klubovi i zastupnici vladajuće koalicije te nacionalnih manjina pozitivno su ocijenili prijedlog Strategije, dok su zastupnici HDZ-a zauzeli drugačije stajalište, prije svega, kritizirajući nalaz kulturne situacije početkom 2000. godine.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza Prijedloga strategije donosimo uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja **dr. sc. Antuna Vujića**, ministra kulture.

Kako je uvodno naglasio, Strategija je pisana kao kombinacija znanstvenog rada i javne rasprave, i predstavlja cijeli niz, odnosno sustav vrijednosnih određenja. U cijelom jednom stoljeću, napose u 90-tima Hrvatska je prošla velike političke, državne i društvene promjene, a koje su imale snažan utjecaj na kulturne promjene. U kulturi se zapažala određena ksenofobičnost kao oblik

kulturne scene i historičnost kao orijentacija kulture te čitav niz drugih vrijednosnih oznaka koji su pokazivali da je stanje u hrvatskoj kulturi vrlo kritično. Suočen sa stvarnim promjenama jedno od prvih zadataka koje je Ministarstvo sebi postavilo, a to je i sastavni dio ove strategije, bio je sačuvati pluralizam kulturnih orijentacija, estetike i institucija u kojem postojanje jedne institucije s određenim predznacima ne potire postojanje drugih institucija. Cjelokupna politika Vlade, ministarstva, i konačno predložene strategije sadržana je u tome kako promicati autonomnost kulture na način da autonomne kulturne vrijednosti budu istinske društvene vrijednosti.

Ako je čovjek glavni kapital, onda ono što ga utemeljuje, a to su zasigurno kultura, znanost i obrazovanje, mora imati posebno mjesto, i to je predmet ove strategije, a napose pokušaj da se institucionalizira takva praksa, odnosno vrijednosni sustav, naglasio je ministar Vujić. To je razlog zašto je Ministarstvo vrlo rano prišlo izradi strategije, još prije nego što je Vlada odlučila krenuti sa strategijom kulturnog razvitka. Opća rasprava o strategiji kulturnog razvitka koja je obuhvatila više od 200 neposrednih sudionika u Trakošćanu u travnju

2001. godine ponudila je Nacrt strategije. Na taj se način dobio angažman velikog kulturnog miljea, a tiče se razvitka autonomije kulture i to kroz nekoliko reformskih iskoraka. Kao prvi iskorak ministar je spomenuo transparentnost kulture u smislu donošenja odluka o kulturi. Drugi je veliki iskorak već učinjen i postoje prvi rezultati, a odnosi se na reformu materijalnog položaja kulture. Tako je u protekle dvije godine za kulturne javne potrebe osigurano gotovo 50 posto više sredstava nego u prethodnom mandatu Sabora i Vlade. S druge strane tu je čitav niz zakona na temelju kojih se određene kulturne djelatnosti oslobađaju poreza, napose na dohodak i dobit. Prvi efekti primjene zakona već su zabilježeni pa je nekoliko svjetskih tvrtki počelo ulagati znatno više sredstava u pojedine kulturne manifestacije u nas. Ta je promjena bitna ne samo radi popravljivanja materijalnog položaja kulture nego i kao imput u nezavisniji položaj kulture u odnosu na državu koja je još uvijek na neki način sponzor svega što se događa u kulturi, primijetio je ministar.

U okviru politike zaštite pluralizma kulturnih orijentacija krenulo se u sustav reforme odlučivanja, i taj je sustav već stupio na snagu. Riječ je o Zakonu o kulturnim vijećima, odnosno Zakonu o nacionalnom kultur-

nom vijeću kao dijelu prvospomenutog zakona. Zahvaljujući tim zakonima u posljednjih je šest mjeseci formirano i pri Ministarstvu registrirano 40-tak novih umjetničkih organizacija.

Također je izmijenjena slika Hrvatske u stranim medijima, naše kazališne predstave dobivaju nagrade na međunarodnim natjecanjima, a izložbe prikazuju izuzetno bogatu kulturnu baštinu Hrvatske, ali i naše najsvremenije tendencije na ovom području. Hrvatska postaje domaćin međunarodnih ministarskih konferencija za kulturu ili pojedina pitanja iz ovoga područja.

U završnom izlaganju konstatirao je da ova strategija ne propisuje mogućnosti i konkretne ciljeve kulturne politike i kulturnih programa, pogotovo ne one koje Hrvatska najviše treba kao što je kapitalna izgradnja na ovom području, i izgradnja kulturne infrastrukture, pa će Ministarstvo u suradnji s Nacionalnim vijećem za kulturu razraditi jedan prijedlog programa kulturnog razvitka u Hrvatskoj. S tim u vezi najavio je neke projekte te zatražio podršku Hrvatskoga sabora kao važnog faktora ohrabrenja u njihovoj realizaciji, iskreno se nadajući da će je i dobiti. Tu se radi i o, kako je kazao, prioritetima od nacionalnog značenja, pa je potrebno da ih Sabor utvrdi i po mogućnosti nađe instrumente za njihovu realizaciju.

RADNA TIJELA

Prije rasprave u Saboru Prijedlog strategije razmatrao je **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu**. Većina sudionika rasprave ustvrdili su da je ovaj Prijedlog rezultat studioznog i višegodišnjeg stručnog nastojanja organiziranog od Ministarstva kulture oslonom na široki krug mjerodavnih suradnika, što je dovelo do prijedloga koji u najvećoj mjeri odgovara stanju i potrebama u kulturi i s obzirom na kulturu.

Bez obzira na moguća uža i šira određenja kulture, postignut je najviši stupanj suglasnosti o tome da kultura pripada u temeljne pretpostavke ostvarivanja poželjne budućnosti, pri čemu svoje mjesto imaju područja i sadržaji koje Prijedlog označava kao "kultura-cilj" i "kultura-sredstvo". Odbor se zalaže za najširi pristup pojmu i sadržaju

kulture pa takvo zalaganje prepoznaje i pozdravlja u mjeri u kojoj je nazočno u razmatranom Prijedlogu.

Veze između tradicijskog i modernog u kulturi poželjne su, potrebne i nužne, osobito u Hrvatskoj kao zemlji oštećenju ratom u njezinoj ljudskoj i materijalnoj supstanci. Pozitivan sociokulturni i materijalni kapital moramo u prvom redu sami otkrivati, čuvati i predavati, budući da veliki svjetski kulturni gospodarski i drugi sustavi prepoznaju kod nas i pripravnici su podupirati ono najatraktivnije u svjetskim razmjerima, dok Hrvatska često, ali u malome posjeduje vrhunske vrijednosti.

Izraženo je mišljenje da Prijedlog ne vrednuje u dovoljno objektivnom svjetlu teškoće s kojima su se hrvatske vlasti suočile u devedesetim godinama pa je, odatle, i slika zalaganja za stvari kulture iz tog razdoblja u Prijedlogu nedovoljno objektivna, odnosno apstraktna i bez dovoljno osjetljivosti za specifične hrvatske prilike.

Prijedlog ne vrednuje u dovoljno objektivnom svjetlu teškoće s kojima se hrvatska vlast suočila devedesetih godina.

U cjelini je, Pregled ocijenjen konceptijski i tehnički kao svakome otvoren prikaz, kao poziv na sudjelovanje u afirmaciji kulture, te kao sadržajan, pregledan i uvjerljiv projekt građen na dosadašnjim uspjesima, ali i poticajan za nove potrebe i izazove, pa i u svjetskim razmjerima, kao poziv na razvoj, a ne skup propisa o tome što kultura smije biti. Odbor je predložio Hrvatskome saboru da primjedbe i sugestije na Prijedlog ove strategije uputi Vladi RH, s ciljem da Vlada Strategiju utvrdi i donese u konačnom obliku.

RASPRAVA

Uvodno je ministar kulture, **dr. sc. Antun Vujčić** upoznao zastupnike s Prijedlogom ove strategije.

Dr. sc. Ante Simonić najprije je prenio stavove Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, a zatim je ponovno dobio riječ, ali sada u ime **Kluba zastupnika HSS-a**. Prijedlog strategije "Kulturnog razvitka - Hrvatska u 21.

stoljeću" opisuju ciljeve, instrumente i poželjne učinke kulturnog razvitka RH za dugoročno razdoblje u području kulturne politike, umjetnosti i kulturne industrije, kulturne baštine, kulturnih odnosa te međusektorskih žarišta kulture. Prijedlog je mudro sačinjen materijal, i ova strategija kulture omogućava na kulturološki prihvaćen način dosezanje poželjne budućnosti nama, i budućim našim generacijama. Neprijeporni je cilj svih nas biti dio svijeta, a pritom ne izgubiti sebe. Ova strategija je otvoreni koncept i omogućava te poziva na dogradnju, a napose omogućava novo promišljanje nekih budućih akcija na ovom području. Konceptijski gledano ova je strategija europska, i tehnički suvremena, a intersektorski obrađena npr. od područja obrazovanja do turizma, gospodarstva i znanosti. Sve su to razlozi zbog kojih Klub zastupnika HSS-a sa zadovoljstvom prihvaća predloženu strategiju, zaključio je zastupnik Simonić.

Samo donošenje državne strategije s obzirom na to da dokument predlaže Vlada u kontradikciji je sa sadržajem dokumenta koji se zalaže za pluralizam, i što manji utjecaj države i politike na kulturni razvitak, primijetila je **Dubravka Šuica**, istupajući u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**. Možda bi, kaže, bilo primjerenije govoriti o nacionalnom programu poticaja kulturnog razvitka ili nacionalnih prioriteta u programu kulturnog razvitka. U dokumentu se uočava teška ocjena kulturne situacije u proteklih desetak godina, gdje se slikovito, a pomalo i uvredljivo govori o "kultu švalje i pletera", upozorila je zastupnica Šuica, a potpuno je jasno, kaže, da je trebalo poticati ono što je bilo zapostavljeno desetljećima, tj. nacionalni i kulturni identitet, i uopće sve povezano sa specifičnom kulturnom baštinom Hrvatske. Osim toga prioritet je bio zaštititi kulturnu baštinu Hrvatske koja je tijekom Domovinskog rata bila nemilice uništavana tako da se na trećini hrvatskog teritorija dogodio kulturni rocid.

Sadržaj i ciljevi kulturne strategije vrlo su stručno i kvalitetno izneseni, a za pohvalu je i to što je Ministarstvo kulture angažiralo vrsne stručnjake, podvukla je zastupnica. U poglavlju Strategije u kojem se navode prednosti i nedostaci vizije kulturnog razvitka kao jedna od ključnih prednosti navodi se "kritičnost spram stare prakse kulturne politike, te

činjenica, koja pripada u zaslugu sadašnjoj Vladi, da su prvi put u povijesti Hrvatske, stručnjaci pozvani izraditi strategiju dugoročnog razvika, barem kada je riječ o kulturi". To je, kaže zastupnica, prilično neobična konstatacija, posebno zato što je profesor dr. Vjeran Katuranić voditelj projekta zajedno s timom stručnjaka izradio ne samo ovaj prijedlog strategije već je 1998. bio i glavni voditelj projekta Nacionalnog izvješća o kulturnoj politici Republike Hrvatske.

Prema Prijedlogu strategije jaka želja za promjenama u kulturnoj politici nastupila je tek 3. siječnja 2000., a očito je da je postojao kontinuitet, tj. jednaka takva želja, potreba i nastojanje da se i u razdoblju prije 2000. uskladi viđenje kulturne politike s novim europskim razmišljanjima, podvlači zastupnica Šuica.

Čudi je konstatacija da jača podjela na umrtvljenu državnu i marginaliziranu alternativnu kulturu i umjetnost, pa postavlja pitanje zašto su umrtvljene državne djelatnosti poput bibliotečne, muzejske, arhivske, filmske, knjižne i nakladničke te zaštite spomenika kulture, i imaju li one alternativu? U dokumentu se govori o oslobođenju kulture i umjetnosti, a zastupnicu zanima od koga ili od čega se to kultura i umjetnost oslobađaju? Upitan je i podatak o velikom iskoraku u državnim financijskim potporama brojnim kulturnim programima, koje su u razdoblju od 2000. rasle gotovo 50 posto.

U strategijskom dokumentu kulturnog razvika previše se puta spominju promjene i osiguravanje iskoraka u kulturi novom političkom voljom, a istovremeno se spominje osiguranje strukturalnih promjena nove kulturne politike, odvajanju od političke volje ako ona donosi arbitrarnost i nekompetentnost. U dijelu u kojem se govori o spomeničkoj renti Klub podržava ustrajanje na donošenju posebne rente čime bi se jačala veza između turizma i kulture te osiguralo financiranje bogatog spomeničkog fonda.

U ovom se dokumentu može pročitati da su očuvanje i unapređivanje kulturne infrastrukture najvidljiviji oblik aktivnosti Ministarstva u kojem se prelama i nasljeđivanje prethodnih inicijativa i promicanje novih. U vrijeme vlasti HDZ-a u Zagrebu su potpuno obnovljeni Muzej Grada Zagreba, Arheološki i Školski muzej, dok je Muzej za umjetnost i obrt dvostruko povećao prostor. U Prijed-

logu strategije za slijedećih 100 godina, kada je riječ o Gradu Zagrebu, spominje se tek konačno rješenje lokacije i projekta te početak rada na Muzeju suvremene umjetnosti, a zastupnica podsjeća da su pripreme za taj projekt obavljene još 1999. godine. Uz to, spominje se i početak rekonstrukcije Meštrovićevog paviljona te neposredno dovršavanje adaptacije Moderne galerije. Bilo bi zanimljivo čuti gdje je u svemu tu lokacija buduće Muzičke akademije u Zagrebu, kaže zastupnica Šuica.

Donošenje državne strategije u kontradikciji je sa sadržajem dokumenta koji se zalaže za pluralizam i za što manje utjecaja države i politike na kulturni razvitak.

Lijepo je čuti kako je hrvatska kultura u Europi i u svijetu, a svijet i Europa u hrvatskoj kulturi, ali to je bilo tako i do 2000. godine, nastavlja zastupnica. U Prijedlogu strategije navedeno je kako je Hrvatska domaćin ministarskih i drugih konferencija u području kulture, a napose susreta, a naša kulturna elita u vrhu međunarodnih organizacija i stručnih timova, dok se hrvatska umjetnost izlaže u svijetu. Takva je strategija bila prisutna i od 1990. naovamo, upozorila je zastupnica Šuica. Zaključujući raspravu kazala je kako će Klub zastupnika HDZ-a biti protiv predložene strategije, te izrazila žaljenje što je uvod ministra Vujića bio pretjerano prožet naglašavanjem političkih promjena i političke volje koji su jedino zaslužni za kulturni pluralizam u nas.

Kultura oslobođena svakog oblika političke prinude

Za razliku od Kluba zastupnika HDZ-a, Klub zastupnika SDP-a posebno ističe uvodni dio dokumenta pod naslovom od kulturne promjene do kulturne strategije ministra Vujića koji se svojom kvalitetom i širinom izdvaja od ostalih dijelova strategije, podvukao je **Nenad Stazić**. Klub u potpunosti prihvaća ocjene izrečene u tom dijelu dokumenta. Kulturu u širem smislu, baš kao i umjetničko stvaralaštvo, uistinu nikada nije bilo moguće ukalupiti u krute okvire ideoloških ili političkih normi, jer je

umjetnik oduvijek slijedio slobodu misli i izraza, kaže Stazić. Početkom 90-tih godina rušenjem socijalističkog sustava i u jeku borbe za nacionalnu afirmaciju, ali i kao odgovor na vojnu agresiju koja je za cilj imala i uništenje kulturnih vrijednosti u Hrvatskoj, nameće se novi kliše poželjnog kulturnog angažmana. Riječ je o očuvanju nacionalne slobode i identiteta, i veličanja tih vrijednosti često nauštrb umjetničke kvalitete, naglašava Stazić. Neki od najistaknutijih intelektualaca (najčešće pisci), koji nisu mogli prihvatiti tako nametnute norme postaju novi disidenti i radije odabiru dobrovoljno izgnanstvo nego da trpe stalna ponižavanja. U takvim uvjetima Hrvatska dočekuje 3. siječnja 2000. Najznačajnija promjena koja se uočava na polju kulture jeste javno odricanje, i to ne samo deklarativno, od ideoloških i političkih zahtjeva spram kulturnih radnika. Od kulture se više ne traži potvrđivanje vlasti, pa ni demokratske, nego se očekuje njezin prinos u obliku slobode stvaralaštva. Da takav stav nije samo lijepo sročena misao nego stvarno opredjeljenje nove Vlade, pokazuje i nedavni događaj oko Sajma knjiga u Frankfurtu kada se od ministra Vujića tražilo da onemogući pojavljivanje jednog naslova na hrvatskom štandu (Araličin roman "Ambra"). Ministar je takvu mogućnost energično odbacio, i tako pokazao da je danas hrvatska kultura oslobođena od svakog javnog oblika političke prinude, napose one državne.

Vidan iskorak k decentralizaciji, ali i demokratizaciji kulturnih odnosa zastupnik vidi u osnivanju kulturnih vijeća kojima se uvodi suodlučivanje u kulturi. Klub predlaže da se razmotri osnivanje fondova pri kulturnim vijećima kako bi se na minimum smanjio utjecaj centralne vlasti na raspodjelu financijskih sredstava.

Strukturalne reforme idu u dva pravca i to prema autonomnosti u odlučivanju u kulturi, i financiranju iste. U potonjem slučaju, kaže, leži jedna opasnost. Naime, mnoge se kulturne aktivnosti ne mogu prepustiti tržištu i komercijalnim interesima koji na tržištu vladaju, a to se najbolje ogleda u književnom stvaralaštvu. Dovoljno je sjetiti se 1999. godine tj. uvođenja drakonskog PDV-a od 22 posto na knjige koji je znatan broj malih nakladničkih kuća pokrenutih tijekom devedesetih

doveden do ruba opstanka. "S druge strane Ministarstvo je za knjižnice otkupljivo uglavnom djela političke prirode kako bi se valjda osigurala isplata honorara njihovim autorima, pa su tako npr. primjerci Bespuća povijesne zbiljnosti ispunjavali čitave police knjižnica, i tamo nepročitani skupljali prašinu, dok su se zanimljivi beletristički naslovi morali naručivati i čekati mjesecima", kazao je Stazić. U odnosu na prethodno razdoblje ukupno financiranje knjiga uvećano je u posljednje dvije godine za više od 50 posto što je donijelo određenu živost u nakladničkoj djelatnosti i u dostupnosti knjiga. Ipak, Klub smatra da je u tom segmentu kulture trebalo učiniti više, posebice na poboljšanju položaja domaćih autora. Valja, naime, učiniti sve da se i materijalno potakne domaće stvaraoce na književno djelovanje, podvukao je zastupnik Stazić te izrazio nadu da će Vlada uvažiti primjedbe Kluba zastupnika SDP-a koji će podržati Prijedlog strategije.

Radi ispravka netočnog navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)**. Beljo se nije složio s iznesenom Stazićevom "crnom slikom" od 1990. do promjena 2000. godine, te podsjeća ovog SDP-ovog zastupnika da je u to vrijeme bio jedan od urednika na jednom od programa Hrvatskoga radija, i da je Hrvatski informativni centar u vrijeme rata prenosio sve njegove komentare po čitavom svijetu. Na to je predsjedatelj **mr. sc. Mato Arlović** upozorio zastupnika da ne iznosi svoje mišljenje i tako zlorabi institut netočnog navoda, a zastupnik **Beljo** odgovorio da je ispravio netočan navod, ali nije mogao navesti i stotinu ostalih koji su također bili netočni.

Njegovanje i razvijanje vrijednosti multikulturalizma

Strategijski dokument kulturnog razvitka ima povijesno značenje za razvoj kulture jednog društva, sveobuhvatan je i ničim opterećen i politički obojen, kazao je **Milan Đukić (SNS)** istupajući u ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina**. U kraćem izlaganju zadržao se na dva segmenta iz ovog dokumenta, tj. govorio je o kulturnom odnosu većine i manjine te kulturnom turizmu. Konstatacija da je Hrvatska multikulturalno društvo, te da je interkulturalna i međuetnička komunikacija reducirana pod prit-

skom rata i sl. ne opravdava zapostavljenost u njegovanju i razvijanju vrijednosti multikulturalizma. Nedostaje, naime, politička volja prema vrijednostima kulture nekih od entiteta, ističe Đukić. Ujedno pojašnjava da će kod osvrta na negativne pojavnosti u ovom području uvijek za primjer uzeti entitet kojem i sam pripada. Implikacije spomenutog odnosa prema vrijednostima kulture drugih etnikuma direktno utječu na diskriminaciju nad dotičnom etičkom grupom. Ne priznati vrijednosti kulture znači onemogućiti dotičnoj etničkoj grupi da po inerciji ravnopravnih okolnosti utječe na izgradnju građanskog multietničkog društva, naglašava Đukić i kao klasični primjer diskriminacije navodi zakonski okvir u kojem se kreće pravo etničkih grupa na razvoj i njegovanje vlastite kulture.

Najznačajnija promjena na polju kulture jeste javno odricanje od ideoloških i političkih zahtjeva spram kulturnih radnika.

Standardno obuhvaćene kulturne aktivnosti jedne etničke zajednice predstavljaju npr. jezik, običaji, folklor, glazbene i izložbene aktivnosti. Ulagati u kulturu jedne etničke zajednice koja je kolektivno suđena na način da se financiraju četiri interesne tamburaške nevladine udruge nije ulaganje u kulturu jednog naroda ili jedne nacionalne manjine, i ne mogu nadoknaditi pravo jednoj zajednici na svoju kulturu, tvrdi Đukić. Ulagati u kulturu jedne etničke zajednice nije moguće ako su pripadnici te grupe otuđeni od svojih domova i privatne imovine. Postavlja se pitanje kako je u takvim okolnostima moguće integrirati vrijednosti jedne etničke grupe u ukupne vrijednosti opće kulture jednog civiliziranog društva. Zastupnik misli da je to moguće samo uz postojanje političke volje (Vlade i države), u civilizacijskom pristupu toj etničkoj zajednici, a napose financijsko ulaganje u realne vrijednosti te kulture.

Da bi kultura bila sastavnica ukupne turističke ponude nužna je izgrađena infrastruktura (ceste, voda, struja), te je potrebno vratiti domaćinstva u posjed kako bi se kroz razvoj seoskog turizma valorizile određene

kulture sa specifičnim vrijednostima. Drugi pristup nema utemeljena je - kaže Đukić. Danas je Vladin Ured za nacionalne manjine samo inkasator financijskih sredstava za etničke grupe s tim da mnoge nisu u mogućnosti kontrolirati kuda ta sredstva idu. Stoga Klub predlaže osnivanje Ministarstva za nacionalne manjine koji će biti koordinator potreba, politike i strategije razvoja kulturnih vrijednosti nacionalnih manjina, i koji će brinuti i o drugim otvorenim pitanjima vezanim uz položaj i status nacionalnih grupa.

Za saborsku je raspravu ovaj dokument možda malo preopširan, primijetila je **Dorica Nikolić**. Objašnjavajući stavove Kluba zastupnika HSL-a kazala je kako je ovaj dokument općenito pisan esejistički i nije se dovoljno usredotočio na trenutak u kojem se nalazimo, i pomalo odlazimo, a to je 21. stoljeće.

Jedan od strateških ciljeva mnogih država u Europi i svijetu je sačuvati kulturni identitet svoje nacije, a u našem prijedlogu strategije to je naznačeno, ali ne dovoljno. S tim u vezi kaže kako je kravata hrvatski kulturni identitet, a to može biti i glagoljica. Ustvrdila je zatim kako Strategija nije dovoljno naglasila mogućnost Hrvatske da stvori nacionalni kulturni proizvod. Voljela bi, kaže, da ministar Vujić na kraju mandata može pokazati takav proizvod te mu poklonila austrijski simbol - Mozart kuglu. Drži da je u redu da oni koji dolaze u Hrvatsku uživaju u našim kulturnim dobrima, a da pritom ne budu ograničeni samo na tamburaške orkestre ili živu glazbu, nego da mogu npr. posjetiti i naše spomenike kulture te da im se može pružiti i kulturni program. Međutim, zašto ne bismo to izvozili pojasnivši tu ideju kroz susrete talijanskih gradova (mediteranskog područja) Venecije i Breše u Italiji i našeg Šibenika npr. Zastupnica se zalaže za prezentiranje našeg kulturnog turizma, ali drži kako u Strategiji moramo naznačiti hoćemo li i što poticati te što će nas predstavljati u Europi i svijetu. U odlučivanju, pa onda i u legislativi važno je da se ne favorizira samoupravljački model koji još uvijek postoji na neki način po sistemu "ajmo odlučiti komisijski, pa onda nitko nije odgovoran nego komisija". Često je to zapravo fasada za provođenje birokratskih odluka, a i misli kako treba pristupiti novim modelima koji podcrtavaju osobnu

odgovornost donesene odluke, pa samim time i posljedice njezina donošenja.

Klub se slaže da bi u kulturi trebalo poticati sponzorstvo i donacije, ali smatra također da bi tu trebalo uključiti i zakladu kao modernu instituciju. Razlog - vani u svijetu ljudi radije surađuju sa zakladama negoli s ministarstvima. Nužno je samo da Ministarstvo osnuje zakladu, dakako, s početnim (inicijalnim) sredstvima, a zaklada kasnije surađuje s ostalim zakladama u svijetu. Na kraju je još rekla da će Klub zastupnika HSLS-a podržati Prijedlog ove strategije.

U nastavku sjednice uslijedila je podjednako rasprava, a prva je riječ dobila **Lucija Debeljuh (SDP)**. I ova je zastupnica dala potporu Strategiji. Tijekom proteklih godina kultura u Republici Hrvatskoj je po sistemu umnoženih zrcala kako na županijskoj tako i općinskoj razini prolazila kroz iznimno složeno razdoblje ispunjeno istinskim nerazumijevanjem njezinog značaja i uloge u društvu. Hiperpoliticizacija društva u društvu u potpunosti je poremetila, porazmještala i ispreturala sve na skali vrijednosti, pa tako na skali kulturoloških i estetskih kriterija. O tome što je za Hrvatsku značila kultura najbolje govori činjenica da se o njezinoj poziciji u društvu govorilo tek vrlo rijetko, a ako je toga i bilo radilo se zapravo samo o zadovoljavanju forme i da bi se još učinkovitije produbio jaz između nadležnih institucija koje raspolažu novcem i onih koji stvaraju kulturni proizvod u gotovo nemogućim (don kihotovskim) uvjetima. Drži kako za to ima bezbroj primjera kako na državnoj tako i lokalnoj razini.

Treba se čuvati paušalnih ocjena

Istinska i izvorna kultura i stvaralaštvo bili su i jesu cijelo vrijeme nasilno stavljeni u poziciju parakulture i parastvaralaštva. Koncept dirigirane vlasti bio je karakterističan za središnju vlast, a i na lokalnoj razini primjenjivan je jednako ili na vrlo sličan način. Vrijednosni sustav dnevno kreiraju slučajnosti različitih političko-privatnih interesa, a sudbina estetskih i kulturoloških kriterija često je prepuštena nekompetentnim ljudima. Ukus publike ne određuju globalni civilizacijski parametri već

privid uspjeha pojedinih ad hoc projekata koje podržavaju političari. Zastupnica drži da samo jasno definirani visoki i strogi kriteriji u svim sferama života mogu Hrvatsku definitivno pretvoriti iz svojevrsnog buvljaka i raznoraznih mešetarija i petljancija, pa i u oblasti kulture, u modernu zemlju 21. stoljeća. Upravo iz tih razloga korisno je raspravljati o Prijedlogu strategije to više što ona nudi jasne ciljeve oslobađanja kulture i struke od svakog oblika političke prinude. Za ostvarenje tog cilja iznimno je korisno, osnivanje kulturnih vijeća, a zastupnica podržava i ideju osnivanja fondova pri tim vijećima. Smatra da će kulturna vijeća na nacionalnoj razini zasigurno pridonijeti osmišljavanju kapitalnih projekata, i na neki način razbiti kruti prsten lokalne autarhije, koji zbog nerazumijevanja i kratkovidnosti udrobljuje osebujni hrvatski pejzaž. Na taj bi način kulturološki vrijedan program na lokalnoj razini dobio županijsku i republičku potporu, ali i obrnuto. S tim u vezi navela je primjer Arene u Puli tvrdeći da ovu izuzetno vrijednu pozornicu do sada nije shvatila niti jedna naša strategija i politika, ali se nada da ćemo dočekati dan kada će se program u Areni znati godinu dana unaprijed, ulaznice za pojedine priredbe prodavati u sklopu turističkih aranžmana, a najznačajnije priredbe poput filmskog festivala prerasti u međunarodnu smotru privlačeći brojne sponzore i donatore. Samo dobro osmišljeni programi garantiraju da ih neće trebati u potpunosti financirati iz proračuna (općinskog, županijskog, republičkog), zaključila je ova zastupnica.

Izrečene kvalifikacije ministra kulture glede nalaza situacije u području kulture s početka 2000. godine sasvim su nepotrebne i prilično neuobičajene u ovakvoj vrsti dokumenta, smatra **Jadranka Kosor (HDZ)**. Zastupnica drži da se treba čuvati od paušalnih ocjena te da izrečene negativne tvrdnje valja argumentirati. Ministar je npr. u svom uvodnom eseju ovog materijala govoreći o nalazu kulturne situacije početkom 2000. ustvrdio da ta hrvatska kultura nije bila prihvatljiva europskom okruženju budući da se predstavljala izolacionistički, odnosno antiglobalistički. Zastupnica nije prihvatila tu ministrovu tvrdnju podsjetivši na neke važne događaje iz tog razdoblja od našeg kulturnog

programa za Vijeće Europe, preko sjajne izložbe hrvatske suvremene umjetnosti koja je "otišla" čak do južne Amerike, i osnovanog Teatra exit, do pripreme jednog međunarodnog projekta (baletnog) u Hrvatskom narodnom kazalištu baš u vrijeme granatiranja Zagreba. Spominjanje kulta švelje u nalazu kulturne situacije početkom 2000. u jednom negativnom kontekstu simbolizira nešto nazadno, a zastupnica doživljava i kao jednu duboko seksističku izjavu.

U Strategiji se navodi kako se mnogo toga može postići samom političkom voljom, pa ako je to tako zašto su onda, primjerice, u državnom proračunu za 2002. smanjena sredstva Matici hrvatskoj. Ako se sredstva Matici ne mogu povećati valja nastojati da barem ostanu na razini prošlih godina, smatra zastupnica. Zaključujući raspravu podsjetila je na ratne štete u kulturi nakon Domovinskog rata, naglasila brigu ministra kulture oko nedavne akcije vraćanja ukrađenog kulturnog blaga iz Srbije u Vukovarski muzej, a prigodu je iskoristila kako bi posebnu zahvalu uputila dvjema samozatajnim ženama - gospođi Ruži Marić, ravnateljici tog Muzeja, i gospođi Branki Šulc, pomoćnici ministra kulture.

Ministar kulture **dr. sc. Antun Vujić** reagirao je na kritike koje su mu uputile dvoje HDZ-ove zastupnice (Šuica i Kosor) glede nalaza kulturne situacije početkom 2000. godine iznesenog u uvodnom dijelu Strategije, a odnosi se na kult švelje i pletera. U Prijedlogu strategije navedeno se stavlja u kondicionalni modus pa se u nastavku kaže kako je "predstavljena slika uvelike izoštrena, iako je ponajviše u tom obliku predstavljala izvor politizacija kulture za jednu novu ne samo kulturnu politiku. A da je tome bilo posve tako, nakon otvaranja vratiju početkom 2000. kroz vrata ne bi imao tko proći". Sve u svemu tu se, kaže, ministar navodi jedna vrsta političkog odnosa prema kritici kulture kojeg niti on ne prihvaća. Zastupnice, međutim, zamjenjuju teze, kaže ministar Vujić i zanima ga zašto se ono što je stavljeno u kondicionalu cijelo vrijeme citira u indikativnom modusu?

U nastavku sjednice govorio je **Ante Beljo (HDZ)**. U kraćem izlaganju i ovaj se zastupnik zadržao na nalazu kulturne situacije početkom 2000. i s tim u vezi na dva citata. Iz tih se citata može npr. pročitati "da je živa kultu-

ra, naprotiv, prepuštena sama sebi, ne participira u državnom proračunu,

Strategija nije dovoljno naglasila mogućnost Hrvatske da stvori nacionalni kulturni proizvod.

dok se korištenje drugih i tuđih financijskih izvora drži nacionalnom nelojalnošću; medijima koji to kritiziraju drže se politički podrivačkim, a pojedinci koji protestiraju prozivaju se javno kao vještice. S druge strane, već ni prvi iskazi novog kulturnog senzibiliteta, koji su se mogli odnositi više na novu vanjsku sliku hrvatske kulture nego na njene dublje strukturalne promjene, nisu ostajali bez grubog odgovora one desnice koja je promjene doživjela kao pobjedu, dapače povratak ljevice; kritika rada središnjih nacionalnih kulturnih ustanova radi njihova osuvremenjivanja shvaćena je kao napad na stožerne ustanove nacionalne kulture, otvaranje prema umjetnicima susjednih zemalja kao kapitulaciju pred agresorom, povratak nekih ranijih stvarnih ili dobrovoljnih disidenata, kao oslobađanje prostora prebjezima itd.

Čuvanje vlastite samobitnosti i identiteta

Nakon terorističkog napada na New York ispred svake kuće u tom gradu najmanje je jedna američka zastava, ali i na svakom drugom autu, kaže zastupnik. To je odgovor Amerikanaca na poziv koji im je nakon terorističkog napada uputio njihov predsjednik. Hrvatska je bila u daleko težoj situaciji nakon što je na nju izvršena agresija, i ako su u to vrijeme u hrvatskim kazalištima i uopće priredbama dominirale rodoljubne teme tada to nije bila sramota niti naš nacionalizam i šovinizam nego rodoljublje i patriotizam. Gledano kroz povijest male države i mali narodi svoju su samobitnost i identitet čuvali kroz čuvanje svog jezika i kulture, nastavio je zastupnik Beljo. A to je bilo najizraženije u trenutku kada je opstojnost hrvatskoga naroda bila najugroženija tj. u razdoblju od 1990. godine.

Od terorističkog napada na Ameriku, kaže kako niti u jednom američkom listu ili na televizijskoj postaji nije se čulo ime Bin Laden

niti bilo koga drugog koji je povezan s tom terorističkom grupom. U vrijeme rata hrvatski su mediji bili poprilično otvoreni, prisjetio se Beljo, ali i situacije kada je urednik "Feral Tribuna" poslan na nedjelju dana na front, ali ga se zbog čuvanja medijskih sloboda u Hrvatskoj moralo vratiti nazad, a zna se kakve je slobode širio taj list i od koga je bio financiran, zaključio je zastupnik Beljo. Kaže kako niti danas nije siguran kako se taj list financira, dodajući i ovo: "Vjerojatno djelomično iz državnog proračuna, dok Hrvatsko slovo nema tu sreću".

A kada je u pitanju "desnica" i "ljeвица" kaže kako se u zadnjih 100 godina ona dijelila u odnosu prema samostalnosti hrvatske države i hrvatskoga naroda, a ne prema onome po čemu se ona svugdje u svijetu određuje tj. po socijalnim temama i problematici. Volio bi, kaže, da se i kod nas tako gleda ta podjela jer misli kako svima nama hrvatska država treba biti zajednička kuća koju ćemo zajednički braniti i promovirati u svijetu.

Usljedile su replike. **Mr. sc. Pavle Kalinić (SDP)** primijetio je da je mobilizacija urednika "Ferala" trajala više od tjedan dana, ali se ne može prisjetiti da je osim ovog urednika netko drugi iz nekih drugih novina ("Večernjaka" i "Vjesnika" npr.) ili sa HTV-a bio mobiliziran. Možda će zastupnik Beljo reći da su takvi imali radnu obvezu, nastavio je Kalinić i dodao još kako su 1991. izmišljane raznorazne sportske čete samo kako bi se našao način da se ne ide na prvu crtu bojišnice.

"Želite li reći da je bojna koju su sačinjavali naši umjetnici, i koja je išla po bojišnici ohrabrivati hrvatske branitelje bila lažna, kao i ljudi poput snimatelja Lederera i mnogih drugih koji su na bojišnici dali svoj život da pošalju istinu o onome što se tamo događalo, upitao ga je zastupnik **Beljo (HDZ)**. Zastupnik Beljo tako ne misli. Dodaje kako je malom narodu kulturna važna za očuvanje njegove samobitnosti, i ako Sjedinjene Američke Države toliko drže do svog patriotizma zašto bi kod nas isto takvo ponašanje bilo proglašeno sirovim nacionalizmom.

I u Hrvatskoj ponos je kada se nosi zastava, ali se često puta u Hrvatski sabor ulazi bez hrvatske zastave, primijetio je predsjedatelj **Arlović** te dodao kako su jedno stranačke, a drugo je zastava hrvatske države.

Za **Miroslava Korenika (SDP)** u izlaganju zastupnika Belje bilo je više netočnih navoda. Korenika upozorava da ministar kulture ne odobrava sredstva za pojedine filmove niti uređuje programe na Hrvatskoj televiziji. To čine određena povjerenstva. A što se tiče "Ferala" misli da su "malo pobrkani lončići". Upravo je kod tog lista na djelu bio pokušaj da ga se uništi nametanjem posebnog poreza koji je na svu sreću pod pritiskom šire javnosti poslije i ukinut. Dodao je još kako su se u novijoj hrvatskoj povijesti sve hrvatske stranke od lijevih do desnih vrlo jasno odredile prema hrvatskoj samostalnosti i državnosti.

Mali se narodi sigurno neće uspjeti spasiti tako da se zatvore nego upravo da se otvore prema vani, barem kada je kultura u pitanju, primijetio je **mr. sc. Pavle Kalinić (SDP)**. A što se tiče "Ferala" primijetio je kako je u vrijeme vladavine HDZ-a ovaj list dobio najdeblji dosje.

Glede podjele između ljevice i desnice zastupnika **Antu Belju (HDZ)** veseli što je ta podjela prestala u hrvatskom narodu, te kaže kako je u to vjerovao kada se 1990. vratio u Hrvatsku iz Kanade. Zastupniku Kaliniću odgovara da kultura logično nije jedino sredstvo za opstanak malih naroda, ali puno u tome pomaže.

U nastavku sjednice govorio je **dr. sc. Zdenko Franić (SDP)**. Za ovog zastupnika riječ je o dobro uravnoteženoj strategiji između htijenja i mogućnosti, stvarnosti i želja. Drži kako Strategija nije dokument konkretne kulturne politike nego vrijednosni okvir koji širom otvara prozor kroz koji se naziru horizonti za ostvarivanje kulturne politike u Republici Hrvatskoj. Pozitivne promjene u našoj kulturnoj praksi od dolaska na čelo države vladajuće koalicije dramatične su, smatra Franić, a strukturne se promjene prvenstveno reflektiraju u novom načinu odlučivanja u kulturi, bitnom poboljšavanju materijalnog položaja kulture, te kulturnim preferencijama. U Hrvatskoj se kultura oslobađa političke prinude, posebice one državne, a ponegdje se decentralizacija još uvijek shvaća kao pravo na centralizaciju na nižoj razini odlučivanja. Napori Vlade u proteklom razdoblju bili su prvenstveno usmjereni na unapređenje cjelokupnoga kulturnog sustava u nas, a nakon novih poreznih zakona i oslobađanja od plaćanja PDV-a niklo

je 30-tak novoregistriranih umjetničkih organizacija, te 20-tak dokumentarnih filmova nakon što ih prije toga desetak godina nije bilo. Nakon političkog otvaranja 3. siječnja 2000. godine Hrvatska je za mnoge zemlje izuzetno kulturno otkriće, a zastupnik to potkrepljuje primjerom jedne izložbe pejzažne arhitekture u Japanu gdje je Hrvatska dobila prvu nagradu.

Strategija kulturnog razvitka ima povijesno značenje za razvoj kulture jednog društva, sveobuhvatna je i ničim opterećena, a nije ni politički obojena.

Ipak, Strategiju prvenstveno zanima kako se mi prepoznamo i kako cijenimo ono što imamo, a uzimamo kao bogom dano. Stoga zastupnik u Strategiji posebno pozdravlja prezentaciju hrvatske kulture i umjetničkog stvaralaštva putem novih tehnologija, a to je, primjećuje potpuno u skladu sa strategijom informacijske i doku-

mentacijske tehnologije o kojima je netom raspravljao Sabor. Zastupnik drži da će ostvarivanje ove strategije pridonijeti daljnjem dinamiziranju kulture, a napose kulturnom pluralizmu, ali uz očuvanje hrvatskih osobitosti i uz osiguravanje kulturno održivog razvitka primjernog ljudskim i gospodarskim resursima u Hrvatskoj. Stoga zastupnik s veseljem podržava ovaj dokument.

U završnoj riječi ministar kulture **Antun Vujić** ukratko se osvrnuo na proteklu raspravu. Kazao je kako je cijeli smisao Strategije nastojanje izlaska kulture iz političke patpozicije nastale ideologizacijom kulture. "Želimo da izađemo iz toga, kako se nikada više kultura ne bi zloupotrebljavala u političke svrhe", kazao je ministar Vujić. To je, kaže, smisao njegovog uvodnog izlaganja, i ove strategije.

Kaže kako nije razumio zastupnika Đukića kada je govorio o diskriminaciji nacionalnih manjina. Ministar naglašava kako u Hrvatskoj nemamo kulturne politike podijeljene na nacionalne manjine, ali se neki

programi koji su isključivo nacionalni tako i financiraju.

Zastupnici Nikolić poručio je da ne može Ministarstvo napraviti hrvatski kulturni proizvod, ali može stvoriti uvjete da se u pluralizmu različitih kulturnih akcija i aktivnosti do toga proizvoda i dođe. Kulturni proizvod Republike Češke je "Šveik", ali ga nije moglo napraviti nikakvo ministarstvo nego ga je stvorio Hašek. Ministar Vujić bi volio da i Hrvatska tako nešto ima, i dodaje zatim kako neke regije u nas uspijevaju snažno razviti svoj kulturni identitet. Na kraju je obećao zastupnicima da će ministarstvo kojem je na čelu pažljivo razmotriti sve prijedloge na Prijedlog strategije.

Više nije bilo rasprave. Većinom glasova (68 "za", 12 "protiv" i 10 "suzdržanih") zastupnici Hrvatskoga sabora podržali su Prijedlog strategije "Kulturni razvitak - Hrvatska u 21. stoljeću". Sve primjedbe, prijedlozi, mišljenja i sugestije iznesene u raspravi na radnim tijelima i na plenarnoj sjednici uputit će se Vladi da ih uzme u obzir pri izradi i donošenju ove Strategije.

J.Š.

PRIJEDLOG STRATEGIJE "INFORMACIJSKA I KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA - HRVATSKA U 21. STOLJEĆU"

Nova tehnologija temelj društva i ekonomije

Hrvatski je sabor nakon provedene rasprave jednoglasno prihvatio prijedlog strategije informacijske i komunikacijske tehnologije, uz čiju primjenu Hrvatska treba urediti i modernizirati sva područja svoga života.

Važnost dokumenta je u tome što se njime Republiku Hrvatsku nastoji učiniti uspješnom i modernom državom s otvorenim i konkurentskim gospodarstvom, utemeljenim na znanju, novim tehnologijama, uslugama i proizvodima, pri čemu se uspostavlja potreban sustav obrazovanja. Pritom je naglasak na kontinuiranom stjecanju novih znanja potre-

bnih za uvođenje novih tehnologija, proizvoda i procesa poslovanja.

O PRIJEDLOGU

O Prijedlogu je uvodno, u raspravi govorila zamjenica ministra znanosti i tehnologije **mr. sc. Dubravka Jurliina Alibegović**. Njezinim obrazloženjem smo se poslužili u prikazu materijala.

Informacijska i komunikacijska tehnologija temelj su ekonomije i društva 21. stoljeća te generator promjena u svim sferama društva, jer

nalaze primjene u svim granama gospodarstva i svim područjima znanosti. One su i podloga za uspješno djelovanje poduzetništva i drugih društvenih i državnih struktura. U tom smislu važno je omogućiti svim građanima pristup informacijama i znanju.

Budući da je stupanj obrazovanja u korelaciji s realnim dohotkom, nužno je u obrazovanje uključiti velik broj stručnjaka radi stvaranja i primjene novih tehnologija. Propuštanje te prilike znači zaostajanje u suvremenom i civiliziranom društvu.

Na ovom dokumentu radila je skupina stručnjaka i organizirala niz javnih rasprava te rasprava eksperata u nekoliko hrvatskih gradova (Osijeku, Splitu, Opatiji, Puli i Zagrebu).

Važnost dokumenta je u tome što se njime Republiku Hrvatsku nastoji učiniti uspješnom i modernom državom s otvorenim i konkurentskim gospodarstvom, utemeljenim na znanju, novim tehnološkim tehnologijama, uslugama i proizvodima, pri čemu se uspostavlja potreban sustav obrazovanja.

U dokumentu je predviđena trojaka uloga države - razrada i provedba legislativa za područje informacijske i komunikacijske tehnologije - djelotvorna primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u državnoj upravi i lokalnoj samoupravi, te - djelovanje na preobrazbu obrazovnog sustava na svim razinama obrazovanja.

Upravljanje provedbom Strategije trebalo bi, po prijedlogu, biti povjerenom Nacionalnom savjetu za tehnologije informacijskog društva, stručnom tijelu na čelu s predsjednikom Vlade. Time se osigurava suradnja stručnjaka i političara, a za provedbu strategije koristili bi se resursi Ureda za strategiju i Ureda za internetizaciju.

Praćenje predviđenih aktivnosti i ostvarivanja postavljenih ciljeva u ime građana, provodio bi saborski Odbor za tehnike informacijskog društva.

RADNA TIJELA

Prijedlog su raspravila saborska radna tijela. **Odbor za informiranje, informatizaciju i medije** pohvalio je prijedlog i podržao ga. Naglasio je da je pri donošenju nužno izvršiti usklađivanje zakonodavstva, jer je legislativa u području informacijske i komunikacijske tehnologije jedna od najintenzivnijih aktivnosti u svijetu. Također daje preporuku da se ugrade preporuke u svezi sa zaštitom privatnosti, osobnih podataka i korisnika usluga.

Članovi Odbora sugeriraju da se posebna pažnja posveti izgrađivanju jeftine, brze i sigurne infrastrukture, te potiče davanje informacijskih i komunikacijskih usluga.

Posebno je istaknut značaj obrazovanja i znanstveno-istraživačkog rada kao temelja informacijskog društva, a pritom vodi računa o usklađenosti s drugim djelatnostima, primjerice, školstvom.

Odbor je predložio Saboru da prihvati Strategiju u koju bi trebale biti ugrađene prihvatljive sugestije i primjedbe.

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu u svojoj je raspravi naglasio da Prijedlog strategije valja sagledati kao dio općeg prava na informaciju. Naglašena je potreba za informatičkim opismenjavanjem i nabavkom opreme, te iznalaženjem smjernica za razvoj Hrvatske na informacijskom i komunikacijskom polju. Istaknuta je potrebna za obvezivanje tijela državne uprave, regionalne i lokalne uprave na redovito davanje građanima podataka na svojim Internet stranicama.

RASPRAVA

Učvršćuje se povezanost s Europom

Zastupnicima se, kao što smo rekli, obratila mr. **Dubravka Jurlina-Alibegović**, zamjenica ministra znanosti i tehnologije i pritom govorila o Prijedlogu. Usljediло je izjašnjavanje u ime radnih tijela. **Luka Roić** u ime Odbora za informiranje, informatizaciju i medije, a dr. sc. **Ante Simončić** u ime Odbora za obrazovanje znanost i kulturu.

Raspravu je nastavio u ime Kluba zastupnika SDP-a dr. sc. **Zdenko Franić**. Predloženu je strategiju nazvao realističnom, i dobro uravnoteženom između htijenja i mogućnosti, želja i stvarnosti. Pohvalio je angažiranje najšire javnosti, stručnjaka, znanstvenika, gospodarstvenika, studenata, i to u izravnoj komunikaciji s Vladom i putem Interneta.

Ovim dokumentom Hrvatska čini iskorak u Europu, i hvata korak s informacijskim društvom. Ono pak, ima potencijale u smislu poboljšanja kvalitete života, utječe na učinkovitost u gospodarstvu i socijalnim pitanjima, te učvršćuje povezanost s Europom.

Valja znati, rekao je, da informacijska revolucija zahtijeva neodgodivu i korjenitu promjenu strukture i organizacije društva kako bi se prevladala podjela na informacijski bogate i siromašne. U takvim se promjenama prvenstveno ukazuje potreba za promjenom radnog zakonodavstva.

Prema podacima, u Hrvatskoj se svake godine udvostručuje broj korisnika Interneta (ima ih u Hrvatskoj oko 350 tisuća) pa je taj proces potrebno popratiti izgradnjom jeftine, brze i sigurne infrastrukture informacijskog i telekomunikacijskog tržišta. U dokumentu se predviđa snižavanje cijena pristupa Internetu, smanjivanje tarifa za zakupljene vodove, a jedna od pogodnosti bila bi i uspostava mjesečne pretplate za pristup Internetu bez obzira na broj potrošenih impulsa.

Nadalje, Ministarstvo pravosuđa trebalo bi donijeti novu zakonsku regulativu vezanu uz računalni kriminal, a Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo trebao bi usvojiti tehničke norme koje će biti sukladne EU.

Strategija je kvalitetan dokument, rekao je, koji temeljito obrađuje područje informacijske i komunikacijske tehnologije, te donosi mjere koje je potrebno poduzeti.

Izrazivši nadu u to da će usvajanje tehnologija biti brže nego se predviđa, u ime Kluba daje podršku predloženoj Strategiji.

U ime Kluba zastupnika HSS-a, **Luka Roić** je također podržao dokument, nazvao ga vrlo ozbiljnim stoga što se njime Republika Hrvatska približava krugu zemlja EU-a.

Posebno je pohvalno što uključuje širi krug subjekata, te se primjenom tehnologija pridonosi - gospodarskom rastu, unaprjeđenju radne učinkovitosti, obrazovanju mladih ljudi (posebno pozdravlja inicijativu formiranja istraživačkih timova). Uz to, rekao je, treba težiti brzom donošenju kvalitetnih zakonskih akta.

Potrebno je, smatra, predvidjeti mogućnost da se zaštititi privatnost korisnika usluga te odrediti nositelje usluga. Klub posebno ukazuje na potrebu izgradnje jeftine i brze infrastrukture te davanja mogućnosti građanima da sudjeluju u informacijskim tokovima.

Doprinos razvoju

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU, **Tonči Tadić** je pohvalio

konceptiju Strategije koja slijedi tekstove kakvi se primjenjuju u EU.

Volio bi rekao je, da se za informatičko komunikacijsku tehnologiju gleda kao na doprinos razvoju, odnosno kao na doprinos komunikaciji između pojedinih sektora gospodarstva te prenošenja novih znanja, a ne da će ona Hrvatsku izvući iz krize.

Ova Strategija nema smisla, smatra zastupnik, ako se ne misli ulagati u informacijsku opremu, odnosno umrežavanje i masovno kompjutersko opismenjanje. Osim toga, mora biti povezana s ostalim strategijama - zaštitom okoliša, prometa i veza, školstva i znanosti.

Kao jednu od iluzija Strategije smatra predviđenu liberalizaciju telekomunikacijskog tržišta. Premda je nužna, kod nas još uvijek nije postignuta, i čak se nameće pitanje kako će joj Hrvatska pristupiti ako je ključni resurs (Telekom) u rukama jedne multinacionalne kompanije.

Strategiji, rekao je, pruža podršku, ako budu prihvaćeni zakoni koji će pratiti ovu problematiku. Procjenjuje da će trebati zahvatiti i druga područja koja će se i sama morati prilagođivati novoj tehnologiji.

Hrvatska treba vidjeti svoju šansu u razvijanju hardvera jer ima svoj dobar obrazovni sustav, rekao je, prigovorivši prevelikim iznosima koje plaća Hrvatska akademska mreža (Karnet) Hrvatskim telekomunikacijama. Primjerice, u Njemačkoj ona ima drugačije cijene, i posluju pod daleko boljim uvjetima.

U Strategiji se planira širenje kompjuterizacije, a ona nema šanse, rekao je, sve dok se ne provede masovna akcija distribucije kompjutera u Hrvatskoj.

Hrvatska stranka prava je prije 6 mjeseci izradila takav svoj projekt da se u svim slojevima društva distribuiraju kompjuteri.

Što se pak tiče teksta Strategije, nedostaje joj dio koji se odnosi na nacionalnu sigurnost i zaštitu privatnosti, te smatra da ju je potrebno dopuniti mjerama za masovno opismenjanje, širenje kompjutera u obiteljima, i za snižavanje cijena. Tek ako se uporaba uspije omasoviti Strategiju se može smatrati uspješnom, rekao je Tonči Tadić.

U ime Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS **Vesna Pusić** je pohvalila Prijedlog Strategije, prepoznajući u njemu dva tipa aktivnosti - praktične projekte koji se mogu početi ostvarivati gotovo odmah i - ideju razvoja društva znanja, odnosno razvoja informatičke kulture. Smatra da je u prvu grupu moguće uvrstiti projekt informatizacije katastra i zemljišnih knjiga, radi sređivanja vlasničkih odnosa. Drugi projekt - informatizacija javne uprave, potrebna je radi njezine izravne komunikacije s građanima. Ne treba zaboraviti, upozorila je gospođa Pusić, funkcioniranje na Internetu, te na potrebu ubrzanja informatizacije pravosuđa.

Tip projekta koji nosi u sebi ideju razvoja društva znanja, za Hrvatsku predstavlja gotovo jedinu ozbiljnu perspektivu, rekla je, a budući da je znanje ključni instrument gospodarskog razvoja, potrebna je prilagodba porezne politike. Stimulirao bi se razvoj softwera, te omogućilo financiranje obrazovanja za korištenje kompjuterima.

U pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila, **Jadranka Kosor (HDZ)** je konstatala da se u ovoj raspravi zapravo govori o budućnosti. Ne treba zanemariti činjenicu, rekla je da samo 3 posto stanovništva Republike Hrvatske može nabaviti kompjuter ali i na činjenici da je u Hrvatskoj još uvijek nekoliko stotina tisuća nepismenih osoba.

Ne slaže se s rečenim da nije potrebno uložiti određena sredstva, nego suprotno - sredstva su upravo

nužna za provođenje ove Strategije. Neprihvatljivim smatra da će Strategija smanjiti broj nezaposlenih, te broj odlazaka u emigraciju.

Iskazala je protivljenje prema namjeri da se za provođenje Strategije osniva nacionalni savjet, na čijem bi čelu bio premijer. Drži, naime, da je na toj poziciji potreban vrhunski stručnjak iz tog područja.

Protivi se i prijedlogu da se osnuje Odbor za tehnologije informacijskog društva jer već postoji saborski Odbor za informatizaciju i medije.

U Strategiji se navodi, rekla je, kako je potrebno odmah ulagati u razvoj informacijske komunikacijske infrastrukture te u uvođenje konkurencije u telekomunikacije, uključujući i lokalni pristup, što smatra, nije moguće zbog prisutnog monopola HT-a.

Podupirući stav da se ovaj sustav uvede u obrazovanje, naglasila je potrebu da ono bude ujednačeno u svim dijelovima Hrvatske.

Ovim je javljanjem iscrpljena lista prijavljenih za raspravu pa se zastupnicima obratila zamjenica ministra znanosti i tehnologije mr. sc. **Dubravka Jurlina-Alibegović**. Zahvalila je na sugestijama i prijedlozima, te dodala kako je većinu moguće prihvatiti. Prihvaćanjem konačnog teksta ovog dokumenta Vlada ide u operacionalizaciju i donošenje niza operativnih programa i projekata, a neki su u zakonodavnom smislu već načinjeni. Zastupnici je na prigovor odgovorila da za neke dijelove ovog projekta novac ipak neće biti potreban.

Glasovalo se i jednoglasno je sa 90 glasova "za" podržan Prijedlog Strategije "Informacijska i komunikacijska tehnologija - Hrvatska u 21. stoljeću", te da sve primjedbe, prijedlozi, mišljenja i sugestije iznesene u raspravi na radnim tijelima i na plenarnoj sjednici budu upućeni Vladi Republike Hrvatske da ih uzme u obzir pri izradi i donošenju Strategije.

M.P.

IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAKONA O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI, ZA RAZDOBLJE OD 1. SIJEČNJA DO 30. LIPNJA 2001. GODINE

Potaknuti brže zapošljavanje hrvatskih branitelja

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su Izvješće kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske. U nadležnim radnim tijelima, koja su prvi razmotrila rečeni dokument, sudjelovali su uz predstavnike predlagatelja i članovi udruga koje su proizašle iz Domovinskog rata. Ocijenjeno je da se trajna prava i stanogradnja za branitelje uspješno provode, dok je najviše kritičkih ocjena bilo oko sporog zapošljavanja hrvatskih branitelja. Ministar hrvatskih branitelja, Ivica Pančić najavio je da će ovom problemu biti posvećena osobita pozornost, ali i ukazao na potrebu snažnijeg angažiranja ostalih tijela državne uprave koja mogu pomoći pri bržem zapošljavanju hrvatskih branitelja.

O IZVJEŠĆU

Izvješće koje je podnijela Vlada Republike Hrvatske odnosi se na razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine. Izvješće prikupljeni su od resornih ministarstava i zavoda nadležnih za provedbu određenih prava sukladno odredbama Zakona. Provedba odredbi pojedinih članaka, objedinjena je po poglavljima gdje se donosi prikaz osiguranih i utrošenih financijskih sredstava i broj korisnika određenog prava. U okviru svog djelokruga, Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, obavlja svoj temeljni zadatak - provodi odredbe Zakona i rješava statusna pitanja stradalnika Domovinskog rata. U izvještajnom razdoblju nastavilo se s preustrojem organizacije rada u cilju osiguranja učinkovitosti sustava provedbe odredbi Zakona, te

što kvalitetnijoj skrbi o stradalnicima Domovinskog rata. U tijeku je izrada Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva temeljenog na Uredbi o unutarnjem ustrojstvu, usvojenoj na sjednici Vlade Republike Hrvatske, od 26. 07. 2001. godine. Također je u izvještajnom razdoblju, Ministarstvo bilo aktivni sudionik donošenja novog Zakona o pravima hrvatskih branitelja, koji je na osnovu dotadašnje prakse, nastojao otkloniti određene pravne nejasnoće koje su bile prisutne u dosadašnjem Zakonu, te ga svojim suvremenim rješenjima prilagoditi i približiti europskom zakonodavstvu.

Kako bi se ubrzao rad, Ministarstvo je uvelo elektronski način evidentiranja predmeta, te je kompjutorski umreženo sa svim područnim jedinicama. U Državnom proračunu za 2001. godinu planirano je za provedbu Zakona o pravima hrvatskih branitelja, utrošiti iznos od 2.268.503.654,00 kuna. U prvih šest mjeseci namjenski je potrošeno 957.146.109,00 kuna. Izvješće je podijeljeno na analizu sredstava utrošenih za: trajnu novčanu pomoć i jednokratna novčana prava, stambeno zbrinjavanje, prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, prava na doplatak za djecu, zapošljavanje hrvatskih branitelja, prava iz zdravstvenog osiguranja, carinske i porezne olakšice, prava upisa u obrazovne ustanove i prava na stipendiju, prava na smještaj u učeničke i studentske domove, prava na besplatne udžbenike, počasne činove, ekshumacije, identifikacije i pokope hrvatskih branitelja, obilježavanje mjesta masovnih grobnica, memorijalna groblja žrtava iz Domovinskog rata, psihosocijalne programe, te na suradnju s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata.

RADNA TIJELA

Odbor za ratne veterane razmotrio je podnijeto Izvješće i proveo raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela. Sjednici su pored predstavnika predlagatelja nazočili i predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata. U uvodnom dijelu ministar hrvatskih branitelja istaknuo je da podnijeto Izvješće predstavlja najobuhvatniji i najtransparentniji tematski dokument koji je upućen u saborsku raspravu. Ministarstvo ima podatke o broju korisnika svih zakonskih prava, ali još uvijek nema ustrojenu bazu podataka o hrvatskim braniteljima, odnosno registar branitelja. Ovi će poslovi biti okončani kada se dostave svi mjerodavni podaci od MORH-a i MUP-a.

Najbolji rezultati u navedenom izvještajnom razdoblju odnose se na stanogradnju, dok je najviše problema uočeno na pitanjima zapošljavanja ove populacije. Glavni uzrok slabih rezultata postignutih u programu zapošljavanja su neinformiranost samih branitelja, te nepovezanost i slaba suradnja nadležnih državnih institucija, kao i nespremnost državnih tijela vlasti na zapošljavanje hrvatskih branitelja.

Predstavnici udruga ocijenili su da se realizacija trajnih prava, te stambeno zbrinjavanje provodi potrebnom dinamikom, ali su izrazili nezadovoljstvo sporim zapošljavanjem nezaposlenih branitelja. I u raspravi članova Odbora, ovaj je problem istaknut kao najveći i najaktualniji u cjelokupnoj djelatnosti, te je istaknuta potreba za bržom prekvalifikacijom i školovanjem nezaposlenih branitelja. Spomenut je i određeni stupanj opstrukcije pri zapošljavanju branitelja, odnosno nedovoljne koordiniranosti nadležnih ministarstava, što

u budućem radu treba ukloniti. Proračunska sredstva namijenjena zapošljavanju trebala bi se učinkovitije trošiti, poglavito u svrhu podizanja razine obrazovanja samih branitelja.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine.

Odbor za obitelj, mladež i šport razmotrio je podnijeto Izvješće kao zainteresirano radno tijelo, a posebnu je pozornost usmjerio na odredbe kojima se reguliraju prava na doplatak za djecu, besplatno dobivanje školskih udžbenika, smještaj u učeničke i studentske domove, i stambeno zbrinjavanje. U raspravi je izraženo mišljenje da bi Vlada još jednom trebala razmotriti mogućnost kojom bi svoj djeci poginulih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, ostao doplatka za djecu u najvišem iznosu, kako je regulirano starim Zakonom. Članovi Odbora razmotrili su visinu planiranih proračunskih sredstava za potrebe branitelja, stambenu problematiku i pitanje bržeg zapošljavanja. Ocijenili su ujedno, da je Povjerenstvo za reviziju invalidnosti utvrdilo preveliki broj manjkavosti, jer su određene pogreške pronađene u čak 2/3 predmeta, a ukazano je i da će se broj korisnika prava na doplatak za djecu, zbog stupanja na snagu novih zakonskih propisa znatno smanjiti.

Naglašeno je da bi Ministarstvo trebalo uložiti dodatne napore kako bi nezaposleni branitelji nastavili školovanje, odnosno prekvalifikaciju. Time bi se ubrzala i mogućnost njihovog zapošljavanja, jer u strukturi nezaposlenih, značajan postotak čine upravo nekvalificirani i nisko kvalificirani branitelji. Na kraju je bilo riječi i o stvaranju povoljnijih uvjeta za nabavku invalidskih ortopedskih pomagala, te pomoći druge osobe za najteže stradale invalide.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća podnijeto Izvješće.

RASPRAVA

Podneseno Izvješće u ime predlagatelja dodatno je obrazložio

predstavnik predlagatelja, ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata **Ivica Pančić**.

Predstoji izrada registra svih branitelja

Naglasio je da su svi korisnici prava evidentirani u Ministarstvu, a u tijeku je izrada registra svih hrvatskih branitelja koji su sudjelovali u Domovinskom ratu. Ukazao je da posebnu pozornost treba posvetiti zapošljavanju hrvatskih branitelja. U ovom slučaju snažnija potpora morala bi uslijediti i od velikih gospodarskih subjekata, koji su u većinskom državnom vlasništvu. Napomenuo je da je postignut dogovor s Gradom Zagrebom i Privrednom bankom, kojim se osigurava 55 milijuna kuna za kreditiranje poduzetničkih poslova za hrvatske branitelje. Izvješće ukazuje da je broj hrvatskih ratnih vojnih invalida uvećan za nekoliko stotina, naglasio je ministar. Ocijenio je na kraju, da će se u slijedećem periodu nastojati osigurati povoljniji trendovi; od zapošljavanja, do rješavanja statusnih pitanja za što veći broj stradalnika Domovinskog rata.

Nakon njega u ime Odbora za obitelj, mladež i šport govorio je zastupnik **Velimir Pleša**. Istaknuo je da je Odbor posebnu pozornost u raspravi posvetio odredbama kojima se regulira pravo na doplatak za djecu, pravo na besplatne udžbenike, smještaj u učeničke i studentske domove, te stambeno zbrinjavanje.

U raspravi je iznijeto i mišljenje da bi Vlada trebala razmotriti mogućnost kojom bi svoj djeci poginulih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja ostao doplatka za djecu u najvišem iznosu. Članovi Odbora izrazili su zadovoljstvo podatkom da je porastao broj stanova koji su u izvještajnom razdoblju dodijeljeni hrvatskim braniteljima, a raspravili su i o provedbi revizije invalidnosti. Tom je prilikom predstavnik HVIDR-e iznio zamjerke na zakonske kriterije, ukazujući da se ranjavanje priznaje samo na prvoj crti bojišnice tijekom obavljanja ratnih zadataka. Istaknuo je da početkom rata nije bilo moguće točno definirati crtu bojišnice, a slobodnog vremena u tom periodu nije ni bilo. Izražena je zabrinutost što raste broj novoprijavljenih nezaposlenih hrvatskih branitelja, te je resornom ministarstvu upućena poruka da učini dodatne napore na njihovom doškolanju i

prekvalifikaciji. Predstavnica predlagatelja očitovala se i na primjedbe HVIDR-e koje se odnose na pravo na njegu u kući i visinu sredstava za ortopedska pomagala. Istaknula je da se donošenjem novog Zakona o pravima hrvatskih branitelja, ukinula mogućnost dobivanja sredstava za njegovatelja i istovremenu pomoć druge osobe. Prema važećim propisima, samo 100%-tni invalidi prve skupine koji boluju od kvadriplegije imaju pravo na davanja po ove dvije osnovice.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine, zaključio je zastupnik Velimir Pleša.

Slaba obaviještenost branitelja

U ime Odbora za ratne veterane izvješće je podnio zastupnik **Željko Malević**, napominjući da su na sjednici bili nazočni i predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata. I on je istaknuo da su najveći problemi i teškoće uočeni u rješavanju problema nezaposlenosti hrvatskih branitelja, prvenstveno zbog nedorečenosti i nepreciznosti pojedinih odredbi starog zakona. Glavni razlog slabih rezultata postignutih u provođenju programa zapošljavanja, su slaba obaviještenost samih branitelja, te loša suradnja nadležnih državnih institucija. Uz problem nezaposlenosti, ukazano je i na potrebu da se pojačaju programi za

Nakon posljednjih parlamentarnih izbora uslijedile su značajne redukcije zakonskih prava hrvatskih branitelja.

doškolanje i dokvalifikaciju hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Nakon provedene rasprave članovi Odbora jednoglasno su podržali prihvaćanje rečenog Izvješća, zaključio je zastupnik Željko Malević.

Nakon njegovog izlaganja govorili su predstavnici klubova parlamentarnih stranaka, a prvi je u ime Kluba zastupnika HDZ-a, riječ dobio zastupnik **Juraj Njavro**, dr.med. Podsjetio je na prijašnji rad, kao i na

same okolnosti osnivanja Ministarstva hrvatskih branitelja, te ukazao na kašnjenje pri zakonskoj obvezi podnošenja periodičnih izvješća Hrvatskom saboru. Govorio je zatim i o novom ustrojstvu resornog ministarstva, ukazujući da je došlo do promjena u njegovom kadrovskom sastavu. Istaknuo je da je nakon 3. siječnja 2000. godine došlo do reduciranja pojedinih zakonskih prava, iako je rečeno da neće biti zakidanja u pravima hrvatskih branitelja i stradalnika. Zastupnik dr. Juraj Njavro zatim je analizirao pojedina poglavlja Izvješća, kao i sredstva koja su bila odvojena za realizaciju navedenih prava.

Upozorio je da je u Vukovarsko-srijemskoj županiji otpušteno 528 policajaca koji su pretežno bili hrvatski branitelji, čime su njihove obitelji izgubile temeljna socijalna prava, a da se pri tome Ministarstvo nije oglasilo. Slična je bila i situacija kada je 180 članova upravnih vijeća različitih medicinskih ustanova, jednostavno prebrisano, izmijenjeno i smijenjeno. Ovu je situaciju usporedio s aktualnim stradanjima pacijenata na dijalizi, upozoravajući da pritom nitko iz upravnih vijeća nije smijenjen. Podsjetio je i na neprikladno imenovanje groblja hrvatskih branitelja u Vukovaru u "Memorijalno groblje", te na kraju ocijenio da se veća pozornost treba pokloniti rješavanju problema nezaposlenih hrvatskih branitelja, te skrbi djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorio je zastupnik **Želimir Janjić**, koji je na početku izlaganja ocijenio da treba pružiti potporu i prihvatiti rečeno Izvješće. Zatim je iznio statističke podatke o stambenoj problematici hrvatskih branitelja, ističući da nije razvidno jesu li svi hrvatski ratni invalidi najviših skupina već u cijelosti zbrinuti. Upozorio je da je u izvještajnom razdoblju pravo na invalidsku mirovinu ostvarilo 367 novih korisnika, tako da je ukupan broj porastao na 17.388 korisnika.

Ubrzati zapošljavanje hrvatskih branitelja

Analizirao je zatim i dio Izvješća koji se odnosi na reviziju ocjena invalidnosti, ocjenjujući da je najčešće mijenjan postotak invaliditeta. I on je zatim u nastavku svoga izlaganja

govorio o problemima nezaposlenih hrvatskih branitelja, ukazujući na kršenje pojedinih zakonskih odredbi, što se ne bi smjelo događati i tolerirati. Podsjetio je da je u izvještajnom razdoblju pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje bilo prijavljeno 34.277 nezaposlena branitelja. Istovremeno je u šest mjeseci bilo 9.833 novoprijavljene nezaposlene osobe, a zaposleno je 6.700 hrvatskih branitelja. Ukazao je zatim da je ministarstvo provodilo i programe stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije nezaposlenih branitelja. Ugovori su potpisani s

Izgradnja stanova za branitelje predstavlja ohrabrujući nagovještaj bržeg rješavanja problema.

"Brodosplitom", "Uljanikom" i "Brodotrogirom", a njima bi se trebalo omogućiti zapošljavanje 89 osoba. Upozorio je da postoji određena opstrukcija poslodavaca pri zapošljavanju hrvatskih branitelja, pa bi trebalo osigurati snažniju koordinaciju više ministarstava kako bi se uočeni problemi što brže i kvalitetnije riješili. Govorio je zatim i o ekshumaciji ostataka poginulih branitelja, upozoravajući i na obveze koje mora izvršavati Vladin Ured za zatočene i nestale osobe. Stoga začuđuje, nastavio je zastupnik, nedavna izjava iz Ministarstva vanjskih poslova da smo zainteresirani za ulazak SR Jugoslavije u europske asocijacije i Vijeće Europe. Smatra da je trebalo upozoriti drugu stranu da sve njihove ambicije i planovi, ovisno o rezultatima i suradnji o ovim značajnim i otvorenim humanitarnim problemima. Upozorio je zatim da u poglavlju koji se bavi psiho-socijalnim problemima, manjkaju podaci o suicidima hrvatskih branitelja, a potrebno je i što hitnije izraditi registar oboljelih od PTSP-a, naglasio je zastupnik **Želimir Janjić**.

Dobrim je ocijenio što se dio zacrtanih programa realizirao u suradnji s udrugama koje su proistekle iz Domovinskog rata. Takve primjere treba poticati jer se radi o programima koji su namijenjeni upravo hrvatskim braniteljima.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorio zastupnik **Stjepan Živković** koji je podnijeto izvješće ocijenio obuhvatnijim i preciznijim, od ranije podnijetih materijala o

rečenoj temi. Ukazao je ipak, da je resorno ministarstvo prikupljalo zbirne podatke iz ostalih ministarstava, pa je upitan opseg njihove nadležnosti. Uočen je i pozdravljen pomak na području stambenog zbrinjavanja, jer je dodijeljeno 395 novoizgrađenih stana, a tijekom cijele godine napravljeno je za branitelje i stradalnike Domovinskog rata ukupno 1300 stanova. Međutim, iz tabele se ne razaznaje koliko branitelja još čeka na stambeno zbrinjavanje, a koliko ima zahtjeva za dodjelom kredita. Podsjetio je ujedno da su se iz braniteljskih udruga čuli i glasovi o dovršenim stanovima, koji još uvijek nisu dodijeljeni krajnjim korisnicima. Analizirao je zatim i suradnju jedinica lokalne uprave i samouprave, ističući da su samo djelomično ispoštovane zakonske odredbe. Iznijeti podaci ukazuju da poslove oko revizije invalidnosti treba nastaviti, a posebnu pozornost potrebno je posvetiti bržem zapošljavanju branitelja.

Smatra da treba uložiti dodatne napore kako bi se smanjila brojka od čak 34.000 nezaposlena branitelja prema posljednjim statističkim podacima. Istovremeno je upozorio da je potrošeno samo 6% sredstava, koja su bila namijenjena za zapošljavanje, pa je evidentno da se radi o lošoj koordinaciji Ministarstva hrvatskih branitelja i ostalih sudionika u ovom važnom projektu. Pozdravio je suradnju između Ministarstva i udruga hrvatskih branitelja i stradalnika, ali je i u ovom slučaju upozorio da je na programe potrošeno samo 30% od predviđenih sredstava. Na kraju je podržao podneseni zakonski tekst, te zatražio da se što skorije izradi popis ukupnog broja hrvatskih branitelja.

Potaknuti programe besplatnog školovanja i prekvalifikacije

Podnijeto Izvješće predstavlja pregledan i detaljan dokument, ocijenio je zastupnik **Željko Malević**, koji je govorio u ime Kluba zastupnika SDP-a. Vidljivo je ujedno, da je dinamika ostvarivanja trajnih zakonskih prava zadovoljavajuća, što su ocijenili i predstavnici braniteljskih udruga na sastancima radnih tijela Hrvatskog sabora. Slična je ocjena donesena i na podatke kojima se opisuju učinjeni poslovi oko stambenog zbrinjavanja, dok je izražena zabrinutost zbog velikog broja nezaposlenih branitelja.

Ocijenio je da će ovaj problem biti još dugo prisutan, jer ovisi o ukupnim makroekonomskim pokazateljima i gospodarskim kretanjima u društvu.

Potrebno je ublažiti nepovoljnu kvalifikacijsku i obrazovnu strukturu branitelja, te potaknuti programe besplatnog školovanja i prekvalifikacije.

Upozorio je da nezaposlenost kod braniteljske populacije često dovodi do njihovog revolta i rezignacije. Zbog ovih razloga treba ojačati napore kako bi se saniralo postojeće stanje i otvorile povoljnije životne perspektive. Potrebno je ublažiti i nepovoljnu kvalifikacijsku i obrazovnu strukturu, te potaknuti programe besplatnog doškovanja i prekvalifikacije. I braniteljske udruge trebale bi po ovom pitanju biti znatno aktivnije, jer mogu povezati i potaknuti branitelje da se odlučnije opredijele za ove programe.

Dok se ne ostvare navedene sveobuhvatne pretpostavke, populacija branitelja i dalje će dijeliti socijalnu sudbinu čitave hrvatske nacije, ocijenio je zastupnik. Na kraju je istaknuo da će Klub zastupnika SDP-a dati podršku podnijetom dokumentu kojega je ocijenio kvalitetnim i iscrpnim.

Za Klub zastupnika HSP-HKDU-a, govorio je zastupnik **Vlado Jukić**, koji je podneseni dokument ocijenio zakašnjelim s obzirom na velike promjene koje su se u međuvremenu dogodile na tom području. Tim je promjenama došlo do drastičnih smanjivanja zakonskih prava, a velikih razlika bilo je i prilikom obračunavanja osnovice, prema kojoj se izračunavala invalidnina. Zatražio je od ministra da razjasni razloge zbog kojih su 100%-tni invalidi podnijeli pojedinačne tužbe protiv Ministarstva, kao i da se izbjegne blamaža države prema ovoj grupi najtežih stradalnika. Ova kategorija stradalnika nije brojčano velika, pa bi trebalo razmotriti i pitanje dodatne stručne pomoći koju moraju imati zbog visokog stupnja oštećenosti organizma.

Govoreći o stambenom zbrinjavanju, naglasio je da zakonska prava imaju samo stradalnici, dok je najbrojnija skupina hrvatskih branitelja, bez ikakve dodatne pomoći po tom pitanju. Smatra ujedno da je broj

dodijeljenih kuća (24) u izvještajnom razdoblju premalen, jer je to jedno od rješenja koje bi zacijelo zadovoljilo očekivanja onih branitelja koji nemaju riješen stambeni problem. Predložio je zatim da se omogućiti otkup stanova onim stradalnicima kojima je stan dodijeljen od hrvatske države, jer bi se takvom politikom ostvarila korist za obje strane.

Vraćajući se u izlaganju ponovno na problem invalidnosti, zastupnik Jukić analizirao je i neke segmente oko revizije invalidnosti. Smatra da se revizija svakako mora obavljati, ali bi se javnosti trebali ispričati svi oni, koji su govorili o velikom broju "lažnih invalida". Podržao je na kraju namjeru Ministarstva da izradi preciznu evidenciju braniteljske populacije, te potaknuo na brže rješavanje problema nezaposlenih hrvatskih branitelja. Problem nezaposlenosti predstavlja veliko iskušenje za sve državne strukture, jer je to temeljno pravo od kojega se mora početi svaki rad na realizaciji ostalih zakonskih prava. Osim zdravstvene zaštite,

Hrvatski branitelji trebali bi imati prednost pri zapošljavanju u pojedine tvrtke, ali praksa je demantirala ovu dobru namjeru predlagatelja.

veliki broj branitelja u ovom trenutku nema nikakvih drugih prava, a govori se i o skorom ukidanju ovoga prava. Hrvatski branitelji trebali bi imati prednost pri zapošljavanju, ali je praksa demantirala ovu dobru namjeru, i to pravo postalo je tek deklaratorno. Bilo bi dobro kada bi se u Izvješću moglo utvrditi koliki je bio broj novozaposlenih branitelja u tijelima državne uprave. U tom pogledu, podnijeto Izvješće je manjkavo jer se ne vidi kolika je suradnja po pitanju zapošljavanja branitelja ostvarena s ostalim tijelima državne vlasti, zaključio je zastupnik Jukić. Istaknuo je da podnijeti tekst primaju na znanje, ali njegovim sadržajem nikako nisu zadovoljni.

Odgovoriti na očekivanja najtežih invalida

Nakon toga za riječ se javila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** koja je također upozorila da podnijeto Izvješće više nije aktualno, već bi

trebalo raspravljati o provedbi novoga Zakona o pravima hrvatskih branitelja. Istaknula je zatim, da još uvijek nisu donijeti provedbeni akti, pa dolazi do različitih tumačenja i objašnjenja pojedinih odredbi. Ukazala je i na očekivanja 100%-tnih invalida, koji traže da ih na razgovor primi resorni ministar, kako bi ga upozorili na postojeće probleme. Zapitala je ujedno, zbog čega nije podnijeto izvješće o zatočenim i nestalim hrvatskim braniteljima, naglašavajući da se radi o prioritetnom i osjetljivom pitanju. Njihove obitelji još uvijek čekaju na istinu o svojim najmilijima, koji su nestali ili odvedeni tijekom ratnih zbivanja od agresora.

Govorila je zatim i o problemu nezaposlenosti kod braniteljske populacije, upozoravajući da se najviše radi o ljudima koji su stari između 30 i 34 godine. Zatražila je i objašnjenja zbog čega je došlo do 40%-tnog smanjivanja onih sredstava koja su bila namijenjena za Nacionalni program zapošljavanja. U situaciji kada svi govore o problemima nezaposlenosti, dajući potporu bržem zapošljavanju branitelja, dolazi do nelogičnog smanjivanja sredstava za navedene potrebe, ocijenila je zastupnica Kosor.

Smatra ujedno da se moglo više učiniti i na primjerenom obilježavanju mjesta masovnih grobnica, te izraditi i registar oboljelih od PTSP-a. Na kraju je upozorila da treba preispitati postojeća zakonska prava 100%-tnih invalida koji se tuže da su im zakonska prava smanjena između 40 i 50%, a potrebno je zaštititi i obitelj branitelja koji je izvršio suicid.

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** upozorio je na potrebu bolje koordinacije između Ministarstva hrvatskih branitelja i osoba koje su u županijama neposredno zadužene za rješavanje braniteljskih problema i zakonskih prava. Upozorio je i na pojedinačne slučajeve stradavanja branitelja izvan linija bojišnice. Naveo je slučaj kojega je doživjela skupina policajaca iz Varaždina, koja je tijekom akcije "Oluja" imala prometnu nesreću s tragičnim i trajnim posljedicama. Sada se ovim ljudima temeljem revizijskih rješenja oduzima invalidnost, što je ocijenio pogrešnim pristupom. Suradnjom svih nadležnih državnih tijela, trebalo bi u ovakvim slučajevima točno odrediti i definirati zakonska prava, upozorio je zastupnik Korenika. Naveo je zatim da bi i

udovicama trebalo osigurati zakonska prava oko otkupa stanova, te istaknuo i pojedine uspješne programe kojima je omogućeno samozapošljavanje 59 branitelja na području Varaždinske županije tijekom 1998. i 1999. godine.

Smatra da bi ovi programi privukli i više nezaposlenih branitelja, ukazujući i na potrebu odgode prilikom otplate kredita. Podnijeto Izvješće ocijenio je kvalitetnim, ocjenjujući ujedno da bi iznijete primjedbe mogle poboljšati budući rad Ministarstva hrvatskih branitelja.

Kolika su prava "običnih" branitelja?

Zatim je riječ uzela zastupnica **Darinka Orel (HSL)** koja se prvo zanimala za razloge zbog kojih sve do danas nije napravljen registar branitelja. Smatra da se sve relevantne okolnosti trebaju uzeti u obzir, prilikom donošenja konačnih odluka vezanih uz prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Upozorila je na minimalna prava hrvatskih branitelja kojima preostaje tek povlastica prilikom kupnje osobnih vozila, a u suštini najveći broj branitelja nema nikakvih zakonskih pogodnosti. Smatra da se i posredstvom javnih medija trebaju suočiti svi sporni argumenti i njihovi protagonisti, kako bi se ukrštanjem podataka konačno spoznala potpuna istina o okolnostima stradavanja.

Mora se pristupiti izradi registra svih hrvatskih branitelja, te osigurati provedba i njihovih zakonskih prava.

Ocijenila je da bi s jedne strane trebali sudjelovati predstavnici Ministarstva branitelja, a s druge strane branitelji i ostale kategorije stradalnika. Smatra da bi se time konačno utvrdili istinski branitelji. Na kraju je podneseno Izvješće ocijenila kvalitetnim dokumentom kojega valja podržati.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** javio se zbog povrede Poslovnika, te upozorio da se raspravlja o važnom Izvješću iako je nazočno samo 15% zastupnika, a zatim se zbog replike javio

zastupnik **Juraj Njavro**, dr. med. (HDZ). Naveo je sva zakonska prava hrvatskih branitelja, spominjući dupli radni staž, pravo na dionice, naknadu i uvoz motornog vozila bez plaćanja pristojbi. Zastupnik **Marijan Maršić (HSS)** zatražio je riječ, kako bi napomenuo da HSS trenutno ima sjednicu Glavnog odbora, pa je to razlogom zbog kojega pojedini predstavnici navedene stranke nisu nazočni raspravi.

Rješavanje nagomilanih starih problema

Nakon toga ponovno je govorio ministar **Ivica Pančić**, dajući završne ocjene o provedenoj raspravi. Smatra da se Ministarstvo hrvatskih branitelja često puta neopravdano proziva kako bi netko skupio političke poene, a kada se traži konstruktivan doprinos, kritičari uvijek odustaju od snažnijeg angažmana i rada na rješavanju nagomilanih problema. Ukazao je zatim na sve poteškoće oko bržeg zapošljavanja branitelja u kojemu sudjeluje više državnih tijela. Loša povezanost, neinformiranost pa i međusobna podmetanja, razlogom su što rezultati na ovom polju nisu bili uspješniji, a konačna negativna ocjena pripisuje se samo Ministarstvu hrvatskih branitelja. Dodao je da će i dalje ustrajati na namjenskom trošenju sredstava i striktnoj provedbi Zakona, a za one koji se ne drže ovih normi, predviđene su zakonske sankcije. Prihvatio je ocjenu da podnijeto Izvješće vremenski nije dovoljno aktualno, te napomenuo da će za dva do tri mjeseca, uslijediti novo izvješće, kao i potrebni provedbeni akti.

Govorio je zatim o potrebi nastavka rada liječničkih komisija koje rade na reviziji invalidnosti, te naglasio da se problemi oboljelih osoba od PTSP-a, trebaju rješavati unutar sustava zdravstva. Ukazao je zatim i na pojedine statističke podatke o suicidu, ocjenjujući da godišnji broj samoubojstava odražava prosjek srednjoeuropskih zemalja. S tim u svezi, zatraženi su i točni podaci od Zavoda za javno zdravstvo, kako bi se utvrdili relevantni podaci koji se odnose na hrvatske branitelje.

Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo, nastavio je ministar

Pančić, trenutno 470.000 osoba ima status branitelja, a na nadležnim ministarstvima je da potvrde ove brojke, nakon čega će se pristupiti izradi registra branitelja.

Ministar Pančić dao je zatim i dodatna objašnjenja oko zapošljavanja hrvatskih branitelja, kao i o poduzetim mjerama kojima bi se sačuvala postojeća radna mjesta u poduzećima i državnoj upravi. Govorio je i o rezultatima stanogradnje, uvažavajući pri tome i doprinos ranije vlasti koja je započela s ovim važnim poslovima za hrvatske branitelje. Ukazao je zatim da branitelji prvenstveno traže stanove u većim gradovima, tako da dodjela stanova u manjim mjestima poput Duge Rese i Ploča nailazi na značajne probleme. Na kraju se osvrnuo i na kadrovsku ekipiranost i strukturu zaposlenih u samom Ministarstvu, podsjećajući da opsežne poslove sada obavlja znatno manji broj zaposlenika. Područne jedinice u županijama sada su smještene u uredima državne uprave, a postupci se obavljaju u dva stupnja.

Zastupnik Juraj Navro ukazao je da Izvješće nije odgovorilo na pojedina važna pitanja, te zatražio očitovanje u vezi s odlukama Upravnog suda. Zatražio je i preciznije odgovore oko postotka uvažanih žalbi i tužbi, te dodjele dionica namijenjenih braniteljima.

Ponovno se za riječ javio ministar Pančić, te upozorio na praznine u ranijim godinama kada su odgovorne osobe u Ministarstvu hrvatskih branitelja propustile podnijeti potrebna izvješća. Obećao je da će slijedeći puta ponijeti i ta izvješća, kako bi se zastupnici i osobno uvjerali o istinitim podacima koji se mogu lako provjeriti. Ovom ocjenom ujedno je zaključena rasprava, a predsjedavajući je najavio glasovanje u nastavku sjednice Hrvatskog sabora.

Većinom glasova (68 "za", 20 "protiv" i 2 "suzdržana"), zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su zaključak kojim se prihvaća Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine.

V.Ž.

IZVJEŠĆE O RADU KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2000. GODINU I PRVIH ŠEST MJESECI 2001. GODINE

Uspostaviti sigurno tržište kapitala

Nakon provedene rasprave Sabor je većinom glasova prihvatio ovo Izvješće. Uputila ga je Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske i dala podatke vezane uz svoj rad.

O IZVJEŠĆU

U ovom smo se prikazu poslužili riječima izvjestitelja zamjenika predsjednika Komisije za vrijednosne papire **Ive Šulente**.

U Izvješću su dati relevantni podaci o radu Komisije za vrijednosne papire i stanju na tržištu vrijednosnih papira tj. Zagrebačkoj burzi i varaždinskom tržištu vrijednosnica. Komisija je neovisna pravna osoba koja za svoj posao odgovora Hrvatskom saboru temeljem Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, koji regulira - osnivanje, djelokrug i način rada Komisije.

Komisija je u razdoblju koje obuhvaća ovo Izvješće sustavno radila na izradi zakonskih i podzakonskih akata koji proizlaze iz njezine uloge koju ima na tržištu kapitala te danih zakonskih ovlaštenja.

Komisija je u razdoblju koje obuhvaća ovo Izvješće sustavno radila na izradi zakonskih i podzakonskih akata koji proizlaze iz njezine uloge koju ima na tržištu kapitala te danih zakonskih ovlaštenja.

U radu Komisije bitna su njezina dva segmenta - uspostavljanje javne informacijske knjižnice kojom su tromjesečna i polugodišnja financijska izvješća postala dostupna javnosti. Cilj je uvođenje tromjesečnog izvješćivanja i poticanje dioničkih društava za uvrštavanje na burzu ili uređeno tržište, te poticanje

ulaganja u vrijednosne papire radi veće mogućnosti razumijevanja i uvida u financijski položaj i likvidnost pojedinog društva. Javna informacijska knjižnica nalazi se u prostorijskim prostorijama Komisije i dostupna je javnosti.

Drugo - središnja depozitarna agencija je tijekom izvještajnog razdoblja implementirana u sustav tržišta kapitala. Značaj postojanja i rad depozitarne agencije je, prema mišljenju Komisije, od iznimne važnosti. Naime, transfer dioničkih knjiga, dioničkih društava u bazu središnje depozitarne agencije omogućava da se sve promjene vlasništva, bilo da je riječ o kupnji ili prodaji ili nekom drugom pravnom poslu na dionicama, provode sukladno jedinstvenim pravilima. Isto vrijedi za sva strana novčana plaćanja, namijenjena za sve kupnje i prodaje vrijednosnih papira koje se obavljaju preko Zagrebačke burze ili Varaždinskog tržišta vrijednosnica.

Trgovanje vrijednosnim papirima putem organiziranog tržišta nema nenaplaćenih potraživanja, te je uspostavljeni sustav velik doprinos u stvaranju institucionalnih uvjeta tržišta kapitala. Cilj im je stvoriti podlogu za veća ulaganja preko tržišta kapitala.

Nakon zadnjih parlamentarnih izbora došlo je do povećanja aktivnosti na tržištu kapitala koje se očitovalo povećanim interesom stranih ulagačelja.

Osim toga, aktivna uloga države u izdavanju dužničkih vrijednosnih papira za domaće tržište i novi projekt izdavanja vrijednosnih papira za pokriće kapitalnih izdataka Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, te organiziranje dražbi za dionice iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju, znanstveno su pridonijeli povećanju trgovine.

Podaci govore da je ukupni promet trgovanja na Zagrebačkoj burzi u 2000. godini iznosio milijardu i 990 milijuna kuna što je u odnosu na

1999. godinu povećanje za 263 posto. Međutim, promet vrijednosnim papirima u prvih 6 mjeseci 2001. godine u Zagrebačkoj burzi pao je za 34,5 posto u odnosu na prvih 6 mjeseci 2000. godine, a na varaždinskom tržištu u istom razdoblju nastavljen je porast trgovanja posebno dionicama iz portfelja PIF-ova, dionicama PIF-ova, te trgovanjem spomenutim papirima.

Unatoč tome, smatra se kako je tržište kapitala ipak nerazvijeno, te da će mirovinska reforma i ubrzana privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu, putem inicijalne javne ponude tj. uvrštavanja na burzu, biti značajan poticaj razvoja tržišta kapitala.

U tom smislu, ocjenjuje se, država bi trebala aktivnije sudjelovati u njegovu razvoju i to emitiranjem kunskih obveza. Obveznicama bi se mogli financirati veliki infrastrukturni projekti poput gradnje cesta. Tako prikupljena sredstva zamijenila bi kredite u inozemstvu, razvilo bi se sekundarno tržište državnim obveznicama, smanjila relativna zaduženost prema inozemstvu, te opasnost od deprecijacije nacionalne valute.

Pravnu regulativu treba uskladiti sa standardima i uputama svjetskih i europskih organizacija, a to podrazumijeva, u narednom srednjoročnom razdoblju, usklađivanje zakonskih okvira tržišta kapitala s ostalom zakonodavnom regulativom kao što je Zakon o trgovačkim društvima.

RADNA TIJELA

O ovom je Izvješću raspravljao **Odbor za financije i državni proračun**, kao matično radno tijelo. Prihvatio je Izvještaj i u svojoj raspravi iznio postojeći kadrovski problem Komisije. Ona zbog nedostatka sredstava nije mogla raspisati natječaj i zaposliti nove ljude, kaže se. Predsjednik ovog

saborskog Odbora u listopadu je prošle godine, uputio pismo predsjedniku Vlade sa zahtjevom da se omogući normalno funkcioniranje Komisije jer je ona ostala bez kvoruma. Naime, članu Anti Rončeviću nije odobren mandat, a u međuvremenu je Vlada dala prijedlog Saboru da imenuje dva nova člana Komisije od kojih je Josip Galinec trebao biti predsjednik. Napominje da je protiv njega pokrenut prekršajni postupak zbog niza prekršajnih radnji dok je bio šef ZABA brokera u Zagrebačkoj banci. Postupak je obustavljen jer prekršajni sud, kako se navodi, za to nije nadležan. O prekršajima je obaviješten i predsjednik Odbora za izbor, imenovanje i upravne poslove Hrvatskog sabora.

U raspravi Odbora je istaknuto da Državni ured za reviziju nije imao nikakvih primjedbi na rad Komisije za vrijednosne papire.

Odbor drži da je Komisija u proteklom razdoblju bila podcijenjena i da je treba ojačati stručno i moralno te da joj treba osigurati primjereni proračun.

RASPRAVA

Tržište kapitala postaje stabilno

Kao što smo naveli, zastupnicima se obratio zamjenik predsjednika Komisije za vrijednosne papire **Ivo Šulenta**.

U nastavku rasprave u ime Odbora za financije i državni proračun govorio je **Jadranko Mijalić**, i iznio njegovo stav.

Usljedilo je izjašnjavaње u ime klubova zastupnika. Mr. sc. **Zorko Vidiček** je u ime Kluba zastupnika

SDP-a konstatirao, temeljem iznijetih podataka, da je u prvih 6 mjeseci Komisija imala značajnih teškoća, no da je došlo i do znatnog povećanja po čemu se može zaključiti da tržište kapitala postaje stabilno, a to, pak, zahtijeva i jačanje položaja Komisije. No, istovremeno je smanjen broj njezinih članova pa neko vrijeme nije

U Hrvatskoj gotovo da i ne postoji tradicija ulaganja u dionice i vrijednosne papire, te su mali dioničari tijekom privatizacije, zbog određenih postupaka, bili destimulirani.

imala kvorum. Podaci o napuštanju članova Komisije govore da su prisutni problemi u radu i funkcioniranju Komisije, ali i o tome da je ova institucija zapostavljena. Uzme li se u obzir činjenica da su joj smanjena sredstava za 35 posto, vidljivo je da je treba ojačati.

Loš rad Komisije može imati velike posljedice, upozorio je, a isto tako za posljedicu i malverzacije u privatizaciji koja je u tijeku ili pojavu financijskog inženjeriga.

Posebno treba voditi računa o djelovanju investicijskih fondova, rekao je, upozoravajući na slučaj Enron čiji su zaposlenici ostali bez svojih sredstava u Mirovinskom fondu. Također, zbog početaka u provođenju mirovinske reforme i stvaranja mirovinskih fondova, potrebno je osigurati zakoniti rad, kao i profitabilna ulaganja.

Zaključak je Kluba da treba ojačati autoritet Komisije, kadrovski je popuniti i u proračunu osigurati

potrebna sredstva za rad u ovoj godini.

U nastavku pojedinačne rasprave dr. sc. **Zdenko Franić (SDP)** je rekao da je kvaliteta ovog Izvješća obrnuto proporcionalna kadrovskoj opremljenosti.

Naglasak je stavio na značaj Komisije bez koje, rekao je, nema uređenog tržišta kapitala i kvalitetno uloženi investicija koje trebaju stizati u Hrvatsku.

Izrazio je žaljenje što u Hrvatskoj gotovo da i ne postoji tradicija ulaganja u dionice i vrijednosne papire, te napomenuo da su mali dioničari tijekom privatizacije, zbog određenih postupaka, bili destimulirani.

Zahvaljujući kvalitetnom radu Središnje depozitarne agencije i Komisije za vrijednosne papire, tržište kapitala je u posljednje vrijeme doživjelo zalet. To smatra potvrdom postojanja povjerenja u makroekonomske poteze Vlade te u rad Komisije. Stoga drži hitno potrebnim, kadrovski ojačati Komisiju, kojoj je čestitao na obavljenom poslu.

Ivan Šuker (HDZ) je u ispravku netočnog navoda uzvratio zastupniku Franiću da je u vrijeme bivše vlasti Komisija postojala u svom punom sastavu, a sada ne, a ova čak nije dobila novac u proračunu da bi mogla zaposliti nove ljude. Zašto Komisija nije imenovana, dan je odgovor u obrazloženju Odbora za financije, te po tome zaključuje da je prisutan jak nepotizam.

Ovime je rasprava završila te se glasovalo. Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2000. godinu i prvih šest mjeseci 2001. godine prihvaćen je sa 63 glasa "za" i 27 "suzdržanih".

M.P.

IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI KONVENCIJE O SURADNJI NA ZAŠTITI I ODRŽIVOJ UPORABI RIJEKE DUNAV

Državni ured za reviziju dostavio je Izvješće o obavljenoj reviziji Konvencije i nakon provedene rasprave Hrvatski sabor ga je prihvatio većinom glasova.

Republika Hrvatska je 1996. godine, donošenjem Zakona o potvrđivanju Konvencije o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav, preuzela obvezu poštivanja njenih

odredaba. Za obveze koje proizlaze iz Konvencije Zakonom je zadužena Državna uprava za vode, a za njihovu operativnu provedbu Hrvatske vode.

Svrha ove revizije bilo je ocijeniti primjenu odredbi Konvencije, o tome izraziti mišljenje, te doprinijeti učinkovitosti primjene Konvencije kroz sastavljanje preporuka koje se odnose na uklanjanje nedostataka

povezanih s ispunjenjem navedenih odredbi.

Potpisivanjem Konvencije Republika Hrvatska je preuzela obvezu poštivanja, temeljem koje je usvojila pravila i propise, a prema dogovoru, reviziju obavlja istodobno s drugim zemljama potpisnicama, u odvojenim revizorskim timovima, a potom se sastavlja zajedničko izvješće.

Revizije imaju karakter - revizije učinkovitosti; - usklađenosti kroz obavljanje revizije; - usklađenosti sa zakonskim propisima, i financijske revizije, ovisno o zakonskim ovlastima, tehničkim mogućnostima i volji pojedine državne revizije.

Državni ured za reviziju je, u skladu sa svojim zakonskim ovlastima, kroz obavljanje revizije, obuhvatio davanje ocjene o učinkovitosti obavljanja djelatnosti institucija nadležnih za njenu provedbu, te s time vezi ocijenio provedbu zakonskih i drugih propisa, navodi se u tekstu uz Izvješće. U svojoj zaključnoj ocjeni donosi kako je potrebno - razvijati proces koordiniranog rada na međunarodnim pitanjima, odnosno iznalaziti modalitete suradnje naročito s BiH i SR Jugoslavijom; - ažurirati podatke o kakvoći vode i u većoj mjeri primjenjivati predložene ISO standarde; - više pažnje posvetiti donošenju zakona o ispusnim otpadnim vodama; - potrebno je utvrditi ukupnu količinu podzemnih voda pogodnih za vodoopskrbu, te donijeti planove za zaštitu voda i na lokalnoj razini.

O ovom Izvješću **Vlada** je Saboru uputila svoje Mišljenje u kojem stoji da nema primjedbi na Izvješće.

Izvješće je razmotrio **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša**, i pozitivno se očitovao.

U saborskoj raspravi jedini je sudjelovao **Marijan Maršić** koji je u ime Kluba zastupnika HSS-a, rekao da na razvoj podunavske regije do izražaja dolaze procesi započeti uklađanjem političkih barijera, liberalizacijom gospodarskih odnosa, izgradnjom vodnog puta Rajna-Majna - Dunav. Prednosti Dunava treba sagledati kroz izvor pitke vode za stanovništvo i poljoprivredu, plovni put koristiti za plovidbu i transport te koristiti prirodni potencijal kao ekološki. Valja ga koristiti za rekreaciju i turizam, te misliti na gospodarske mogućnosti, prvenstveno proizvodnju energije.

Klub podržava mišljenje Državnog ureda za reviziju, te iznosi da je načinjeno stručno i sveobuhvatno u nastojanju da se analizira kompletna vodno-gospodarska djelatnost nadležnih institucija na Crnomorskom

slivu. Drži da se dio nalaza iz zaključaka Izvješća mogu primijeniti i na stanje i razvoj vodno-gospodarske djelatnosti i sliv Jadranskog mora. Također smatra kako je ubuduće potrebno uzeti u obzir i neke zakonske propise, te sugerira Vladi i Ministarstvu da razmotre mogućnost kvalitetnijeg zbrinjavanja otpadnih voda, te da nastoje u sprječavanju onečišćivanja podzemnih voda.

Podsjetio je kako je potrebno intenzivnije raditi na rješavanju pitanja istočne granice na rijeci Dunav (problem Šarengradske ade).

Kao pozitivni primjer u rješavanju ove problematike navodi - donošenje financijskog plana fondova za regionalni razvoj i zapošljavanje radi čega bi, smatra, jedinice lokalne samouprave trebale dati svoje planove projekata.

Nakon što je rasprava završila glasovalo se o Izvješću o obavljenju reviziji Konvencije o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav. Izvješće je prihvaćeno sa 89 glasova "za" i 1 "suzdržanim".

M.P.

Izbori-imenovanja-razrješenja

U okviru ove točke dnevnog reda Hrvatski je sabor donio više odluka na prijedlog svoga Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove. Prijedloge je obrazložio predsjednik Odbora dr. Vilim Herman. Izabrani su novi članovi nekih radnih tijela Sabora. Ukazala se, naime, potreba promjene nekih članova odbora - zbog osobnog zahtjeva, mirovanja zastupničkog mandata itd. Iz redova zastupnika Hrvatskoga sabora izabran je član Nadzornog odbora Financijske agencije, a iz redova Hrvatske udruge poslodavaca novi član jednog saborskog odbora.

* Zastupnik **Željko Glavan (HSL)** razriješen je, na osobni zahtjev,

dužnosti člana Odbora za financije i državni proračun, a za novog člana izabran je zastupnik **Željko Dragović (HSL)**.

* Na upražnjeno mjesto člana Odbora za turizam također je izabran zastupnik **Željko Dragović**.

* **Isti je zastupnik HSL-a** izabran još i za člana Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo umjesto **dr. Andre Vlahušića** kojem zastupnički mandat miruje od 22. studenoga 2001. godine imenovanjem za ministra zdravstva.

* **Baltazar Jalšovec (HSL)** izabran je za člana Odbora za predstavke i pritužbe umjesto **dr. Andre Vlahušića** (mirovanje zastupničkog mandata).

* **Dr. Zoran Bohaček**, direktor Hrvatske udruge banaka imenovan je za člana Odbora za financije i državni proračun. Te je dužnosti razriješen **Tomislav Pustišek**, član Udruge poslodavaca financijskog poslovanja. Prijedlog je obrazloženo nemogućnošću gospodina Pustišketa da zbog mnogobrojnih obveza više obnaša dužnost člana u Odboru.

* Za člana Nadzornog odbora Financijske agencije iz redova saborskih zastupnika izabrana je članica Odbora za financije i državni proračun **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL)**.

J.Š.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

CESTOVNI PROMET

Nastavlja se trend smanjivanja broja poginulih

Ivica Tafra (HDZ), zastupnik Hrvatskog sabora, na 19. sjednici Hrvatskog sabora postavio je slijedeće pitanje: **"Koliko je osoba poginulo na hrvatskim cestama u protekle dvije godine i koliko ih je isto tako možda naknadno preminulo od posljedica tih prometnih nezgoda"**.

Ministarstvo unutarnjih poslova dalo je slijedeći odgovor:

"U 2001. godini na hrvatskim cestama u prometnim nezgodama poginulo je 647 osoba a u 2000. godini 655, što znači smanjenje broja poginulih za osam osoba (ili 1,2%).

Sa zadovoljstvom mogu konstatirati da se i u 2001. godini nastavio trend smanjenja broja poginulih osoba u odnosu na prethodnu godinu započet unazad zadnjih dvanaest godina, tako da se broj poginulih smanjio od 1360 u 1990. godini na 647 u 2001. godini.

Iz analize broja smrtno stradalih osoba u prometnim nezgodama po posljedicama proizlazi da je od ukupno 647 stradalih u 2001. godini njih 417 smrtno stradalo na mjestu prometne nezgode, 65 pri prijevozu u zdravstvenu ustanovu dok je 165 osoba preminulo u periodu od 30 dana od prometne nezgode (u vremenu liječenja od zadobivenih ozljeda u prometnoj nezgodi).

U 2000. godini taj odnos je bio slijedeći: od 655 smrtno stradalih njih 395 je smrtno stradalo na mjestu prometne nezgode, 87 pri prijevozu u zdravstvenu ustanovu dok je 173 osoba preminulo u periodu od 30 dana od prometne nezgode.

Najviše sudionika u 2001. godini poginulo je u svojstvu vozača (335) potom putnika (170) a najmanje u svojstvu pješaka (142). Broj poginulih vozača i putnika u vozilu manji je nego prošle godine. Vozača je poginulo manje za 7,5% a putnika za 8,6%" - stoji na kraju odgovora.

POLJOPRIVREDA

Sanacija poljoprivrednih kombinata

Ivo Lončar (nezavisni) postavio je pitanje u vezi **sa sanacijom poljoprivrednih kombinata**, a odgovor je pripremila **Vlada Republike Hrvatske**.

"Vlada Republike Hrvatske je, na svojoj sjednici održanoj 21. rujna 2000. godine, prihvatila provođenje procesa konsolidacije dijela društava iz poljoprivrede i prehrambene industrije, a vodeći se kriterijem vlasničkog udjela države, broja zaposlenih, a posebice vezanosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kroz kooperantske odnose i veličine proizvodnje preradbenih kapaciteta (u kontekstu stvaranje stabilnih poslovnih uvjeta u tim društvima, jer kroz faze prerade predstavljaju značajne recipijente primarnih poljoprivrednih roba), izdvojeno je 8 društava: Belje d.d., Darda, Vupik d.d., Vukovar, PIK Vrbovec d.d., Vrbovec, Đakovština d.d., Đakovo, Kutjevo d.d., Kutjevo, Jasinje d.d., Slavonski Brod, Orahovica d.d., Orahovica te IPK Osijek d.d., Osijek i njegova društva (IPK Ratarstvo-stočarstvo d.o.o., Osijek, IPK Tvornica šećera d.o.o., Osijek, Sladorana d.d., Županja, IPK Agroma d.o.o., Osijek IPK Poljoprodukt d.o.o., Donji Miholjac, IPK Oranica d.o.o., Osijek, IPK Croatia d.o.o., Osijek i IPK Tvornica ulja d.o.o., Čepin).

U svim društvima Republika Hrvatska, putem Hrvatskog fonda za privatizaciju, ima izravne vlasničke interese, odnosno vlasnik je portfelja u tim društvima u širem prosjeku od 50 do 100 posto (Belje i Vupik). U svim društvima ukupno je zaposleno 11.270 radnika, a kroz poslovne odnose indirektno je uposlen značajan broj obiteljskih gospodarstava koja su vezana uz ova društva u prodaji šećerne repe, grožđa, stoke, mlijeka, žita, uljarica i dr. Time financijska stabilnost i poslovna aktivnost ovih

društava podrazumijeva i širenje tržišta za robe primarnih poljoprivrednih proizvođača.

Vlada je nadležnom Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva te Hrvatskom fondu za privatizaciju pripremila poslovne planove za razmatranje mjera konsolidacije za svako društvo uključujući preliminarne pregovore s vjerovnicima, a posebno bankama".

M.M.

PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA

Stambeno zbrinjavanje stradalnika Domovinskog rata

Na zastupničko pitanje **mr. sc. Željka Glavana** u svezi s **izgradnjom stambenog objekta na području Grada Crikvenice** odgovorilo je **Ministarstvo hrvatskih branitelja**.

"Prema podacima Uprave za stanogradnju, Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo Grad Crikvenica ponudio je zemljište za izgradnju stambenog objekta namijenjenog stambenom zbrinjavanju stradalnika Domovinskog rata, ali izgradnja istog do danas nije započeta.

Napominjemo da je odredbom članka 65. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine", broj 94/01.) propisano da se pravo na stambeno zbrinjavanje ostvaruje dodjelom stambenog kredita za kupnju stana, odnosno izgradnju kuće ili stana".

SUKCESIJA

Naplata potraživanja trgovačkih društava

Zastupnik u Hrvatskom saboru, **Damir Kajin (IDS)**, postavio je zastupničko pitanje u svezi s **naplatom potraživanja koje je vezano uz postupak sukcesije Republike Hrvatske i Republike Slovenije**.

Vlada Republike Hrvatske dala je sljedeći odgovor:

"Potraživanja trgovačkih društava iz Republike Hrvatske prema trgovačkim društvima iz Republike Slovenije nastala prije, ali i poslije, 25. lipnja 1991. godine, nisu izravan predmet sukcesije. Projektom sukcesije obuhvaćena je samo imovina kojom je upravljala i raspolagala bivša savezna država. Sporazum o sukcesiji obuhvatio je i neka načela, kao obvezu poštivanja ugovora između poduzeća prije raspada SFRJ. Prema tome, države sljednice dužne su poštivati pravo vlasništva poduzeća i osigurati im ravnopravan tretman kod sudova i drugih institucija, što je u skladu s međunarodnim pravom. Slovenija je svojim propisima definirala sukcesijska pitanja i mehanizme koji nisu u skladu s potpisanim Sporazumom o sukcesiji. Naime, prema "Zakonu o skladu Republike Slovenije za sukcesiju", moguća je obustava postupka do

razrješenja pitanja sukcesije, što bitno otežava položaj pravnih osoba iz Republike Hrvatske glede naplate svojih potraživanja. Slovenska strana će svoje unutarnje propise, koji se odnose na predmete iz pitanja, morati uskladiti s odredbama Sporazuma o sukcesiji. Slijedom navedenog, Sud u Mariboru bi morao tretirati ugovorne stranke ravnopravno, u skladu s konkretnim Ugovorom iz kojeg proističu potraživanja i obveze, a što je slučaj s postupcima koji se vode pred trgovačkim sudovima u Republici Hrvatskoj.

U Republici Hrvatskoj ne postoje ukupni podaci o međusobnim potraživanjima hrvatskih i slovenskih

tvrtki. Postoje samo pojedinačni slučajevi kada su trgovačka društva prijavljivala svoja potraživanja Hrvatskoj gospodarskoj komori, Ministarstvu gospodarstva ili Hrvatskoj narodnoj banci. Podaci o potraživanjima slovenskih trgovačkih društava prema hrvatskim trgovačkim društvima, za slučajeve kada je pokrenut sudski postupak, postoje na hrvatskim trgovačkim sudovima. Tijekom sastanka, održanog 4. prosinca 2001. godine, u Ministarstvu vanjskih poslova, dogovoreno je da će Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska narodna banka prikupiti moguće podatke o međusobnim potraživanjima, nakon čega će ponovno biti održan zajednički sastanak, kako bi se raspravljalo o mogućim daljnjim postupcima glede rješavanja navedenih problema" - stoji u opširnom odgovoru Vlade RH.

M. M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora